ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1862 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1863.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μακρηγιάννη
Γεωργίου Δημ. Α.

ΑΘΗΝΗΣΙΝ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

(Ὁδὸς Πειραιῶς.)

1863.

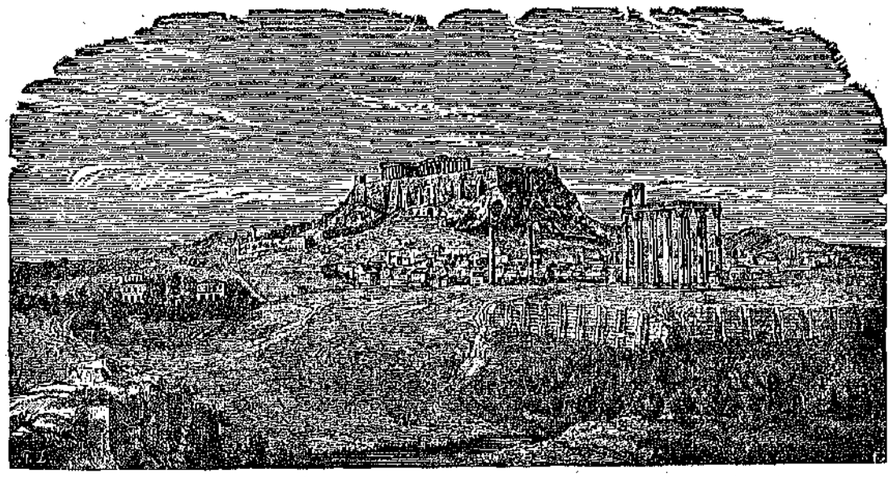

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1863. ΤΟΜΟΣ ΙΓ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 308.

ΠΕΡΙ
ΑΚΑΡΝΑΝΙΚΩΝ ΤΡΙΩΝ ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ
ἐν Ἀκτίῳ εὑρεθέντων (*).

Ἐν ᾧ ὑπὸ οἰωνοὺς αἰσίους καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν τῆς ἀρωγῆς τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων ἐπαναλαμβάνεται κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἡ πρὸς καιρὸν διακοπεῖσα πάνδημος τῶν Ἀκαδημιακῶν παιδευμάτων ἐναρκτήριος τελετή, καὶ περιφανῶς αὕτη ὑπὸ τῆς παρουσίας ἀγλαΐζεται μεγαλοπρεπεστάτων καὶ περικλεεστάτων ἀνδρῶν τῶν προκαθημένων τοῦ Πολιτεύματος, καὶ ὑπὸ χορείας φαιδρύνεται τῶν λογάδων τῆς συνόλου παιδευτικῆς ὁμηγύρεως· ἐν ᾧ νεότης παρίσταται ἐνώπιόν μου πρὸς χρῆμα ὀργῶσα τιμαλφέστατον, τὴν τοῦ νοῦς καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς καρδίας καλλιέργειαν καὶ βελτίωσιν, προσκαλεσμένος ἐγὼ τώρα ὑπὸ τοῦ Ἐκλαμπροτάτου ἐπὶ τῆς Παιδείας Ἄρχοντος ἵνα συνεισφέρω μικρόν τινα ἔρανον εἰς τόσην λαμπρότητα παρατάξεως καὶ πομπῆς, αἰσθάνομαι καλῶς ὅτι παρ' ἐμοῦ ἐπροσμένετο ἴσως ὅπως μετὰ κομψείας καὶ χάριτος λόγου ἢ τὸ μετάρσιον ἐξυμνήσω τὴν σήμερον καὶ ὑπερέχον καὶ ὑψηλὸν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων τῶν ἀναλαμβανομένων ἤδη ὑπὸ τῆς μουσοτραφοῦς ταύτης νεότητος, ἢ καὶ τὸν ζῆλον ὑπεκκαύσω καὶ τὸ πρόθυμον αὐτῆς ἀποδυομένης καὶ πάλιν εἰς τῶν σπουδῶν τὸν δρόμον, καὶ διὰ τῆς ἀδυνάτου μου φωνῆς συνεπισχύσω, ὡς καὶ ἄλλοτε, τὴν μέχρι τέλους εἰς τοὺς ἐπαινετοὺς ἀγῶνας ἐγκαρτέρησιν. Ἀλλὰ τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μου τοιοῦτον δὲν εἶναι πρὸς τὸ παρόν· οὔτε οἱ εὐζωνοι δρομεῖς ἐκεῖνοι χρήζουσι τῶν ἐμῶν παρακελεύσεων ὅπως ἀνενδότως τελέσωσι τὸν ὁποῖον φιλοτίμως ἀνεισέρχονται ἔνδοξον δόλιχον, οὔτε τῶν μαθήσεων ὁ ἀγλαοπρεπὴς κύκλος ἀναμένει βέβαια παρ' ἐμοῦ τὸν ἐπιδέξιον αὐτοῦ πανηγυριστὴν καὶ ἐπαινέτην. Καὶ λοιπὸν ἀντὶ πάσης τοιούτου εἴδους λεκτικῆς ἐπιδείξεως μὲ ἤρεσε μᾶλλον, ἀκολουθοῦντα τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη καὶ ἀλλαχοῦ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἔθος εἰς τοιαύτας περιστάσεις, νὰ λάβω ἕτερόν τι ὡς ὕλην τοῦ λόγου μου, καὶ νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον τῆς ἐλλογίμου ταύτης ὁμακοΐας ἀντικείμενον ἀνῆκον ἰδίως εἰς τὴν πάτριον Ἑλληνικὴν Ἀρχαιότητα· ἀποβλέπει δὲ τοῦτο ψηφίσματά τινα τῶν Ἀκαρνάνων ἐν μέρει ἀκόμη ἀνέκδοτα. Ἡ περὶ τούτων

(*) Τὴν ἀνωτέρω ἀξίαν πολλοῦ λόγου πραγματείαν ἀπήγγειλεν ἐν εἴδει ὁμιλίας ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἀκαδημιακῶν μαθημάτων τοῦ 1862—63 Σχολ. ἔτους ὁ γνωστότατος εἰς τὸ Πανελλήνιον Χριστόφορος Φιλητᾶς, καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας ἐν τῇ Ἰονίῳ ἀκαδημίᾳ. Σ. Π.

πραγματεία διὰ τὴν φύσιν αὐτῆς οὐδεμίαν βέβαια ἐπιδέχεται καλλονὴν ἢ λαμπρότητα λέξεως, ἀλλὰ καὶ οὕτως, ἐλπίζω, ἐπειδὴ στρέφεται περὶ πράγματα πάτρια, θέλει ἀξιωθῆ ὁπωσοῦν συγκαταβάσεως ἐκ μέρους τοσούτων ἐνταῦθα παρουσιαζόντων ἐλλογίμων καὶ φιλελλήνων ἀνδρῶν, οἵτινες περιπαθῶς καὶ τιμῶσι καὶ ἀποδέχονται πᾶν ὅ,τι τὸν δημόσιον ἀναπολεῖ πάτριον ἀρχαῖον βίον, καὶ πᾶν ὅ,τι μέγα τι ἢ μικρὸν προσθέτει τυχὸν εἰς τὸ θησαύρισμα τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν πατρίων γνώσεων.

Τὰ ψηφίσματα ταῦτα, περὶ ὧν ὁ λόγος, τρία τὸν ἀριθμὸν, μ' ἐ.οινώθησαν πρό τινων χρόνων ἀπὸ παλαιὸν φίλον καὶ συσχολαστὴν, ἐλήφθησαν δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ στηλῶν τὸ 1810 ἔτος εἰς Πούνταν, ἤτοι εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς Νικοπόλεως κείμενον Ἄκτιον τῆς Ἀνακτορίας γῆς. Πρέπει δὲ νὰ φανερώσω ὅτι ἓν ἐκ τῶν τριῶν τούτων ψηφισμάτων, τὸ πρῶτον, ὑπάρχει καὶ ἐκδεδημένον ἤδη, ὅμως τὰ λοιπὰ δύο ἔλαθαν, καθ' ὅσον γνωρίζω, τὴν ἔρευναν τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα περιοδευτῶν ξένων, καὶ μένουσι διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀγνώριστα μέχρι τῆς ὥρας. Τὸ πρῶτον δ' ἐκεῖνο ἐξεδόθη κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπὸ τὸν Βοϊσσονάδην ἐν τέλει τῶν Λουκᾶ Ὀλστενίου Ἐπιστολῶν (Lucæ Holstenii Epist. ad diversos, Parisiis 1817), ἔπειτα δὲ ἀπὸ τὸν Οὔγην ἐν τῷ κατὰ Σικελίαν καὶ Ἑλλάδα ὁδοιπορικῷ αὐτοῦ (Smart Hughes trav. in Sicily, Greece, etc. p. 426), καὶ ἀπὸ τὸν Οὐαλπόλιον τρίτον ἐν ταῖς κατὰ διαφόρους χώρας περιοδείαις (trav. in var. countr. London 1820), εἶχε δὲ ὀλίγον πρότερον καταχωρισθῆ καὶ εἰς τὴν Κλασσικὴν Ἐφημερίδα (Classical Journal Nº XXXIV. 1818) μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὰ δύο προκείμενα ἀνέκδοτα ἐπισυνάπτω καὶ τὸ ἐκδομένον τοῦτο, ὡς εὑρίσκεται εἰς τὸ ἀντίγραφόν μου· ἔχει δ' αὐτὸ, ἐπανορθούμενον εἰς ὀλίγα τινὰ ἐλαφρὰ σφάλματα, ὡς ἀκολούθως.

Ψήφισμα πρῶτον.

« Ἐπὶ Ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ Φιλήμονος, προμνάμονος δὲ Ἀγησάρχου τοῦ Ἀριστοκλέους Ἀστακηνοῦ, Φιλοξένου τοῦ Ἡρακλείτου Φοιτιᾶνος, γραμματέως δὲ τῇ Βουλῇ Ἡρείτου τοῦ Διοπείθεος Μητροπολίτα Κουροτρόφου, ἔδοξε τῇ Βουλῇ καὶ τῷ κοινῷ τῶν Ἀκαρνάνων προξένους εἶμεν καὶ εὐεργέτας τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων κατὰ τὸν νόμον Ἀγασίαν Ὀλυμπίωνος Πατρῆ, Ἡόπλιον, Λεύκιον, τοὺς Ἡοπλίου Ἀκιλίους Ῥωμαίους, καὶ εἶμεν αὐτοῖς καὶ ἐκγόνοις ἐν Ἀκαρνανίᾳ ἀσφάλειαν καὶ αὐτοῖς καὶ χρήμασι καὶ κατὰ γᾶν καὶ κατὰ θάλασσαν, καὶ πολέμου καὶ εἰράνας, καὶ γᾶς καὶ οἰκίας ἔγκτησιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια καὶ φιλάνθρωπα πάντα, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων ὑπάρχει. »

Παρατηρῶ ἐμπαρόδῳ ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα μνημονευομένων τοπικῶν ὀνομάτων πρῶτον ὅτι ἀντὶ Ἀλυζείου, ὡς φέρει τὸ τοπικὸν τοῦ Ἀγησάρχου τὸ ἐμὸν ἀντίγραφον, παρὰ Οὐαλπολίῳ γράφεται τοῦτο διὰ τοῦ σ. Ἀλυσείου, ἀλλ' ἡ γνησία γραφὴ βέβαια εἶναι ἡ διὰ τοῦ ζ· ἡ πόλις ἀπὸ τὸν Στράβωνα (Β. 1. σ. 459) λέγεται Ἀλυζία, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Στέφανον (περὶ πολ. λ.) προπαροξυτόνως Ἀλύζεια. Τὸ ἐκ τούτου ἐθνικὸν ἤθελεν εἶσθαι Ἀλυζαῖος, ὡς ὁ αὐτὸς Στέφανος τὸ ἐκφέρει, πλὴν εἰς τὸ ψήφισμα κεῖται Δωρικῶς Ἀλυζείου ἐξ ὀνομαστικῆς Ἀλυζεῖος, ὡς εἰς τοὺς Ἡρακλεωτικοὺς πίνακας (Τμ. Βρετ. στ. Β.) Ἱστιείου ἀντὶ Ἱστιαίου, καὶ εἰς Ὀρχομενίας ἐπιγραφὰς Θηβείω ἀντὶ Θηβαίου. Δεύτερον ὅτι ἐκ πρώτης ὄψεως Φοιτιᾶνος, τὸ τοπικὸν ἑνὸς τῶν συμπρομναμόνων, φαίνεται τρόπον τινὰ παράτυπον, ἀλλὰ μ' ὅλον τοῦτο ἔχει ἑαυτοῦ ὅμοια καὶ ἄλλα, τὸ Ἀκαρνὰν φέρ' εἰπεῖν, τὸ Ἀθαμὰν καὶ πρὸ πάντων τὸ Αἰνιὰν, τὸ ὁποῖον παράγεται ἀπὸ τῆς Αἰνίας πόλεως τῶν Περραιβῶν· καὶ ὁ Στέφανος τὸ ἀπὸ τὴν Αἰτωλικὴν πόλιν Αἰνίαν ἐθνικὸν ἔχει ὄχι μόνον Αἴνιος καὶ Αἰνεὺς, ἀλλὰ καὶ Αἰνιὰν ἀκόμη. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἀπὸ τῶν Φοιτιῶν ἢ Φοιτίας Ἀκαρνανικῆς πόλεως ἀναλόγως τούτων ἐσχηματίσθη τὸ Φοιτιὰν τοῦ ψηφίσματος. Τελευταῖον τὸ τοπικὸν τοῦ Ἀγασίου φέρεται διὰ συναιρέσεως Πατρῆ ἀντὶ Πατρέα, ἀλλ' ἐπὶ αἰτιατικῶν εἰς εα τοιαύτη συναίρεσις παρατηρεῖται καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ἐπιγραφὰς, οὕτω παρὰ Ῥωσσίῳ (inscr. ined. fasc. II.) ἀναγινώσκεται Ἀρκεσινῆ ἀντὶ Ἀρκεσινέα, οὕτω παρὰ τῷ αὐτῷ (ἐπιγρ. Νισύρου Nº. 166) Βασιλῆ ἀντὶ Βασιλέα, ὡς τοῦτο αὐτὸ πάλιν εὑρίσκεται καὶ εἰς τὴν Νικοκρεόντειον ἐπιγραφὴν τὴν ἀπὸ τὸν ρακαρίτην Γ. Χρυσοβέργην ἐκδοθεῖσαν τὸ πρῶτον, ὡς ἀνέφερα ἄλλοτε εἰς τὴν περὶ τοῦ Μενεκρατείου σήματος διάλεξιν. Μεταβαίνω τώρα εἰς τὰ ἀνέκδοτα ψηφίσματα· εἶναι δὲ ταῦτα τὰ μετὰ τὸ ἤδη ἐκτεθὲν πρῶτον σημειούμενα εἰς τὸ ἀπόγραφόν μου δεύτερον καὶ τρίτον.

Ψήφισμα δεύτερον.

« Ἐπὶ Ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίῳ Ζάστρου τοῦ Ἀνδρωνος Οἰνιάδα, Προμνάμονος δὲ τῶν Ἀκαρνάνων Φιλησίου τοῦ Θράσωνος Ἀλυζείου, Γραμματέως δὲ Βουλᾶς Νικία τοῦ Βαθύου Κορονταίου, ἔδοξε τῷ κοινῷ τῶν Ἀκαρνάνων πρόξενον εἶμεν καὶ εὐεργέταν τῶν Ἀκαρνάνων τὸν πάντα χρόνον Ἐπιγένη Παπίωνος Κορκυραῖον, καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, καὶ ὑπάρχειν αὐτῷ καὶ ἀτέλειαν καὶ ἐντέλειαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ ἀσυλίαν, καὶ πολέμου καὶ εἰράνας, [καὶ γᾶς ἔγ]κτησιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια, ὅσα καὶ τοῖς λοιποῖς προξένοις τῶν Ἀκαρνάνων ὑπάρχει. »

Ψήφισμα τρίτον.

Τὸ Ψήφισμα τοῦτο δὲν εἶναι ἀκέραιον καθ' ὅλα τὰ μέρη του, ὡς τὰ προηγηθέντα· λείπει ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ἥτις ὅμως ἀναπληροῦται εὐκόλως ἐξ ἐκείνων, ἐκτὸς μόνον τοῦ κυριωνύμου τοῦ Ἱεραπόλου καὶ τοῦ ὀνόματος ἑνὸς τῶν συμπρομναμόνων, ὅστις τὴν πατρίδα λέγεται αὐτόθι Ἀνακτοριεύς. Λείπει προσέτι καὶ ἡ λέξις Γραμματέως μετ' ἄλλων τινῶν εὐεικάστων, καὶ ὅλον αὐτοῦ τὸ τέλος. Μ' ὅλον τοῦτο τὰ σωζόμενα, ἀναπληρούμενα μέρος ἐκ τῶν προτέρων ψηφισμάτων καὶ μέρος ἐξ εἰκασίας, ἔχουσι τὸν ἀκόλουθον τρόπον. « [ἐπὶ Ἱεραπόλου τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀκτίω. . . . προ]μνάμονος δὲ Εὐρυλόχου τοῦ Ἀγησάρχου Ἀστακηνοῦ, [συμπρομναμόνων δὲ . . . Ἀν]ακτορέως Φίλωνος τοῦ Ἄρκου Μεδιωνίου, Ἐπαμίωνος . . . . [γραμματέως δὲ τ]ᾶς Βουλᾶς Δείνωνος τοῦ Δεινομάχου Μητροπολίτα, [ἔλεξε] Ζηνόκουρος Ἰνάρκου Μεδιώνιος, ἐπειδὴ Διογένης Διογένους Περγαμηνὸς ἐνδαμήσας εἰς τὰς πολ[εις τᾶς Ἀκαρνανίας εὐεργέτησεν] Ἀκαρνάνας τάντε ἐνδαμίαν καὶ ἀναστροφὴν ἐποιήσατο ἀξίως μὲν αὐτὸς αὑτοῦ, ἀξίως δὲ τᾶς [αὐτοῦ] πατρίδος ἔν τε τῷ ἐπιταδεύματι ἀναστράφη καλῶς καὶ δικαίως, εἰς πάντα αὐτὸς αὐτὸν ἐπι(δι)δοὺς ἀπροφασίστως, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ξένης [ἐν] Μακεδονίᾳ τοῖς ἀποσταλεῖσι πρεσβευταῖς ὑπὸ τῶν Ἀκαρνάνων παροῖς (sic), καὶ προσανέθετο τὰς χρείας, τοῖς εἰς ἀῤῥωστίαν ἐμπεσοῦσιν ἄνευ μισθοῦ δοκιμασίαν ποιούμενος . . . . αὐτὸς αὐ[τόν.... »

Ἀλλ' ὡς εἶπα, λείπει τὸ τέλος τοῦ ψηφίσματος, ὅπου, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἀνωτέρω, ἐπροβάλλετο ἐξ ἅπαντος νὰ ἀνακηρυχθῇ ὁ Περγαμηνὸς οὗτος Διογένης διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀκαρνᾶνας καὶ τοὺς ἑαυτῶν πρεσβευτὰς χρηστὴν αὐτοῦ διαγωγὴν καὶ συμπεριφοράν πρόξενος, ἀξιωθῇ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν τιμίων τῶν εἰς τὰ προηγηθέντα καταλεγομένων.

Τὸ πρῶτον ψήφισμα τιμᾷ, ὡς εἴδομεν, προξένους καὶ εὐεργέτας τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων Ἀγασίαν τινὰ καὶ Ἡόπλιον καὶ Λεύκιον Ῥωμαίους, ἀπὸ δὲ τὰ ἀνέκδοτα δύο ἕτερα τὸ μὲν ἀποδίδει τὴν Προξενίαν εἰς τὸν Κερκυραῖον Ἐπιγένην, τὸ δὲ ἀποβλέπει Διογένην τινὰ Περγαμηνὸν, ὅστις ἔκαμεν εὐεργεσίας εἰς τοὺς Ἀκαρνᾶνας, καὶ εἰς τοὺς πρέσβεις αὐτῶν τοὺς εἰς Μακεδονίαν ἀποσταλθέντας χρησιμεύσας τυχὸν ὡς ἰατρὸς εἰς αὐτούς· ἀλλὰ λείπει ὡς εἶπα, τὸ τέλος, ἔνθα αἱ τιμαὶ ὀνομάζοντο, αἱ ὁποῖαι πρὸς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης εἰς αὐτὸν ἀπεδίδοντο, προφανῶς ἡ προξενία, καὶ ἡ εὐεργεσία, ὡς ταῦτα κεῖνται καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύο. Λείπεται τώρα νὰ ἐξετάσω ὁποία τιμὴ ἦτον τὸ νὰ ὀνομασθῇ τις πρόξενος καὶ εὐεργέτης τινὸς πόλεως.

Ὁ Οὐλπιανὸς (σχολ. εἰς Λεπτ. Δημοσθ. σ. 49 Reiske) ἔχει ταῦτα περὶ τῶν Προξένων· « Πρόξενοι λέγονται οἱ ἐν ὑπερορίοις πόλεσι τοὺς ἐπιδημοῦντας δεχόμενοι, φίλοι τυγχάνοντες καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ ». Καὶ κατωτέρω ὁ αὐτός (σ. 414.)· « Πρόξενοι οἱ ὑποδεχόμενοι ἀλλήλους ἐν ταῖς ἑκατῶν πόλεσιν, ἦσαν δὲ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. » Τὰ αὐτὰ σχεδὸν καὶ ὁ Πολυδεύκης (Β. Γ. κ. δ.), ὅστις ἐξηγεῖ προσέτι καὶ εἰς τί ἐσυνίστατο ἡ ὑποδοχὴ τῶν προξενουμένων. « Πρόξενος, λέγει, ὅταν πόλεως δημοσίᾳ προξενῇ τις ἐν ἄλλῃ πόλει ὤν, ὡς ὑποδοχῆς τε τῶν ἐκεῖθεν φροντίζειν, καὶ προσόδου τῆς πρὸς τὸν δῆμον, καὶ ἕδρας ἐν τῷ θεάτρῳ. » Ἕως ἐδῶ λοιπὸν δὲν σημαίνει ἄλλο τι τὸ πρόξενος, εἰμὴ ἐπιστάτης εἰς τὰς ὑποθέσεις ἤτοι κοινῶς πόλεως ἢ μερικῶν τινων αὐτῆς πολιτῶν. Εἰς τὴν πρώτην περίστασιν ἀναλογοῦσεν ὁ Πρόξενος τρόπον τινὰ πρὸς τοὺς σημερινοὺς Κονσυλίους (Consuls) τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, διότι ὡς ἐπιτετραμμένος τὰς ὑποθέσεις μιᾶς τινὸς πόλεως ἐχρεώστει νὰ φροντίζῃ περί τε αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν πολιτῶν κατὰ μέρος ἐκείνης τῶν ἐκ περιστάσεως εἰς τὸν τόπον ἐρχομένων ἔνθα αὐτὸς ἐκατοίκει. Ἀλλ' εἰς τοῦτο τὸ σημαινόμενον, ὅπως τὸ ἐξηγοῦσιν ὁ Οὐλπιανὸς καὶ ὁ Πολυδεύκης, ἡ προξενία ἤθελεν εἶσθαι λειτουργία μᾶλλον ἐπιβαλλομένη παρὰ ἀντιμισθία καὶ τιμὴ διδομένη πρός τινα δι' ὅσα τυχὸν ἤθελεν οὗτος εὐεργετήσῃ τὴν πόλιν πρότερον, καθὼς πρέπει νὰ ἦναι τὸ νόημα τοῦ ὀνόματος εἰς ταῦτά τε καὶ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ εἴδους ψηφίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα, ἑνωμένα ὡς ἐπιτοπολὺ εὑρίσκεται τὸ Πρόξενος μὲ τὸ Εὐεργέτης. « Πρόξενον καὶ Εὐεργέτην » εἶναι κοινὴ φράσις εἰς ὅλα ταῦτα. Μ' ὅλον τοῦτο, ἐκτὸς ὅτι αἱ λειτουργίαι τῶν ἀρχαίων πολιτειῶν, ὡς στοχάζεται ὁ Αὔγουστος Βαίκκιος εἰς τὸ περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων ἀξιόλογον αὐτοῦ σύγγραμμα (Écon. Pol. des Athén. T. III. p. 37 τῆς Γαλ. Μεταφρ.) ἦσαν μᾶλλον τιμαὶ παρὰ ἁπλᾶ βάρη ἐπιβαλλόμενα εἴς τινα, ἠμποροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν ἀκόμη ὅτι ἐδίδετο καὶ περίστασις, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ προξενία τινὸς ἀπέβαινε τῷ ὄντι ἀληθινὴ εὐεργεσία πρὸς τὸ προξενούμενον μέρος, ὡς ὅταν πολλοὶ χωρὶς νὰ διαρίζωνται εἰς τοιοῦτον ἔργον ἀπὸ τὴν πόλιν, ἀνεδέχοντο ἐξ ἰδίας προαιρέσεως τὰς ὑποθέσεις αὐτῆς εἰς τὴν πατρίδα των, καὶ ὑποδέχοντο τοὺς ἐκεῖ ἐρχομένους πολίτας φροντίζοντες περὶ αὐτῶν ἐπίσης ὅπως καὶ οἱ ἐκ κοινῆς ψήφου διορισθέντες πρόξενοι· καὶ πρὸς διαφορὰν οἱ τοιοῦτοι ὀνομάζοντο ἰδίως Ἐθελοπρόξενοι. Λέγει ὁ Πολυδεύκης (ἔνθ. ἀν.) « ποιεῖ δὲ ταῦτα καὶ Ἐθελοπρόξενος ὁ ἀνάγραπτον τὴν προξενίαν ἔχων. » Ἤτον λοιπὸν πρέπον πρὸς ἀνταμοιβὴν ταύτης τῆς ἐκ προαιρέσεως προξενίας, ἥτις ὑπῆρχε καθ' αὑτὸ εὐεργεσία, νὰ ἀποδίδωνται εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν εὐεργετουμένην πόλιν διάφοροι τιμαὶ καὶ προνόμια, καθὼς φαίνεται νὰ ὑποσημαίνῃ καὶ ἡ φράσις τοῦ Πο-

λυδεύκους «ἀνάγραπτον τὴν προξενίαν ἔχων» τοὐτέστιν ἀνάγραπτον εἰς στήλην διὰ ψηφίσματος κατὰ τὸ ἔθος ἵνα διαμένῃ ἡ εὐεργεσία αὕτη πρὸς ἀΐδιον μνημόσυνον. Καὶ τοιοῦτόν τι εἰκὸς νὰ νοῆται καὶ περὶ τοῦ Ἀβδηρίτου ἐκείνου Νυμφοδώρου τοῦ γυνακιαδέλφου Σιτάλκου τοῦ Βασιλέως τῶν Θρακῶν, τὸν ὁποῖον, λέγει ὁ Θουκυδίδης (Βιβλ. Β. κ. 29) ὅτι, ὡς δύναμιν ἔχοντα σιμὰ εἰς τὸν Σιτάλκην ἔκαμαν οἱ Ἀθηναῖοι πρόξενον, ἤτοι ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν προξενίαν ἀνάγραπτον, ἀνακηρύξαντες τοὐτέστιν αὐτὴν δημοσίᾳ διὰ ψηφίσματος ἐπὶ στήλης, ὡς εἰκὸς ἀναγραφέντος πρὸς ἀΐδιον μνήμην. Ἐκ τούτου ἡ λέξις ἀνάγραπτος ἐπέρασεν ἔπειτα ἐπὶ τῆς ἁπλῆς σημασίας τοῦ διάμονος καὶ παντοτεινοῦς, ὡς ὅταν γράφῃ ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Παυσανίαν (Θουκ. Α.129) «Κείσεταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἀνάγραπτος.» Ἦτον λοιπὸν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἡ προξενία ἢ ἐθελοπροξενία καθαρὰ εὐεργεσία ἀπὸ μέρους τοῦ ἐπιτηδεύοντος, καὶ τοιαύτη ἐλογίζετο καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ δεχομένου αὐτήν. Ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πραγματικῶς τοιοῦτόν τι, ἐκατήντησαν ὅμως τὰ ὀνόματα ταῦτα, προξενία καὶ εὐεργεσία, πρόξενος καὶ εὐεργέτης, νὰ μὴν ἦναί τι ἄλλο παρὰ ἁπλᾶ τιμῶν ὀνόματα, αἱ ὁποῖαι ἐδίδοντο εἰς ξένους χρησίμους ὁπωσδήποτε γενομένους. Καὶ φαίνεται καθαρὰ τοῦτο ἀπ'ὅ,τι λέγει ὁ Δημοσθένης (πρὸς Λεπτ.) περὶ Ἀρχεβίου τινὸς λαλῶν καὶ Ἡρακλείδου, τοὺς ὁποίους ὠφελήσαντας τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων μὲ τὴν εἰς τὸν Θρασύβουλον παράδοσιν τοῦ Βυζαντίου, μετὰ καιρὸν ἐξορίστους γενομένους ἀπὸ τῆς πατρίδος των οἱ Ἀθηναῖοι ἐπερίθαλψαν καὶ ἐτίμησαν μὲ προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν πάντων· «ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ ταῦτα ἐκπεσόντων, ἐψηφίσασθε ἅπερ, οἶμαι, φεύγουσιν εὐεργέτας δι' ἡμᾶς προσῆκε, προξενίαν, εὐεργεσίαν, ἀτέλειαν πάντων.» Ἡ προξενία λοιπὸν ὡς ἁπλῆ τιμὴ, ἰσοδυναμοῦσε σχεδὸν μὲ τὴν πολιτογράφησιν· καὶ τῳόντι εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ τιμηθέντες πρόξενοι ἐλογίζοντο, καθὰ καὶ οἱ ἰσοτελεῖς, ὡς πολῖται, χαίροντες διάφορα προνόμια, τὰ ὁποῖα ἔμεναν πολλάκις καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν τιμηθέντων· οὕτως ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι ὁ Πολυδάμας ὁ Φαρσάλιος ἦτον ἐκ προγόνων πρόξενος καὶ εὐεργέτης τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ταῦτα προβάλλει εὐθὺς κατ' ἀρχὰς τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων του. (Ξενοφ. Ἑλλ. ς.' 1. 4.)

Εἰς τὰς τιμὰς ταύτας τῆς προξενίας καὶ εὐεργεσίας, ἐπισυνάπτονται εἰς τὰ ἀνωτέρω ψηφίσματα, ἡ ἀτέλεια, ἡ ἀσφάλεια, ἡ ἀσυλία, ἡ ἔγκτησις γῆς καὶ οἰκίας, καὶ ἐν συνόλῳ τὰ ἄλλα τίμια. Εἰς τὸ δεύτερον ὅμως ψήφισμα προσθέτεται καὶ ἡ ἐντέλεια, ὅλως ἐναντίον τῆς ἀμέσως προηγουμένης ἀτελείας, ὡς ἤθελέ τις ἐκλάβῃ κατὰ πρῶτον. Ἡ ἔγκτησις γᾶς καὶ οἰκίας κεῖται ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ παρὰ Δημοσθένει (ὑπὲρ Κτησ.) ψήφισμα τῶν Βυζαντίων. Ὀνομάζοντο δὲ ἐγκτήσεις, ἢ ἐγκτήματα, παρατηρεῖ ὁ Βαίκιος εἰς τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν σύγγραμμα, πᾶν ὅ,τι ὑπέτασσέ τις ἤτοι ἐκτᾶτο εἰς πόλιν ἢ δῆμον, τοῦ ὁποίου, ἢ τῆς ὁποίας ἦτον αὐτὸς ξένος· ἀλλ' ὑποπτεύω μᾶλλον μὴ ἔγκτησις ἤθελεν εἶσθαι καλλίτερα ἡ ἄδεια τοῦ κτᾶσθαι, τὴν ὁποίαν φυσικὰ δὲν εἶχαν οἱ ἄλλοι ξένοι εἰς τὰς ἑλληνικὰς πολιτείας· ἡ ἔγκτησις εἰς δωρικὰ ἄλλα ἢ αἰολικὰ ψηφίσματα καλεῖται ἔμπασις ἀπὸ ῥήματος πάομαι (κτῶμαι) ἐξ οὗ πάμων, ποιμὴν, καὶ τὸ ῥωμαϊκὸν ἀκόμη pastor. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἀτέλειαν, αὕτη ἦτον τιμὴ διδομένη εἰς εὐνοουμένους ξένους, καθὼς εἰς Ἀθήνας ἐδίδετο εἰς τοὺς ἀξίους πολλάκις τῶν μετοίκων, εἰς τοὺς ὁποίους διὰ ταύτης, ὡς λέγει ὁ Ἁρποκρατίων (λ. Ἰσοτελὴς), ἀφίνετο τὸ μετοίκιον. Ἦτον ἀτέλεια ἀκόμη καὶ ἡ ἄφεσις ἀπὸ τῶν λειτουργιῶν, ἤτοι τῶν ἔργων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς πολίτας ἵνα ἐκτελῶσι δι' ἰδίας αὐτῶν δαπάνης, καὶ τὴν ἀτέλειαν ταύτην τὸ μνημονευθὲν τῶν Βυζαντίων ψήφισμα ἐκφράζει διὰ τῶν λέξεων «ἀλειτουργήτους εἶμεν πασῶν λειτουργιῶν.» Ἓν ἄλλο εἶδος ἀτελείας τελευταῖον ἦτον ἡ ἐξαίρεσις προσώπων ἀπὸ τοῦ πληρόνειν τελώνιον καὶ ἑτέρους δασμοὺς, εἰς τὸ ὁποῖον νόημα εἶναι πιθανὸν νὰ ἐκλαμβάνηται τούτων καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίων ψηφισμάτων ἡ ἀτέλεια.

Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ ἐντέλεια, ἡ ὁποία μετὰ τῆς ἀτελείας συνοδεύεται εἰς τὸ δεύτερον ψήφισμα; ἐὰν ὁ ἐντελὴς ἤθελε τυχὸν σημαίνει τὸν ὑποκείμενον εἰς τὰ τέλη, τοὐτέστι τοὺς δασμοὺς, ἡ ἐντέλεια λοιπὸν, ὄνομα ἐξ ἐκείνου παραγόμενον, ἤθελεν εἶσθαι βέβαια τὸ ἐναντίον τῆς ἀτελείας καὶ ὅλως αὐτῆς ἀναιρετικὸν, ὅμως νομίζω νὰ κεῖται ἡ λέξις ἐνταῦθα κατ' ἄλλην τινὰ ἐκδοχὴν τοῦ τέλους, καθ' ἣν δηλονότι τέλη λέγονται αἱ πολιτικαὶ τιμαὶ καὶ ἀρχαὶ (munera) οὕτως διὰ τῆς φράσεως οἱ ἐν τέλει, σημαίνονται οἱ πρόκριτοι πολιτείας τινος ἢ οἱ προῦχοντες· ὁ Ἡσύχιος ἔχει «ἐντέλεια τάξις ἀρχοντική», καὶ ἐὰν ἡ λέξις σημαίνῃ τοῦτο ἐχαρίζετο λοιπὸν εἰς τὸν Κερκυραῖον Ἐπιγένη παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀκαρνάνων καί τι πλέον κονδὰ εἰς τὰ ἄλλα τίμια, τὸ δικαίωμα δηλονότι τοῦ νὰ ἀναδέχηται εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τέλη, ταὐτὸν εἰπεῖν πολιτικὰς ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα. Τόσα περὶ τῶν προξένων τῶν ψηφισμάτων τούτων, καὶ τῶν ὅσα δι' αὐτοὺς ἐδιορίζοντο τίμια.

Εἶναι τώρα περίεργον ὅτι χρονολογοῦνται τὰ ψηφίσματα ταῦτα ὄχι μὲ πολιτικῶν Ἀρχόντων ὀνόματα, ὡς ἀλλοῦ ἦτον ἔθος, ἀλλὰ μὲ τοῦ Ἱεραπόλου καὶ τῶν Προμναμόνων καὶ τῶν συμπρομναμόνων, ἱερατικῶν προδήλως ἀρχόντων καὶ ἐπιστατῶν· μ'ὅλον τοῦτο δὲν ἀπολείπουσι τοιαύτης συνηθείας παραδείγματα καὶ εἰς ψηφίσματα ἄλλων ἑλληνικῶν λαῶν. Τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ψήφισμα τῶν Βυζαντίων φέρει ἐπὶ κεφαλῆς «ἐπὶ Ἱερομνήμονος Βοσπορίχω», τὸ ψήφισμα τῶν Γελώων παρὰ Μαφφαίῳ (Mus. Ver. p. cccxxix) ἀρχίζει ὡς ἀρχίζουν τὰ ἡμέτερα, «ἐπὶ Ἱεραπόλου Ἀριστίωνος τοῦ Ἰστιείου» καὶ ὡς ἀκόμη τὸ τῶν Τηλίων παρὰ Ῥωσσίῳ (Insc. ined. fasc. ii N° 169) «ἔδοξε Τηλίοις Ἱεραπόλου γνώμῃ». Τὸ δὲ αἴτιον ἦτον, νομίζω, διότι τὰ τοιαῦτα ψηφίσματα ἐξεδίδοντο κατὰ τὸν καιρὸν τῶν πανηγύρεων, τότε ὅτε συνήγοντο οἱ περίοικοι (ἀμφικτύονες) εἰς τὸ προέχον ἱερὸν τῆς χώρας, ἔνθα, ἀφοῦ ἐτέλουν τὰς νομισμένας θυσίας καὶ ἀγῶνας, ἐπραγματεύοντο ἔπειτα καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ἐμπορικῶν αὐτῶν ὑποθέσεων, ἢ καὶ συνέσφιγγον σενώτερα τοὺς δεσμοὺς τῆς ἑνώσεώς των, ὡς διὰ πολλῶν συμπεραίνει ὁ Σκιγκρὰς εἰς τὸ περὶ τῶν ἀρχαίων ὁμοσπόνδων πολιτειῶν σοφὸν αὐτοῦ σύγγραμμα, (Des anc. Gouv. fédérat. p. 18, 158, 235.) Ἐκεῖ ἑπομένως ἀπεφασίζετο καὶ περὶ τῶν εἰς ξένους διδομένων τιμῶν, ὁποίας ἀποβλέπουσι ταῦτα καὶ τὰ τούτων ὅμοια ψηφίσματα. Ταῦτα δὲ καὶ εἴτε συμφωνηθὲν ἕτερον μὲ τὴν κοινὴν γνώμην εἰς τὰς πανηγύρεις, ἀνεγράφοντο ἔπειτα εἰς στήλας περὶ τὸ ἱερὸν διὰ νὰ διαμένωσι τὰ ἀποφασισθέντα ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἀΐδια. Τοῦ Ἀρχιερέως λοιπὸν ἐθέτετο διὰ τὴν περίστασιν ταύτην τὸ ὄνομα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν ψηφισμάτων καὶ τῶν κατ' ἔτος προστέτι ἀπὸ τὴν συναρχίαν τῶν περιοίκων διοριζομένων εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ναοῦ καὶ τῶν θυσιῶν προσώπων· οἱ ἱερατικοὶ δὲ οὗτοι προκαθήμενοι εἶχαν ἄλλοι ἄλλα κατ' ἄλλας πόλεις ὀνόματα· εἰς τὸ Βυζάντιον ἐκαλοῦντο Ἱερομνήμονες, εἰς τὴν Γέλαν καὶ εἰς τὸ Ἄκτιον, ὡς φαίνεται ἀπὸ τὰ ψηφίσματά των, Ἱεραπόλοι, εἰς τὰ δόγματα τῶν Ἀμφικτυόνων ὀνομάζονται ἁπλῶς ἱερεῖς. «Ἐπὶ Ἱερέως Κλειναγόρου» φέρει τὸ δόγμα αὐτῶν παρὰ Δημοσθένει (ὑπὲρ Κτησ.) κατὰ δὲ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους εἰς Ἀσίαν, καθόσον μὲν ἀπέβλεπε τὴν ἐν Ἐφέσῳ γενικὴν Σύνοδον ἐκαλοῦντο Ἀσιάρχαι, καθ'ὅσον δὲ τὰς μερικωτέρας, Λυκιάρχαι, φερειπεῖν, Συριάρχαι, Φοινικάρχαι καὶ τὰ ἀνάλογα κατὰ τόπους.

Τὸ ὄνομα Ἱεραπόλος σύνθετον ἀπὸ τὸ ῥῆμα πολέω, ὡς ἄλλα τινα, ὤφειλε νὰ ἐκφέρεται διὰ τοῦ ὁ μικροῦ μᾶλλον Ἱεροπόλος· ὅμως συνηκολούθησε φαίνεται ἄλλων τινῶν ὁμοίων συνθέτων τὸν τύπον· ἀντὶ διὰ τοῦ ὁμικροῦ διὰ τοῦ α ὁμοίως ἐκφέρεται ἀγγελιαφόρος, φερειπεῖν, βιβλιαγράφος, μυριαγράφος, Πανταλέων, κυνάμεια καὶ ἕτερα ἴσως.

Μετὰ τὸν Ἱεραπόλον ὀνομάζονται εἰς τὰ ψηφίσματα ὁ Προμνάμων καὶ οἱ Συμπρομνάμονες, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἦσαν οἱ Σύνεδροι πάντως τοῦ Ἱεραπόλου, ἔργον πιθανῶς ἔχοντες τὴν διατήρησιν τῶν ἱερῶν ἐθίμων. Ὁ Ἡσύχιος (λ. μνάμων) ἔχει «μνήμονες οἱ τὰς θυσίας ἀπομνημονεύοντες.» Ἀλλ' ὀνομάζοντο μνήμονες προσέτι οἱ ἐπιστατοῦντες εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν διαφόρων συμβολαίων. Ὁ Ἀριστοτέλης (Πολιτ. Β. ς. κ. ἑ.) ἄρχοντάς τινας πρὸς τοὺς ὁποίους ἀναγράφοντο τὰ συμβόλαια καὶ αἱ κρίσεις, λέγει ὅτι ἐκαλοῦντο «Ἱερομνήμονες καὶ ἐπιστάται καὶ μνήμονες καὶ τούτοις ἄλλα ὀνόματα σύνεγγυς» καὶ κατὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην τοῦ Ἀριστοτέλους εἶχαν λοιπὸν οἱ Ἄρχοντες οὗτοι ἐπιτήδευμα παρόμοιον τῶν σημερινῶν Νοταρίων ἢ Συμβολαιογράφων. Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, οἱ προμνάμονες καὶ οἱ συμπρομνάμονες τῶν ψηφισμάτων ἔργον εἶχον βέβαιον τὴν ἀναγραφὴν καὶ αὐτοὶ τῶν περὶ τὸ ἱερὸν γινομένων ἐκείνων τῆς πολιτείας κοινῶν πράξεων. Αἱ λέξεις προμνάμων καὶ συμπρομνάμων λείπουσαι τέως ἀπὸ τὰ λεξικὰ, ἐτοπίσθησαν ἐσχάτως ἀπὸ τὸν Σνεϊδέρον εἰς τὸ παράρτημα τοῦ ἰδικοῦ του, ληφθεῖσαι ἐκ τοῦ ἀπὸ τὸν Βοῖσσονάδην ἐκδοθέντος πρώτου ψηφίσματος, ἀλλ' ἐξηγοῦνται αὐτόθι ὡς ἀρχαὶ μόνον τινὲς τῶν Ἀκαρνάνων τελοῦσαι ὑπὸ τὸν Ἱεραπόλον, καὶ ὄχι τι πλέον.

Ὁ Ἱεραπόλος τοῦ δευτέρου ψηφίσματος ὀνομάζεται Ζάστρος, παράξενον ὄνομα, πρὸς τὸ ὁποῖον μ' ὅλον τοῦτο σώζει ταυτότητα τὸ πατρικὸν ὄνομα εἰς τὸ ψήφισμα τῶν Γελώων ἑνὸς τῶν στεφανωθέντων ἐφήβων, ὅστις αὐτόθι ὀνομάζεται «Ἀπολλώνιος Ζάστρου.» Ὄχι ὀλιγώτερον ξενίζοντα εἶναι τὰ ἄλλα κύρια τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος, ὁ Βαθύας, ὁ Ἄρκος, ὁ Ἐπαμίων, ὁ Ὕναρκος. Ἀλλ' Ἐπαμίωνος ἴσως εἶναι κακὴ χαραγὴ ἢ ἀντιγραφὴ ἀντὶ Ἐπαμείνωνος ἢ Ἐπαμείνωνος, κυρίου ὀνόματος εἰς τὸν Ἱπποκράτην (ἐπιδ. ἀ. τμ. 6'), καὶ τοῦ ὁποίου δωρικὸς πατρωνυμισμὸς ὑπάρχει τὸ γνωστότατον Ἐπαμεινώνδας. Τὸ δὲ Ὑνάρκου δυνατὸν νὰ ἦτον Θυνάρχου, ὡς καὶ εἰς τὰς Ὀρχομενίας ἐπιγραφὰς, ἔνθα ἀναγινώσκεται «Θυνάρχω Ἄρχοντος.» Τὸ ὄνομα Βαθύας (Βαθύου τοῦ Ἀγησάνδρου) ἀπαντᾶται προσέτι καὶ εἰς ἐπιγραφὴν Κερκυραίαν παρὰ Μαφφαίῳ (Mus. Veron. p. XXXV.). Τὸ δὲ Ἄρκου, τὸ πατρικὸν τοῦ Φίλωνος, ἐλήφθη βέβαια ἀπὸ τὴν Ἄρκτον τὸ ζῶον, ἥτις καὶ Ἄρκος ἐλέγετο, ὡς μαρτυρεῖ ἡ παρὰ Σουΐδᾳ (λ. Ἄρκος) παροιμία, Ἄρκου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς; Ἐντεῦθεν ὀνομάζομεν ἡμεῖς τὸ ζῶον ὑποκοριστικῶς Ἀρκούδιον (Ἀρκούδιν) μεταποιοῦντες καὶ θηλυκὸν ἐξ αὐτοῦ θετικὸν τὴν Ἀρκούδαν, τοῦ ὁποίου ὁ Δουκάγγιος (Glos. med. et inf. Graec.) φέρει καὶ ἀρσενικὸν τύπον ἀπὸ τὸν Σχολιαστὴν τοῦ Ὀππιανοῦ (Α'. 11.) Ἀρκούδιος· ἀλλ' ἴσως τοῦτο κεῖται ἐσφαλμένως ἀντὶ Ἀρκουδίοις, ἢ Ἀρκούδας, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Γραμματικὸς ἐκεῖνος τῶν κάτω χρόνων ἐξήγει τὸ ἐν τῷ Ὀππιανῷ Ἄρκτοις.

Οἱ Ἱεραπόλοι, οἱ Προμνάμονες, οἱ συμπρομνάμονες καὶ Γραμματεῖς τῶν ψηφισμάτων τούτων ἄλλοι ἀπ'

ἄλλας ἦσαν πόλεις τῆς Ἀκαρνανίας, ὡς τοὺς Οἰνιάδας, τὴν Ἀλυζίαν ἢ Ἀλόζειαν, τὸν Κόροντα ἢ τὰ Κόροντα, τὴν Ἀστακὴν, τὸ Ἀνακτόριον, τὴν Μεδιῶνα, τὴν Μητρόπολιν, ἁπάσας ταύτας μνημονευομένας ἀπὸ τὸν Θουκυδίδην ἐκτὸς τῆς Ἀλυζείας, ἥτις ἔκειτο δεκαπέντε στάδια μακρὰν τῆς Θαλάσσης κατὰ τὸν Στράβωνα (Α. σελ. 459) εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς νήσου Κάρνου τῆς νῦν Καλάμου, καὶ ἀπεῖχεν 120 ἀπὸ τῆς Λευκάδος πόλεως κατὰ τὸν Κικέρωνα (Ἐπιστ. 393).

Λείπεται περιπλέον νὰ παρατηρήσω μίαν ἢ δύο φράσεις εἰς τὸ τρίτον ψήφισμα. Ὁ Περγαμηνὸς Διογένης τιμᾶται εἰς αὐτὸ, διότι συμὰ εἰς ἄλλας πρὸς τοὺς Ἀκαρνᾶνας εὐεργεσίας ἐπεριποιήθη τοὺς εἰς Μακεδονίαν ἀποσταλέντας αὐτῶν πρεσβευτάς. Αἱ λέξεις αἱ ἐκφράζουσαι τοῦτο τὸ γεγονὸς ἔχουσιν οὕτως· « ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ξένας ἐν Μακεδονίᾳ τοῖς ἀποσταλεῖσι πρεσβευταῖς ὑπὸ τῶν Ἀκαρνάνων παροῦς (sic), καὶ προσανέθετο τὰς χρείας τοῖς εἰς ὀρρωστίαν ἐμπεσοῦσιν ἄνευ μισθοῦ τὴν δοκιμασίαν ποιούμενος. » Ἐνταῦθα ἡ δοτικὴ πρεσβευταῖς, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς ῥῆμά τι τοῦ αὐτοῦ χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως, ὡς εἶναι καὶ τὸ ἐπόμενον προσανέθετο, καὶ τὸ ὁποῖον φαίνεται κατὰ πρῶτον ὅτι λείπει ὁλοτελῶς, ὅμως ἐννοεῖται εὐκόλως ὅτι τοῦτο ὑποκρύπτεται εἰς τὰ ἐμφάνειαν προθέσεως καὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας παριστάνοντα γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐξάπαντος πρέπει νὰ ἐμπεριέχωσι τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χρήζοντος ῥήματος. Τὸ δὲ ῥῆμα τοῦτο εἶναι τὸ παρέστη, εἰς τὸν λίθον ἢ εἰς τὸ ἀντίγραφον φερόμενον ἐσφαλμένως παροῦς. Ὁ Διογένης παρέστη εἰς τοὺς πρεσβευτὰς, ἤτοι παρεστάθη αὐτοὺς καὶ ἐβοήθησεν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἔχει τὸ παρίσταμαι τὴν σημασίαν ταύτην, οἷον εἰς τὸν Σοφοκλῆν (Τραχ. στ. 750) « ποῖ δ' ἐμπελάζεις τάνδρὶ καὶ παρίστασαι ; » καὶ (Οἰδ. Κολ. στ. 491), « καὶ ταῦτα σοι δράσαντι Θαρσῶν ἂν παραστείην ἐγώ, » εἰς τὸν Δημοσθένη (κατὰ Στεφ.) « τῷ μὲν υἱῷ τῷ τούτου πολλῶν πραγμάτων ὄντων οὐ παρέστη πώποτε οὐδ' ἐβοήθησε· » καὶ τέλος εἰς τὸν Πλούταρχον (περὶ πολυφ. κ. ϛ'.) « ὁ δὲ λέγων οὐ παρέστην σοι δίκην ἔχοντι, παριστάμην γὰρ ἑτέρῳ φίλῳ, οὐ λύει τὴν μέμψιν. » Εἰς ὅλα ταῦτα τὰ χωρία σημαίνει τὸ παρίσταμαι τὸ αὐτὸ καὶ τῆς ἡμετέρας κοινῆς γλώσσης τὸ παραστέκω καὶ παραστέκομαι, ἐπὶ τοῦ βοηθῶ τασσόμενον, ὡς ὅταν λέγωμεν παρεστάθην τὸν φίλον εἰς τὴν ἀνάγκην του· οὕτω λοιπὸν ὁ Διογένης παρεστάθη τοὺς πρεσβευτὰς καὶ τοὺς ἐβοήθησεν εἰς τὰς ὑποθέσεις των· ἀλλ' ἔκαμεν ὁ αὐτὸς ὅμως καὶ τι πλέον, προσανέθετο τὰς χρείας.

Τὸ προσανατίθεμαι μέσον ῥῆμα, ὡς ἀναλυόμενον εἰς τὸ ἀνατίθημι ἐμαυτὸν ἢ πρᾶγμά τι τῶν ἐμαυτοῦ εἴς τινα, ἔχει ἐξ ἀνάγκης συνακόλουθον τὴν πτῶσιν τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινομένη ἀνάθεσις γίνεται· οὕτως εἰς τὸν Λουκιανὸν (Ζεὺς Τραγῳδ.) « ἐμοὶ προσανάθου, λάβε με σύμβουλον πόνων, » καὶ εἰς τὸν Ἀπόστολον (Γαλάτ. Η, 6) « ἐμοὶ οὐδὲν προσανέθεντο. » Ἂν καὶ εἰς τὴν φράσιν τοῦ ψηφίσματος φαίνεται ὅτι λείπει ἡ πτῶσις τοῦ προσώπου, ἔχει μ' ὅλον τοῦτο καὶ εἰς ταύτην τὸ προσανέθεντο τὴν αὐτὴν, ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω σύνταξιν καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν· ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον ὅτι ἐνταῦθα τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος ὑπάρχει πάντη ξένον τοῦ ὑποκειμένου, καὶ ὄχι αὐτὸ τοῦτο ἢ κἂν πρᾶγμά τι εἰς αὐτὸ ἀνῆκον, ἡ δὲ τοῦ προσώπου πτῶσις εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ τοῦ ὑποκειμένου αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε τὸ προσανέθετο τὰς χρείας, ὡς φέρει τὸ ψήφισμα, θέλει ἀκριβῶς ἀναλύεσθαι εἰς τὸ προσανέθηκεν ἑαυτῷ τὰς χρείας τῶν πρεσβευτῶν, ταυτὴν εἰπεῖν ἀνέλαβε καὶ ἐπεφορτίσθη ὁ Διογένης τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν. Ἡ σύνταξις αὕτη τοῦ ῥήματος ἄνευ τῆς προσωπικῆς δοτικῆς, καὶ μετὰ τοῦ ἀντικειμένου ὡς ἐνταῦθα, εὑρίσκεται ἀπαραλλάκτως εἰς τὸν Ξενοφῶντα· λέγει οὗτος (Ἀπομνημ. Β' κ. ά. 68) « καὶ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ἄφρονος ἀνθρώπου εἶναι τὸ, μεγάλου ἔργου ὄντος τοῦ ἑαυτῷ τὰ δέοντα παρασκευάζειν, μὴ ἀρκεῖν τοῦτο, ἀλλὰ προσαναθέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις, ὧν δέονται, πορίζειν. »

Εἰς τὴν τελευταίαν γραμμὴν τοῦ αὐτοῦ ψηφίσματος κεῖται ἡ φράσις δοκιμασίαν ποιούμενος· τὸ δοκιμασίαν φαίνεται νὰ σημαίνῃ ἐνταῦθα χρῆσιν ἢ ἐκτέλεσιν τινὸς πράγματος, « δόκιμον, χρήσιμον, τέλειον » ἐξηγεῖ ὁ Ἡσύχιος. Ὁ Διογένης πιθανῶς ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα ἐπαραστάθη τοὺς πρεσβευτὰς τῶν Ἀκαρνάνων νοσήσαντας κατὰ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ διατριβὴν αὐτῶν, ἐκτελῶν προθύμως καὶ εὐσυνειδότως τὸ ἑαυτοῦ ἐπιτήδευμα, καὶ χρήσιμος γινόμενος ὄχι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνευ μισθοῦ τὴν δοκιμασίαν πρὸς αὐτοὺς ποιούμενος τοῦ ἐπιτηδεύματος.

Καὶ αὗται μὲν ἦσαν αἱ τιμαὶ αἱ διδόμεναι παρὰ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν εἰς ξένους ὁπωσδήποτε πρὸς αὐτὰς εὐεργέτας ἀναδειχθέντας· ἀλλὰ μανθάνομεν ἐξ ὁμοίου τινὸς ψηφίσματος τῶν Λακεδαιμονίων, τὸ ὁποῖον χασματωδέστατον φέρει ὁ Πουκεβίλλιος εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσεις του (Voyage dans la Grèce T. V. p. 16.) ὅτι εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἐθνικῆς παρακμῆς ἡ τιμὴ τῆς προξενίας δὲν ὑπῆρχε πλέον εἰμὴ φιλὴ φιλοφροσύνη διδομένη ἀκόμη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰθαγενεῖς πολίτας. Εἰς τὸ παρὰ Πουκεβίλλιῳ τοῦτο ψήφισμα λέγεται ὅτι ἔδοξεν εἰς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων ὅπως Φίλων ὁ Λακεδαιμόνιος τιμηθῇ πρόξενος τοῦ κοινοῦ τῶν Λακεδαιμονίων αὐτός τε καὶ οἱ ἔκγονοι καὶ ἔχῃ τὰς λοιπὰς ὅλας τιμὰς, ὅσαι συνήθως μετὰ τῆς προξενίας καταλέγονται εἰς πάντα τὰ ψηφίσματα τούτου τοῦ εἴδους.

Διὰ νὰ δώσω τέλος εἰς ταύτην τὴν διάλεξιν φέρω τινὰ εἰκασίαν καὶ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐξεδόθησαν τὰ τῶν Ἀκαρνάνων ταῦτα ψηφίσματα. Νομίζω νὰ μὴν ἀπατῶμαι πολὺ, τὸ ἐνδόσιμον λαμβάνων ἐκ τῶν δύο ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῶν τιμωμένων μὲ τὴν προξενίαν Ῥωμαίων, διὰ νὰ συμπεράνω ὅτι ὁ χρόνος οὗτος συμπίπτει αὐτοῦ περίπου κατὰ τὰ μέσα τῆς δευτέρας τῶν πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων, τότε ὅτε καὶ οἱ Ἀκαρνᾶνες αὐτόνομοι εἰσέτι ἦσαν, καὶ αἱ δωρικαὶ μορφαὶ τῆς διαλέκτου των δὲν εἶχαν ἀρχίσῃ εἰμὴ κατ' ὀλίγον νὰ ὑπέρχωνται τὰς ἀττικάς, τὰς ὁποίας εἰς ὅλον τὸ ὕστερον ἐκ τῆς ἐπιῤῥοῆς τῶν μεγάλων ποιητῶν καὶ λογογράφων τῆς κλεινῆς πόλεως τῆς Παλλάδος, παρεδέχθησαν εἰς τὰς δημοσίας γραφὰς των ἁπανταχοῦ οἱ ἑλληνικοὶ λαοὶ σύμπαντες.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΦΙΛΗΤΑΣ Ι. Δ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΡΕΡΓΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ***

Ἡ ἱστορία τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας, ὡς ἡ ἱστορία τοῦ ἱεροῦ Λγῶνος, δὲν ἀμοιρεῖ σελίδων οὔτε δόξης, οὔτε καταστροφῶν.

Εὑρὺ δὲ καὶ σπουδαῖον τὸ στάδιον τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, διότι προηγήθη αὕτη τῆς τοῦ ἔθνους καὶ προητοίμασε τὴν παλλιγγενεσίαν.

Δὲν ἐπιχειρῶ ἐνταῦθα οὔτε νὰ ἐνδιατρίψω περί τινα ἐποχὴν τῆς νεωτέρας ἡμῶν φιλολογίας, οὔτε τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα συγγραφέως τινὸς ἢ διδασκάλου ὀνομαστοῦ τοῦ γένους νὰ ἐξιστορήσω.

Γράφω *παέργά* τινα τῆς καθ' ἡμᾶς φιλολογίας πρὸς μνημόσυνον τῶν φιλομαθῶν ἐκείνων καὶ, τίς οἶδε, μεγαλοψυῶν νέων, οὓς ἄωρος θάνατος ἢ σκληρά τις ἀνάγκη, ἀφῄρπασεν ἀπὸ τῆς λατρείας τῶν Μουσῶν καὶ τῆς δόξης τῆς πατρίδος.

Ἡ σελίς μου λοιπὸν εἶναι σελὶς ἁπλῆς μελαγχολίας καὶ δακρύων. Θέλω μνημονεύσει νεανίου τινὸς, γενομένου ἀώρως θύματος σκληροῦ πεπρωμένου, ὅπως ἐγένοντο καὶ τινες ἄλλοι, ὧν μόλις σήμερον γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα. Ἐὰν δὲ οὗτοι, οὓς ἐγὼ γνώσκω, ὁ Σμυρναῖος ποιητὴς *Εὐγένιος Πασχάλης*, εἰκοσαετὴς ἀποθανὼν, ὁ ἐν Σύρῳ ἀποβιώσας *Ῥήγας*, συντάκτης τινὸς ἐφημερίδος, τῆς *Μούσης*, ὁ πολυμαθὴς Κερκυραῖος Λ. Μαυρομμάτης, ὅστις μόλις τριακοντούτης ἡρπάγη ἀπὸ τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, ὅπου διεκρίθη ὡς ἄριστος καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῶν μαθηματικῶν, καὶ τέλος ὁ Πελοποννήσιος Δημοσθένης Βαλαβάνης, ἐν Ἀθήναις ἐκμετρήσας τὸ ζῆν πρό τινων ἐτῶν, ἐκ φθίσεως, διότι ἤθελε νὰ προετοιμάσῃ δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν γηραιὰν μητέρα του, ἀσφαλῆ τινα πόρον ζωῆς· ὁ ποιητὴς οὗτος, διά τινος δημοτικοῦ ᾄσματος, ἐπιγραφομένου « *Ὁ Τάφος τοῦ Κλέπτου* » ὑπέσχετο νὰ κοσμήσῃ τὸν ἀρτιφυῆ κῆπον τῆς Νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Ἄλλοι ἴσως γράψωσι τὸν βραχὺν, τὸν πολυστένακτον βίον τῶν προμνησθέντων· ἴσως εὐσεβὴς χεὶρ συλλέξῃ ποτὲ εἰς τεφροδόχον κάλπην τὴν νοητικὴν, οὕτως εἰπεῖν, κόνιν τῶν τεθνεώτων, καὶ ἀνεγείρῃ ταπεινὴν στήλην ἐπιτάφιον, εἰς μνημόσυνον αὐτῶν . . . ἀλλ' εἰς ἐμὲ ἀπέκειτο τὸ θλιβερὸν ἔργον, νὰ χαράξω ἐνταῦθα, τὸν βίον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὴν πικρὰν τελευτὴν τοῦ Γεωργίου ***.

Ἡ κατωτέρω βραχεῖα αὐτοῦ βιογραφία ἐξήχθη ἐκ τῶν ἀτελῶν περὶ τοῦ μακαρίτου σημειώσεών μου.

Ὁ Γεώργιος ἐγεννήθη δευτερότοκος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰς ἀρχὰς τοῦ 1819 ἔτους.

Περὶ τῆς βρεφικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ὀλίγα τινὰ ἀπομνημονεύονται. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τῇ νηπιότητί του δὲν προεμήνυε τὸ μετὰ ταῦτα μεγαλοφυὲς αὐτοῦ. Πάντες δὲ οἱ τῆς οἰκογενείας καὶ οἱ ξένοι ἀπεκάλουν αὐτὸν *Κεφάλαν*, ὡς ἔχοντα δυσανάλογον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ἀνάστημα, καὶ τὸν ἐνέπαιζον, συγχρόνως διὰ τὸ *γονθροκέφαλόν* του, ἐνῷ οἱ ἔπαινοι ὅλων ἀπετείνοντο πρὸς τὸν πρωτότοκον.

Ἀγνοῶ ἐπὶ πόσον χρόνον διήρκεσεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὕτη ἡ περὶ τοῦ Γεωργίου πρόληψις· ἀλλ' ὅτε τὸ 1833 ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέστρεψεν ἐξ Ὀδησσοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὗρε τὸν Γεώργιον, δεκατετραετῆ μόλις, μυριάκις εὐμαθέστερον αὐτοῦ, διότι εἶχε περαιώσει τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, καὶ ἐγίνωσκε τὴν Ἑλληνικὴν, ἐνῷ ὁ ἕτερος ἦτο πεζότατος ἑλληνιστής.

Ὁ Γεώργιος περαιώσας τὰ γραμματικὰ καὶ τὰ ποιητικὰ ὑπὸ διδάσκαλον τὸν Συνέσιον Γ. μαθητὴν τοῦ *Κουρουτσεσμὲ*, ἐφίετο νὰ διδαχθῇ ἐπιστήμας καὶ γλώσσας. Διὸ, καὶ ζῶντος καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, συμβάντα τὸ 1834, ἔτρεχεν εἰς τὰ κοινὰ σχολεῖα, καὶ ἰδίως εἰς τὸ ἀκμάζον τότε ὑπὸ τὸν Γερμανὸν Γυμνάσιον τῶν *Ταταούλων*, ἵνα ἀκροασθῇ τῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας. Διδάσκων δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ τρυφερᾷ ἡλικίᾳ καὶ διδασκόμενος, ἔμαθε τὰ Λατινικὰ παρὰ τῶν δυτικῶν ἱερέων τοῦ Σταυροδρομίου, εἰς δὲ τὰ Γαλλικὰ ἐτελειοποιήθη μόνος.

Ἐξέμαθεν ἐπίσης τὴν Ἀγγλικὴν, ἔχων μαθήτριάν του εἰς τὰ Ἑλληνικὰ, ἅμα δὲ καὶ διδάσκαλόν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν μητέρα τοῦ τότε ἐν Κωνσταντι-

νουπόλει πρέσβεως τῆς Ἀμερικῆς, Brown καλουμένου, ἂν ἐνθυμῶμαι καλῶς.

Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τοὺς δύο ἀδελφοὺς κατέλαβε παιδαριώδης μανία τοῦ συγγράφειν καὶ στιχουργεῖν.

Ἀλλ' ὁ Γεώργιος, ἐπὶ τέλους, ἔκρινε τὰς ἀσχολίας ἐκείνας ἀναξίας ἑαυτοῦ, καὶ παρεδόθη εἰς τὴν ποίησιν, καὶ τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας, δεκαπενταετὴς μόλις ὤν. Τότε ἔγραψε ποίημά τι ἐπιγραφόμενον ἡ *Τουρκοποῦλα*, ὅπερ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἔκρινον οἱ ἀναγνόντες ἀντάξιον σχεδὸν τῶν Λουτσείων ἔργων, τὰ ὁποῖα, ὁμολογητέον, εἶχεν ὁδηγὸν ἡ μετὰ ταῦτα γενεὰ τῶν ποιητῶν μας.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο καὶ ὅσα ἄλλα μετὰ ταῦτα ἐποίησε, νευρώδη καὶ γέμοντα φαντασίας διαπύρου, ἀλλ' ἀκανόνιστα, προσέφερεν ὁλοκαύτωμα εἰς τὸν Ἥφαιστον, ἵνα, καὶ κατὰ τοῦτο μιμηθῇ τὸ Πλάτωνα, τοῦ ὁποίου ἦν ἄκρος ζηλωτής, ὅπως παραδοθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν μελέτην τῆς φιλοσοφίας.

Τὸ 1835 φίλος τις, μετὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ πρῶτον ἐταξείδευσεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου μέχρι Σμύρνης, μετέβη εἰς Σάμον, καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του, ἀνέθεσεν εἰς τὸν Γεώργιον νὰ συγγράψῃ πραγματείαν ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν περὶ τῆς νήσου ἐκείνης. Τὸ ἔργον προσεφέρθη εἰς τὸν τότε ἡγεμόνα τῆς Σάμου Στέφανον Βογορίδην, καὶ ὁ πεπαιδευμένος οὗτος ἀνὴρ ἐθαύμασε, μαθὼν ὅτι ἐκεῖνο ἦτο φιλοπόνημα δεκαεξαετοῦς νεανίου.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἤρχισε γράφων δραμά τι, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκυρίευσεν αὐτὸν φιλοδοξία ἀκάθεκτος ἵνα κηρύξῃ ἀπ' ἄμβωνος. Ὁ πρῶτος δὲ λόγος, ὃν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ προσεσχεδίασεν ἦτο μελέτη περὶ *θανάτου*, μελέτη φεῦ! ἥτις παρηκολούθησεν αὐτῷ μέχρι τέλους καὶ ἔφερεν ἴσως αὐτὸν εἰς τὸ πικρὸν μνῆμά του!

Τότε ἀκριβῶς προσεβλήθη τὸ πρῶτον τὴν ὑγείαν· φρονῶν, ὅτι πάσχει πληθώραν αἵματος, διότι εἶχε συνεχεῖς ἐξάψεις, πρὸς θεραπείαν κατέφευγεν, ἄνευ ἰατρικῆς συμβουλῆς, εἰς ἀφαιμάξεις, εἰσερχόμενος εἰς κουρεῖον καὶ φλεβοτομούμενος.

Τῷ 1836, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς ἠδυνήθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἑλλάδα πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν δὲ τούτου ἀνεπτύχθη ὁλοσχερῶς ὁ παράδοξος καὶ εἰς ὄλεθρον ὡθήσας αὐτὸν χαρακτὴρ τοῦ Γεωργίου. Τὸ φύσει ἀνήσυχον καὶ φίλερι καὶ ἀπότολμον αὐτοῦ ἐπηύξησεν.

Φιλόδοξος εἰς ἄκρον, ἐθήρευε περιστάσεις ἵνα φημισθῇ, θαυμασθῇ παρὰ πάντων. Τούτου ἕνεκα, συνθεὶς λόγους φιλοσοφικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς, ἐμφανίζεται εἰς τὸν τότε ἐνάρετον Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν ΣΤ'. καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν ἵνα κηρύξῃ αὐτοὺς ἀπ' ἄμβωνος.

Ὁ Παναγιώτατος ἐξεπλάγη, ἀκούσας αἴτησιν τοιαύτην πρωτοφανῆ, γινομένην ὑπὸ μειρακίου ἐντελῶς ἀγενείου.

— Ποῖος εἶσαι, τέκνον μου; ἐρωτᾷ.

— Ὁ Γεώργιος ἀπαντᾷ, τέκνον πνευματικὸν τῆς Παναγιότητός σου καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

— Ἐπαινῶ τὸν ζῆλόν σου, ἀλλ' οὔτε ἡ ἡλικία, οὔτε τὸ σχῆμά σου ἐπιτρέπουν νὰ κηρύξῃς, λέγει μετὰ γλυκύτητος ὁ σεβάσμιος Ἱεράρχης.

— Καὶ δίδει σοφίαν, ἀπαντᾷ μειδιῶν πικρῶς ὁ Γεώργιος, ὁ πώγων καὶ τὸ καλυμμαύχιον; Δὲν τὸ πιστεύω.

Ὁ Πατριάρχης ταραχθεὶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ αὐθαδείᾳ, ἠδημόνησεν, ἀλλὰ καταστείλας τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἐπαναλαβὼν τὸ ἀτάραχον τοῦ Ἱεράρχου ἦθος·

— Ὥρα σου καλή, χριστιανέ μου, εἶπε μόνον καὶ αὐθημερὸν ἐμήνυσεν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Γεωργίου νὰ περιορίσῃ τὸν υἱόν της, διότι ἄλλως, θέλει τὸν στείλει εἰς ἐξορίαν, πρὸς σωφρονισμόν.

Τὸ μήνυμα τοῦτο, συνδυαζόμενον πρὸς ἄλλα παράδοξα κινήματα τοῦ Γεωργίου, ἐλύπησε καιρίως τὴν δύστηνον μητέρα, ἥτις ἐκτοτε ἐζήτει νὰ εὕρῃ θέσιν τινὰ, ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα μακρύνῃ αὐτόν.

Κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου συνέδεε τὸν Γεώργιον στενωτάτη φιλία μετά τινος Κυρίου Μ. . . Χιολατίνου, ἀνδρὸς παιδείας τινὸς κατόχου, ἀλλ' ὡς ἐφάνη ἀκολούθως, δολόφρονος. Μόνος του ὄχι βεβαίως, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ καὶ ἴσως ἄλλου τινος, ἐσχεδίασαν τὴν ἀνατροπὴν τῆς σουλτανικῆς κυβερνήσεως ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι συνωμόται; καὶ διά τινων μέσων ἐπεχείρουν τοῦτο; ἄγνωστον. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, ὁ Γεώργιος ἔρχεται εἰς δεινὰς ἔριδας πρὸς τὸν Μ... καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς μονομαχίαν. Ὁ δόλιος φίλος ὑποκρίνεται ὅτι δέχεται, παρακαλεῖ τὸν Γεώργιον, ἀνύποπτον, ὡς ἡ καρδία του, ἵνα ἔλθῃ παρ' ἐκείνῳ καὶ συμφωνήσωσι δηθεν περὶ τοῦ τόπου καὶ τοῦ τρόπου τῆς μάχης· ἀλλ' ὡς Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ἄγει στρατιώτας ὀθωμανοὺς καὶ παραδίδει αὐτὸν εἰς χεῖράς των.

Εὔκολον νὰ φανταθῇ τις τὸν τρόμον τῆς δυστήνου μητρὸς, μαθούσης τὴν φυλάκισιν τοῦ φιλοταράχου υἱοῦ της, ὃν εἶδον πολλοὶ ἀπαγόμενον εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ *Τοπχανά*. Ἔδει νὰ διανυκτερεύσῃ ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ διέμεινεν ἀτάραχος· καὶ ὅτε τὴν ἐπιοῦσαν διὰ τῶν ἐνεργειῶν φίλων καὶ τινος Πρεσβείας κατωρθώθη ἡ ἀποφυλάκισίς του, ὁ Γεώργιος ἐπανῆλθε θριαμβεύων εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐδείκνυεν εἰς ὅλους τὸ πιστόλιον, ὅπερ ἔκρυπτεν, ἐντὸς τοῦ ὑποδήματός του.

Ἔκτοτε οἱ φόβοι καὶ αἱ ἀνησυχίαι τῆς μητρὸς

ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἐπηρεάσασαι μάλιστα ἔτι πλέον τὴν ἀσθενῆ της ὑγείαν. Δὲν κατεπραΰνθησαν δὲ εἰμὴ ὅτε, χάρις εἰς φίλον Σμυρναῖον, ὁ Γεώργιος προσεκλήθη, ἀρχομένου τοῦ 1837, καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ τότε ἐν Βουρνόβᾳ ἰδιωτικὸν Γυμνάσιον τοῦ Γάλλου Κ. Roux.

Παραλείπω τὰς συντόμους ἐπιστολὰς, δι' ὧν ἀναγγέλλει καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν τὰ τῆς ἀφίξεώς του καὶ τῆς γενομένης αὐτῷ ὑποδοχῆς εἰς Σμύρνην, καὶ δημοσιεύω μόνην τὴν ἑξῆς, ἣν ἔγραφε, μετά τινων μηνῶν παρέλευσιν·

« *Μῆτερ φιλτάτη!*

« Προχθὲς δὲν ἔλαβα καιρὸν νὰ σᾶς διηγηθῶ τὰ κατ' ἐμὲ, ἀλλ' ἰδοὺ, δὲν εἶμαι πλέον εἰς τὸ Σχολεῖον τοῦ Ῥοῦ, ὅπου ἤμην μὲν εὐτυχὴς καὶ τιμώμενος, ἀλλ' ὅπου μετὰ δυσκολίας ἐπληρωνόμην. Κατέβην εἰς Σμύρνην μὲ σκοπὸν νὰ συστήσω ἄλλο Γυμνάσιον ἐγὼ μόνος. Συνήθροισα 5—6 διδασκάλους, Ἰταλὸν, Ἄγγλον, τῆς ζωγραφικῆς. Εἶναι πολυδιήγητα ὅσα διέτρεξαν ἐν τῷ μεταξύ. Γενόμενος φίλος μὲ ὅλους τοὺς προὔχοντας, τοὺς ἐκάλουν εἰς ὁμήγυριν κάθε ὀλίγον κ' ἐδημηγόρουν ὑπὲρ τοῦ Γυμνασίου μου. Ἀπέτυχα, τὸ Σχολεῖον δὲν ἐσυστήθη, ἀλλὰ μὲ διώρισαν Σχολάρχην εἰς τὸ Μεγάλον Γυμνάσιον (1).

» Τὴν προπαρελθοῦσαν Κυριακὴν εἶχαν συνέλθει ὑπὲρ τοὺς 300 εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Γυμνασίου, οἱ πλεῖστοι ἔμποροι, καὶ ἐνώπιαν αὐτῶν ἀπήγγειλα λόγον ἐνάρξεως. Ἔπρεπε νὰ σᾶς ἔχω παροῦσαν, μῆτερ μου, διὰ νὰ ἴδητε! Ὅλοι ἐπληρώθησαν *θαυμασμοῦ*. Ἄλλοι θέλουν σᾶς γράψουν περὶ τῆς *φήμης μου* (2).

» Τρία δωμάτια μ' ἔδωκαν, πρὸς κατοικίαν, ἐντὸς τῆς Σχολῆς. Ἀφοῦ ἐτελείωσα τὸν λόγον μου ἐπληρώθησαν καὶ τὰ τρία ἀπὸ ἐμπόρους, οἵτινες ὁμοφώνως μὲ συνέχαιρον, ὀνομάζοντες, οἱ μὲν *Οἰκονόμον*, οἱ δὲ *Ὁμήρου φαντασίαν ἔχοντα*.

Ἡ σχολὴ ὅμως εἶναι πτωχὴ, καὶ ὁ μισθός μου δὲν ὑπερβαίνει, κατὰ τὸ παρὸν, τὰς 4,000 γρόσια. Ὁ Κούμας κατέχων αὐτὴν τὴν θέσιν ἐλάμβανε 5,000 μόνον. Ἰδοὺ οἱ καρποὶ τῶν μελετῶν μου, γλυκυτάτη μῆτερ! Ἀλλὰ σεῖς τί κάμνετε; Ὦ! ἤθελα παραιτήσει ὅλα, *καὶ αὐτὴν τὴν δόξαν*, διὰ σᾶς, γλυκεῖά μου μῆτερ!

» Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ὑψηλὴ θέσις, ὑψηλὴ διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν, πόσον διήγειρεν ἐναντίον μου ὅλα τὰ διδασκαλάκια. Ἀλλ' ἐγὼ ἐξουσίασα μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, μὲ τῆς ἡλικίας μου καὶ τῶν μαθήσεων τὸ μέσον, τὴν καρδίαν τῶν ἐντίμων ἐμπόρων καὶ τοῦ κοινοῦ, *ἐκρήμνισα ὅλους τοὺς ἄλλους*. Ἐὰν ἦσθε εἰς Σμύρνην, ἠθέλετε ἰδεῖ τὸν υἱόν σας λαμβάνοντα τιμὰς καὶ δόξαν, τὴν ὁποίαν οὔτε ἡ δυστυχία τῆς μητρός του, οὔτε οἱ φρικτότεροι κίνδυνοι ἠμπόρεσαν νὰ τοῦ ἀφαιρέσουν. Καὶ αὐτὴ ἡ γλυκεῖα, ἡ ἀγαπητὴ μήτηρ του ἔγινε θῦμα τῆς δόξης ταύτης. Ἀλλὰ πόσον παρακαλῶ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ζωήν σας!

» Ὁ Κωνσταντῖνος δὲν εὗρε μέρος, ὅπου νὰ δρέψῃ τόσον ἐνωρὶς δάφνας, ἀλλ' ἐγὼ, μῆτερ, δεκαοκτὼ χρόνων μόλις, θαυμάζομαι ἀπὸ ὁλόκληρον κοινὸν, καὶ εἶμαι τὸ ἀντικείμενον τῶν ὁμιλιῶν των. Τὸ τί ἔκαμαν εἶναι ἀπερίγραπτον. Ὁ Κ. Δ. Παπᾶς, φίλος ἐξ Ὀδησσοῦ, ἔρχεται αὐτοῦ καὶ θέλει σᾶς διηγηθῇ τὰ πάντα. Ἔχω τοὺς υἱούς του μαθητάς μου.

» Τὸν λόγον, ὁ ὁποῖος ἐσάλευσεν ὅλην τὴν Σμύρνην, δὲν τὸν ἐτύπωσαν ἀκόμη, μολονότι τὸ κοινὸν τὸν ζητεῖ. Γράφω εἰς τὴν Ἐφημερίδα τοῦ Κ. Κλάδου (1). Σᾶς στέλλω ἓν φύλλον, εἰς ὃ εὑρίσκεται ἄρθρον γραμμένον ὑπό τινος τῶν λογίων τῆς Σμύρνης ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ ἄλλο ἐκτεταμένον ἐδικόν μου, διὰ τοῦ ὁποίου χλευάζω τοὺς ἀντιπράξαντας εἰς τὰ σχέδιά μου. Τὸ ἄρθρον τοῦτο *ἔκαμε κρύτον* ἐδῶ, μῆτέρ μου.

» Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων εὐχαριστήσεων, ἡ ψυχή μου περιχύνεται ἀπὸ θλίψιν, ὅταν μ' ἔλθετε σεῖς εἰς τὸν νοῦν μου, μῆτερ, σεῖς, ἀγαπητή μου, καὶ λυποῦμαι, ὅτι εἶσθε ἀκόμη ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ τὴν εὐδαιμονίαν σας. Κατέχω τὴν καθέδραν τοῦ Κούμα καὶ τοῦ Οἰκονόμου· ἀλλ' εἶμαι καὶ ἄξιος; Θὰ προσπαθήσω νὰ γίνω ... Ἄλλαι ἐπιθυμίαι ἥρπασαν τὴν ψυχήν μου καὶ ἴσως τὰ Παρίσια σημαδεύσω. Παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ ζῆτε, μῆτέρ μου· ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς τιμήσωμεν παλαίομεν καὶ ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι μὲ τὴν τύχην, μὲ τοὺς ἐχθρούς μας, καὶ ζητοῦμεν νὰ ὑπερβῶμεν ὅλας τὰς δυσκολίας ....

» ΓΕΩΡΓΙΟΣ. »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἡ εὐτυχῶς εὑρεθεῖσα μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἐγγράφων τοῦ Γεωργίου εἰκονίζει αὐτὸν πιστῶς. Τὸ δοξομανές του προδίδεται εἰς ἑκάστην γραμμὴν, ἡ δὲ περιαυτολογία δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ οὐδένα, διότι, τίς νεανίας δεκαοκταετὴς, τοσούτων καὶ τοιούτων αἴφνης τυχῶν δεξιώσεων καὶ τιμῶν, δὲν θὰ ἐμεγαλαύχει πολὺ περισσότερον καὶ ἐπιδεικτικώτερον; Ἀλλ' αἴτιος τῶν τελευταίων βασάνων τῆς μητρὸς, θλίβεται, μεταμελεῖται, ζητεῖ νὰ τὴν παρηγορήσῃ, καὶ πρὸς τοῦτο τῇ παρουσιάζει δύο μαγευτικὰ καὶ παρηγορητικὰ ἰνδάλματα, ἐνεστῶσαν φήμην καὶ μέλλουσαν δόξαν.

Ἡ ἐγκάρδιος ὑποδοχὴ ἡ γενομένη πρὸς τὸν Γεώρ-

(1) Ἐννοεῖ τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολήν.

(2) Ὑπεσημείωσα ἐπίτηδες λέξεις τινὰς αἵτινες δεικνύουσι τὴν ἐπικρατοῦσαν ἰδέαν τοῦ Γεωργίου.

(1) Τὸν Ἰονικὸν παρατηρητήν.

γιον ὑπὸ τῶν Σμυρναίων, ἀνδρῶν ἀγαθῶν μὲν, ἀλλ' ἐπιπολαίων περισσότερον ἴσως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, κατὰ τὰ αἰσθήματα, τὰς συμπαθείας καὶ τοὺς θαυμασμούς των, ἠδύνατο ἴσως νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ εὐτυχέστερον αὐτοῦ μέλλον, ἂν διὰ τοῦ παραδόξου καὶ ἐριστικοῦ χαρακτῆρός του δὲν ἠρέθιζε κατ' αὐτοῦ τὴν χολὴν καὶ τὴν ἐχθροπάθειαν τῶν ὁμοτέχνων του, καὶ ἰδίως τοῦ *Ἀνθρώπου τῆς Σμύρνης*, τοῦ παπᾶ Βενεδίκτου (1), ὥστε τὸν φιλότιμον καὶ ἀταπείνωτον ἐκεῖνον χαρακτῆρα τοῦ Γεωργίου νὰ πληγώσωσι καιρίως καὶ νὰ ὠθήσωσιν αὐτὸν εἰς τρομερὸν καὶ ἀπεγνωσμένον ἔγκλημα . . . .

(Ἕπεται συνέχεια.)

Η ΙΑΣΜΗ ΤΟΥ ΦΙΓΛΙΝΟΥ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Edouard Laboulaye.)

(Συνέχεια· ἴδε φυλλ. 307.)

Γ'.

Ἅμα ἐγερθεὶς, μετὰ δυσκολίας τινὸς ἐτακτοποίησα τὰ ἐπεισόδια τῆς τεταραγμένης ἐκείνης νυκτὸς· εὗρι σκύμνον δ' ἐμπεριδευμένος πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Ν' ἀποταθῶ εἰς τὸν ἐφημέριον ἦτο ἀνωφελὲς, διότι ἦτο φανερὸν ὅτι ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος δὲν ἐγνώριζε τίποτε· ἡ οἰκία ἦτο τόσῳ μεγάλη, ὥστε ἐκ τοῦ δωματίου του δὲν ἤκουσε βεβαίως τίποτε. Ἕνα μόνον τρόπον ἐπιτυχίας ἔβλεπα, νὰ ὁμιλήσω εἰς τὴν οἰκονόμον. Ὅταν πρόκηται περὶ ἐρωτικῶν πραγμάτων, ὅσον γραῖαι καὶ ὅσον εὐσεβεῖς καὶ ἂν ὦναι αἱ γυναῖκες, ἔχουσι περισσοτέραν κρίσιν εἰς τὸν μικρόν των δάκτυλον παρὰ ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς γῆς εἰς τὸν ἐγκέφαλόν των· διευθύνθην λοιπὸν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ εὗρον τὴν Μαγδαληνήν.

Δὲν εἶχον ἀνάγκην προφάσεως· ἠρώτησα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πόθεν προήρχετο ἡ ὡραία μουσική, ἡ ὁποία δὲν ἔπαυσε ὅλην τὴν νύκτα.

« Ἤμην βεβαία, ἀνέκραξεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑψοῦσα εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς βραχίονας, σὲ τὶ εἶπα Σάνδρα (*). Σάνδρα ποῦ εἶναι; Ἔλα ἐδῶ. »

Πρὸς ταύτας τὰς λέξεις εἶδα ἐξερχόμενον γείτονος δωματίου χαριέστατον φάντασμα. Νέα κοπέλα ἁπλῆν λευκὴν φοῦσαν ἐνδεδυμένη μὲ ἐσφιγμένον ζηθόδεσμον, καὶ ἔχουσα τοὺς ὤμους κεκαλυμμένους διὰ μεταξωτοῦ μανδυλίου, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἰδοῦσά με ἠθέλησε νὰ φύγῃ. Ἀλλ' ἡ Μαγδαληνὴ ἥρπασεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ τὴν ἔσυρεν ἐνώπιόν μου ὡς ἔνοχον πρὸς δικαστήν.

— Κόρη κακὴ, ἐκραύγαζε, δὲν σὲ τὸ εἶπα ἑκατὸν φορὰς αὐτὴν τὴν νύκτα, ὅτι μὲ τὰ παιγνίδιά σου θὰ ἐμπόδιζες αὐτὸν τὸν εὐλογημένον κύριον νὰ κοιμηθῇ! Τὴν βλέπετε, κύριε· εἰπέτε ἂν δὲν εἶμαι δυστυχὴς μάννα· δὲν ἔχω οὔτε ἡσυχίαν πλέον οὔτε ἀνάπαυσιν. Τί βάρος εἶναι κόρη δεκαεπτὰ ἐτῶν, χωρὶς κεφάλι καὶ χωρὶς μυαλόν! »

Ἡ Σάνδρα ἐκοκκίνιζε κύπτουσα τὸ μέτωπον καὶ δὲν ἔλεγε λέξιν. Ἐγὼ δὲ τὴν παρετήρουν μετ' ἀπορίας· ἦτο γυνὴ πρὸ τόσου καιροῦ δὲν ἔβλεπα παρὰ κούκλας.

Ὑψηλὴ, εὐθυτενὴς καὶ, ὡς λέγει τὸ ᾆσμα,

Larga di spalle e stretta in centurella (*),

εἶχεν εἰς τὸ ἀνάστημα φυσικὴν εὐγένειαν· χαρακτῆρες μεγάλοι, ὀφθαλμοὶ μέλανες, ὀφρύες τοξωταὶ ἔδιδον εἰς αὐτὴν σχῆμα βασιλικόν· βλέποντος δ' αὐτὴν ἠλαττώθη ὁ θυμός μου κατὰ τῶν ἐμποδισάντων με νὰ κοιμηθῶ.

Ἡ Σάνδρα ἀνύψωσε τὴν κεφαλήν.

« Ὁ Κύριος, εἶπε, ἔρριψεν αὐτὴν τὴν νύκτα. . ; »

Καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα ἐμειδίασαν ἐν ταὐτῷ, ἂν καὶ κατέβαλλεν ἀγῶνας διὰ νὰ τηρήσῃ ὡραίαν σοβαρότητα.

Τὸ μειδίαμα τοῦτο ἐνέπνευσε νέαν μανίαν εἰς τὴν Μαγδαληνήν.

— Νομίζεις ὅτι δὲν εἶναι ἀκόμη καιρὸς νὰ τελειώσουν αὐτά; Νομίζεις ὅτι τίμιον σπῆτι καθὼς εἶναι τοῦ προστάτου, εἰμπορεῖ νὰ μείνῃ πολὺν καιρὸν φωλεὰ ἀγαπητικῶν;

— Ἀλλὰ, ὑπέλαβον καὶ ἐγὼ, ὅλα αὐτὰ μίαν φορὰν γίνονται· εἶναι ἐποχή, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ περάσωμεν, καὶ καλὸς γάμος . . .

— Ἀ! ἀνέκραξεν ἡ Μαγδαληνὴ, λέγετε χωσὰ λόγια, ὡς ὁ βασιλεὺς Σολωμών. Καλὸς γάμος! αὐτὸ ἐπαναλαμβάνω καθ' ἡμέραν εἰς τὸ ξηρὸν καὶ σκληρὸν αὐτὸ κεφάλι. Καλὸς γάμος! μίαν λέξιν ἂν εἰπῇ γίνεται ἡ πρώτη τοῦ Φιγλίνου καὶ σωστὴ κυρία εἰς τὴν ἐκκλησίαν· τὴν ἡδρα ἄνδρα ὁ ὁποῖος τὴν ἀγαπᾷ, ἔχει ὡραῖον ἐπάγγελμα, πατέρα πλουσιώτατον . .

— Δὲν τὸν θέλω, δὲν τὸν θέλω τὸν γύφτον σου, ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ ἡ Σάνδρα. Διὰ δὲ τὸν πατέρα του δὲν ἔλεγες τὰ αὐτὰ πρὶν θελήσῃ ὁ Καῖσαρ νὰ μ' ἐπάρῃ. Ἔλεγες εἰς ὅσους ἤθελαν ν' ἀκούσουν, ὅτι ἡ πάτα τὸν Κυρίόν μας, καὶ ὅτι πρὸ τῆς διανομῆς εἶχε πάντοτε κατὰ μέρος μερικοὺς σάκκους ἐκ τῆς συγκομιδῆς. Δὲν θέλω μήτε τὰ χρήματά του μήτε τὸν υἱόν του.

— Ἰδού, κύριε, ἰδοὺ αἱ νέαι τῆς ἐποχῆς μας, ὑπελάμβανεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑψοῦσα τοὺς ὤμους καὶ χειρονομοῦσα· δὲν εἰξεύρουν ὅτι ὁ ἔρως ἀρχίζει μὲ τραγούδια καὶ τελειόνει μὲ δάκρυα καὶ λύπας. Βλέπουν

(1) Ὅρα φυλλάδιον τοῦ φίλου μου Ι. Ι. Σκυλίσσῃ ἐν Σμύρνῃ τὸ 1846.

(*) Ὑποκοριστικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρα (Alessandra).

(*) Πλατεῖα τοὺς ὤμους καὶ στενὴ τὴν ζώνην.

ἕνα ξανθὸν ὁ ὁποῖος παίζει βιολὶ καὶ κλαίει ἐνῷ τραγουδεῖ, καὶ δὲν ἐρωτοῦν ἂν ἔχῃ ψωμὶ, κρασὶ, ἅλας καὶ λάδι, οὔτε ἂν δὲν κοιμᾶται κατὰ γῆς δι' ἔλλειψιν στρώματος. Ὅλην τὴν νύκτα μὲ γυρίζει τὴν πλάτην εἰς τὸ κρεββάτι διὰ νὰ πνίξῃ τὰ δάκρυά της. Μάθε τέλος πάντων, δυστυχὴς κόρη, ὅτι θέλω νὰ σὲ σώσω ἀπὸ τὴν πτωχείαν, δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τρέχῃς ἔπειτα εἰς τοὺς δρόμους μὲ τὸ ἀδράκτι διὰ νὰ φυλάττῃς μερικὰ παληοβοσκήματα. Ἰδέτε, κύριε, ἐξηκολούθησεν ἡ Μαγδαληνὴ ὑψοῦσα ἐπὶ μᾶλλον τὴν φωνήν, ἰδέτε ἂν οἱ λόγοι μου τὴν προξενοῦν κἀμμίαν ἐντύπωσιν καὶ εἰπέτε ἂν αὐτὸς ὁ τρισκατάρατος δὲν τὴν ἐμάγευσεν! Ὅσον περισσότερον τὴν κάμνει νὰ πάσχῃ τόσον περισσότερον θέλει τὸ καλόν του. Ἐγὼ δὲν ἔχω πλέον κόρην· αὐτὸς εἶναι ὁ καρπὸς τῶν κόπων μου· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνταμείβουν τὴν μητέρα ἡ ὁποία σὲ ἀγαπᾷ παρὰ πολύ.

Καὶ ἤρχισε νὰ ὀλοφύρεται οὕτως ὥστε νὰ τρέμῃ ὅλη ἡ οἰκία.

Ἡ δὲ Σάνδρα ὠχρίασε καὶ ῥιφθεῖσα εἰς τὸν λαιμὸν τῆς μητρός της·

« Μὴ κλαίεις, ἀγαπητή μου μαμμά, μὴ κλαίεις. Εἰξεύρεις ὅτι γίνομαι κακὴ ὅταν κατηγοροῦν τὸν Πεππίνον μου. Εἶμαι ἡ κυρία του καὶ δὲν εἰμπορῶ ν' ἀγαπήσω ἄλλον. Κράτησέ με ἐδῶ μαζῆ σου, μὴ με ὁμιλεῖς περὶ τοιούτων πραγμάτων, ἐγὼ δὲν ζητῶ νὰ σὲ ἀφήσω. Διὰ τί θέλεις νὰ μὲ διώξῃς;

Ἐν ᾧ δὲ ἐθώπευε τὴν μητέρα της, ἡ Μαγδαληνὴ λαβοῦσα τὴν κεφαλήν της τὴν ἐφίλησε μὲ παράφορον ἀγάπην. Τὸ κτένιον τῆς Σάνδρας ἔπεσε καὶ ἡ ὡραία μαύρη της κόμη ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν της· ἡ δὲ Μαγδαληνὴ τὴν ἀπέσυρε διὰ νὰ φιλήσῃ τοὺς πλήρεις δακρύων ὀφθαλμούς της.

« Ἰδέτε, κύριε, μ' ἔλεγε σφοδρότερον ὀλοφυρομένη, εἶναι ἡ χαρά μου, ἡ ζωή μου. Ναὶ, κόρη μου, ἂς τὰ λησμονήσωμεν ὅλα, μεῖνε μαζῆ μου· δὲν θὰ εὕρῃς ποτὲ κάνένα νὰ σὲ ἀγαπᾷ ὅσον ἡ μάννα σου.

Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν φιλημάτων τούτων, ἄτινα μὲ ἐστενοχώρουν οὐκ ὀλίγον, ἦχος κωδωνίου ἠκούσθη εἰς καλὴν ὥραν.

« Θεέ μου! εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ, ὁ προστάτης ζητεῖ τὸ πρόγευμα. Κύριε, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας, μήτε λέξιν. Ἂν ὁ Κύριος ἐμάνθανεν ὅ,τι ἔγεινεν αὐτὴν τὴν νύκτα εἰς σπῆτι τόσον τακτικὸν ὅσον τὸ εἰδικόν του, δὲν θὰ ὑπέφερε τοιοῦτον σκάνδαλον.

— Κύριε, μήτε λέξιν, ἐπανελάμβανεν ἡ Σάνδρα μὲ φωνὴν τρέμουσαν, στρέφουσα πρὸς ἐμὲ ἱκετευτικῶς τοὺς μεγάλους της ὀφθαλμούς.

— Μήτε λέξιν, » ἀπεκρίθην ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὡς συνωμότης μελοδράματος καὶ βαδίζων εἰς τὴν ἄκραν τῶν ποδῶν εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπως καλημερίσω τὸν γέροντα φίλον μου.

Δ'.

Μόλις ἐκάθησα καὶ ἡ Μαγδαληνὴ μὲ ἠκολούθησε φέρουσα αὐγὰ νωπὰ καὶ τέϊον. Ὁ ἐφημέριος μὲ παρετήρησε μειδιῶν.

« Ἐκοιμήθην κακὰ αὐτὴν τὴν νύκτα, μοὶ εἶπε, καὶ διὰ λόγον τὸν ὁποῖον θὰ σᾶς διηγηθῶ μετ' ὀλίγον. »

Ἡ Μαγδαληνὴ ἀνεσκίρτησε καὶ ἐγὼ ἠσθάνθην ἐμαυτὸν ἐρυθριῶντα ἀκουσίως.

— Ἐν τῇ ἀγρυπνίᾳ μου, ἐξηκολούθησεν ὁ ἐφημέριος, ἐπρόβαλα εἰς τὸν ἑαυτόν μου τὸ ἑξῆς πρόβλημα· νὰ μαντεύσω ποῖον εἶναι τὸ σύνηθες πρόγευμά σας. Ἦτο πρόβλημα φιλοσοφικόν. Ὁ ταξειδιώτης, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ὦναι ἡ πατρίς του, πρέπει νὰ ἀποκτᾷ τὰς συνηθείας τῶν μεταβατικῶν ἐκείνων πτηνῶν τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται Ἄγγλοι. Διέταξα λοιπὸν ἀγγλικὸν πρόγευμα· ἠπατήθην;

— Εἶσθε ἡ καλλοσύνη προσωποποιημένη, ἀπεκρίθην, καὶ ἡ καλλοσύνη σᾶς κατέστησε μάγον. »

Ἡ Σάνδρα εἰσῆλθε μετ' ὀλίγον ἐνδεδυμένη ὡραιότατα. Ἐσθὴς παχύπτυχος ἐκ μαλλίνου κυανοῦ, θώραξ (corsage) ἐξ ἰνδικοῦ κοκκίνου καὶ ποικιλανθοῦς ὑφάσματος, μικρὰ ποδιὰ πλάτους τριῶν δακτύλων, ἀνεδείκνυον τὴν χάριν τοῦ ἀναστήματός της. Πρόσθες εἰς ταῦτα μακρὰ σκολαρίκια καὶ σαυρὸν χρυσοῦν, περιδέραιον κοράλλινον, κτένιον μετάλλινον καὶ ἔχεις τὸ τοσκανικὸν ἔνδυμα μὲ ὅλον του τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὡραιότητα.

Καλ' ἡμέρα Σάνδρα, εἶπεν ὁ ἐφημέριος· φίλε μου, μὲ συγχωρεῖτε νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν βαπτιστικήν μου. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς οἰκίας. Δι' ἡμᾶς τοὺς μὴ ἔχοντας οἰκογένειαν τὰ παιδία τῶν ὑπηρετῶν μας εἶναι ἰδικά μας. Ἀλλὰ, ἐξηκολούθησε, ἀφήσετέ μας μόνους. Κάμνω ἐγὼ τὸ τσάϊ, Μαγδαληνή. Ἀφ' οὗ πρὸ εἴκοσι καὶ περισσοτέρων ἐτῶν εἶμαι ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν σου, δός με μίαν ἡμέραν ἐλευθερίας· ἔχω ἀνάγκην νὰ μείνω μόνος . . . Φίλε μου, μοὶ εἶπεν, ἀπόψε ἔκαμα σοβαρὰν ἀνακάλυψιν, ἔχω μυστικὸν νὰ σᾶς ἐμπιστεύσω. »

Αἱ δύο γυναῖκες παρετήρησαν ἀλλήλας καὶ ἔρριψαν πρὸς ἐμὲ βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἀφώπλιζε καὶ αὐτὸν τὸν δημόσιον κατήγορον· ἐξῆλθον δὲ μετὰ δευτέραν διαταγὴν τοῦ ἐφημερίου, ἐπιμένοντος τόσον νὰ τὰς ἀπομακρύνῃ, ὅσον καὶ ἐκεῖναι νὰ μείνωσιν. Ὁ ἐφημέριος περιῆλθε τὴν αἴθουσαν, ἤνοιξε τὰς θύρας διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι αἱ δύο γυναῖκες δὲν εἶναι πλέον ἐκεῖ, τὰς ἔκλεισεν ἐπιμελῶς, παρετήρησε διὰ τοῦ παραθύρου, καὶ βέβαιος τέλος ὅτι ἤμεθα μόνοι, μ' ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσῃ γαλλιστὶ, διότι ἡμεῖς οἱ δύο μόνοι ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐνοοῦμεν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν.

« Ὁμιλήσατε, εἶπον, ὀλίγον συγκεκινημένος ὑπὸ τῆς εἰσαγωγῆς, καὶ ἔστε βέβαιος περὶ τῆς ἐχεμυθίας μου.

— Φίλε μου, εἶπεν, αὐτὴν τὴν τελευταίαν νύκτα περὶ τὴν πρώτην ὥραν, ἔκαμα μεγάλην ἀνακάλυψιν... ἠῦρα τρεῖς τυῤῥηνικὰς λέξεις! »

Ε'.

« Ὁμολογήσατε ὅτι δὲν τὸ ἐπεριμένετε; ἀνέκραξεν εὐθύμως ὁ ἐφημέριος παρατηρήσας τὴν ἔκπληξίν μου καὶ πολὺ ἀπέχων τοῦ νὰ μαντεύσῃ τὸ αἴτιον· ἀπορεῖτε σεῖς οἱ Παρισινοὶ, οἱ νομίζοντες ὅτι τὰ εἰξεύρετε καὶ τὰ ἔχετε ὅλα· ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ χωρικοὶ ἔχομεν τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχικῆς εἰρήνης καὶ τὸν καθαρὸν ἔρωτα τῆς ἀρχαιότητος. Ἀκούσατε λοιπὸν τὴν διήγησιν τῆς ἀνακαλύψεώς μου·

« Ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἐν τῷ De lingua latina τοῦ Οὐάῤῥωνος πρόκειται περὶ τυῤῥηνοῦ τινος ποιητοῦ καλουμένου Οὐόλνιου; Ὁ Οὐόλνιος αὐτὸς διισχυρίζετο ὅτι τὸ ὄνομα τῶν τριῶν πρώτων φυλῶν τῆς Ῥώμης Ramnes, Titics, Luceres ἦτο τυῤῥηνικόν. Ὁ Οὐάῤῥων, ὁ ὁποῖος μ' ὅλας του τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς ἀξιώσεις ἦτο ἀμαθής, καὶ τὸ ὑποστηρίζω εἰς τὸ πεῖσμα τοῦ Σκαλιγείρου, ὁ Οὐάῤῥων ἀναφέρει τὴν ἐτυμολογίαν αὐτὴν χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς αὐτήν· ἀλλ' ὁ Οὐόλνιος εἶχε δίκαιον, ἰδοὺ πῶς τὸ ἀποδεικνύω.

Ἐν ᾧ ὁ ἐφημέριος ἤνοιγε τὴν ταμβακοθήκην του ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδα τὴν Σάνδραν εἰς ἓν παράθυρον καὶ τὴν Μαγδαληνὴν εἰς ἄλλο. Αἱ χεῖρες τῆς μητρὸς, τὰ ὄμματα τῆς θυγατρὸς ἔλεγον πρὸς ἐμέ· Σώσατε μας! Μὴ παύσας νὰ βλέπω τὸν φίλον μου κατὰ πρόσωπον, ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ ἄλλον ἢ ἐμὲ ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἔθεσα τὰς χεῖράς μου ὄπισθεν τῆς ῥάχεως καὶ τὰς μετεχειρίσθην εἰς ζωηρὰν παντομίμαν, ἥτις ἐσήμαινε καθ' ὅσον τοὐλάχιστον δύναται ἡ χεὶρ νὰ ἐκφράσῃ· « Μὴ φοβεῖσθε τίποτε· φύγετε. »

« Λαμβάνω τὴν λέξιν Tities, ἐξηκολούθησεν ὁ σορός μου, βλέπων τοὺς δύο δακτύλους του πλήρεις ταμβάκου· δὲν βλέπετε ὅτι ἔχει τὴν εἰς es λήγουσαν τῆς τυῤῥηνικῆς ὀνομαστικῆς, ὅθεν ἔχομεν τὸ ὄνομα Titius, ἤτοι αὐτὸ τὸ κύριον ὄνομα τοῦ Σαβίνου βασιλέως Τατίου, ὡς ἀποδεικνύει ὁ στίχος ἐκεῖνος τοῦ φίλου μας Ἐννίου, ὅστις ἐνεπνεύσθη μὲν ἐνίοτε καλλίτερον ὡς ποιητὴς, οὐδέποτε ὅμως τόσον ὡς ἀρχαιολόγος;

O Tite! tute Tati tibi tanta, tyranne, tulisti!

« Ἐν τῇ λέξει Luceres, αὐτὸς ὁ Οὐάῤῥων ἀνεγνώρισε τὴν ῥίζαν τῆς λέξεως Lucumo, ἤτοι βασιλεὺς τυῤῥηνός· διὰ δὲ τὸ Ramnes ἢ Ramnus, διότι εἶναι τὸ αὐτὸ, ἐὰν σκεφθῆτε ὅτι οἱ Τυῤῥηνοὶ δὲν εἶχον Ο, συνέκοπτον παραδόξως ὅλα τὰ ὀνόματα, καὶ ὅτι τὸν Ἀγαμέμνονα π. χ. μετεσχηματίζον εἰς Achmiem (Ἀχμιεμ), βλέπετε ὅτι φθάνομεν εἰς τὸ σχῆμα Romanus, καὶ ὅτι ... Ὕψιστε Θεέ! Τί τρέχει; Μήπως κλαίεται τὸ σπῆτι; »

Ἦτο ἡ Μαγδαληνὴ, θραύσασα μᾶλλον ἢ ἀνοίξασα τὴν θύραν, ἐν ᾧ ἡ Σάνδρα διεισέδυνεν ἐξ ἄλλου μέρους. Ἐκ τῆς εὐγλωττίας τῶν σχημάτων μου ἐνόησαν ἀμφότεραι ὅτι τὰς ἐκάλουν.

« Ἐτελείωσες, προστάτα; εἶπεν ἡ Μαγδαληνὴ ὁρμήσασα εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ τὴν ἀποσκευάσῃ, ἐν ᾧ ἡ Σάνδρα, κοκκίνη ὡς κεράσιον, καὶ κρυπτομένη ὄπισθεν τῆς μητρός της ἐπεσώρευεν εἰς στήλην τὰ πινάκια μετ' ἀπηλπισμένου ζήλου.

— Ἂν ἦναι ποτὲ δυνατὸν νὰ μείνῃ κάνεις μόνος εἰς αὐτὸ τὸ σπῆτι, ἐκραύγασεν ὁ ξενίζων με. Τί παράδοξος λαὸς εἶναι ὁ γυναικεῖος! τὰς καλεῖς, γίνονται ἄφαντοι· τὰς διώκεις, προστρέχουν. Δὲν ἀρνοῦμαι, τέκνα μου, ὅτι εἶναι καλὸν νὰ ἔχετε ζῆλον ὅταν δέχωμαι φίλον· ἀλλὰ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, σήμερον ἔχετε παρὰ πολύν. »

Ἔπρεπε νὰ προλάβω πᾶσαν ἐξήγησιν. « Εἰξεύρετε, εἶπα πρὸς τὸν ἐφημέριον δεικνύων αὐτῷ τὴν Σάνδραν, ὅτι τίποτε χαριέστερον δὲν ὑπάρχει ἀπὸ τὸ ἔνδυμα τῶν contadine σας, μάλιστα ὅταν προσθέτουν καὶ τὸ μεγάλον ψιάθινον σκιάδιον. Ἰδοὺ νέα κοπέλα ἡ ὁποία μὲ ἐνθυμίζει τὰς ὡραίας γυναῖκας τῆς Σιέννης τὰς ὁποίας ἠκολούθουν προχθὲς τὸ ἑσπέρας ἐν ᾧ ἐγύριζαν περὶ τὴν Piazza del Campo τραγῳδοῦσαι. Τραγῳδεῖς καὶ σὺ Σάνδρα;

— Ἐὰν τραγῳδῇ, εἶπεν ὁ γέρων μου φίλος, οὗτινος αἱ ἰδέαι ἐβάδιζον ἀσμένως τὴν ὁδὸν τὴν ὁποίαν ταῖς ἔτεμνέ τις, ἐὰν τραγῳδῇ; Ἀλλὰ εἰς ὅλην τὴν χώραν δὲν ὑπάρχει ὡραιοτέρα καὶ βεβαιοτέρα φωνή. Ἀπὸ τὸ San Donato εἰς τὸ Montevarchi οὐδεὶς εὑρίσκεται γνωρίζων καλλίτερα τὰ ἀρχαῖα ἡμῶν ᾄσματα. Ἐμπρὸς, βαπτιστική, δεῖξέ μας τὴν τέχνην σου.»

Ἡ Σάνδρα ἐνθαῤῥυνθεῖσα ὀλίγον, δὲν ἐναντιώθη. Ὁ ἦχος τὸν ὁποῖον ἐξέλεξε ἦτο βαρὺς καὶ μονότονος· ἀλλ' εἶχε ἐκ τῶν βαρειῶν καὶ εὐήχων ἐκείνων φωνῶν τὰς ὁποίας μόνον ἐν Ἰταλίᾳ εὑρίσκει τις καὶ αἵτινες ἔχουσιν ἰδιαιτέραν χάριν. Τὸ ᾆσμα της οὔτε λαμπρὸν οὔτε ἐλαφρὸν ἦτο, ἐξέπληττεν ὅμως. Ἦτο αὐτὴ ἐκείνη ἡ μουσικὴ τῆς καρδίας, chi nell'anima si sente, ὡς λέγει ὁ ποιητής. Ἡ Σάνδρα ἤρχισε σταθερῶς, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ φωνή της ἔτρεμε, ὁ τόνος ἐγένετο βραδύτερος καὶ ἀσθενέστερος, μόλις δὲ ἠκούσθη ἡ ἐπῳδή. Ἡ καλαίπωρος κόρη ἠγωνίζετο μέγαν ἀγῶνα ὅπως μὴ κλαύσῃ ψάλλουσα τὰ ἑξῆς.

Πῶς μ' ἀρέσει νὰ ψάλλω τὸ βράδυ εἰς τὴν βρύσιν.
Τὸ βράδυ εἰς τὴν βρύσιν πῶς μ'ἀρέσει νὰ ψάλλω.
Ἰδὲ τὸν ὡραῖον αὐτὸν νέον μὲ τὴν ὑπερήφανον ὄψιν.
Ποίαν θ'ἀγαπήσῃ ἀρά γε; Σὲ Μαγδαληνή; Σὺ τάχα; ἢ ἐγὼ θὰ κλάσω;
Εὐτυχὴς ἐκείνη ἡ ὁποία θ'ἀποκτήσῃ τὸν ὡραῖον κρῖνον τῆς πεδιάδος.
Εἰς αὐτὴν εὐτυχία, δι' ἄλλους ἡ λύπη, λύπη διαρκὴς καὶ ἀτελεύτητος.
Πῶς μ'ἀρέσει νὰ ψάλλω τὸ βράδυ εἰς τὴν βρύσιν.
Τὸ βράδυ εἰς τὴν βρύσιν πῶς μ'ἀρέσει νὰ ψάλλω.

« Τὸ ᾆσμά σου δὲν εἶναι εὔθυμον καὶ ὁ ἦχος εἶναι ἀκόμη μελαγχολικώτερος, εἶπεν ὁ ἐφημέριος παρατηρῶν τὴν Σάνδραν μετὰ τοσαύτης προσοχῆς, ὥστε ἐκείνη ἐρυθρίασε. Προσθέτεις εἰς τὸ rispetto αὐτὸ λέξεις, τὰς ὁποίας βεβαίως δὲν σ' ἔμαθεν ἡ μάννα σου. Δὲν εἰξεύρω τί ἔχεις πρό τινος καιροῦ, ὠχριᾷς, λέγεις ὅτι ἔχεις κεφαλόπονον· τέκνον μου, ὅταν ἔχῃ τις τὴν συνείδησιν καθαρὰν, δὲν ἔχει αὐτὸ τὸ πρόσωπον· σὲ συμβουλεύω νὰ ἰδῇς τὸν πνευματικόν σου.»

Ἡ Σάνδρα ἔκρυψε τὸ πρόσωπον εἰς τὴν ποδιάν της διὰ νὰ καταπνίξῃ τὰ δάκρυά της. Ἀδυνατοῦσα δὲ νὰ κρατηθῇ, ἐξῆλθε μετ' ὀλίγον, χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν ὑποχώρησίν της ὁ ἐφημέριος, καταγινόμενος εἰς τὰς πρὸς ἐμὲ περιποιήσεις του.

Πιστεύετε τῷ ὄντι, εἶπα πρὸς τὸν φίλον μου, ὅτι ἡ Σάνδρα αὐτοσχεδιάζει ψάλλουσα; Αὐτὸ θὰ ἦτο θαυμάσιον.

— Θαυμάσιον; ὅλοι οἱ Τοσκάνοι μας αὐτοσχεδιάζουν ἐπ'ἴσης· λέγομεν ὅλοι ὡς ὁ Ὀβίδιος·

Quidquid tentabam scribere, versus erat. (*)

Ἔχοντες γλῶσσαν, ἡ ὁποία μόνον πέντε καταλήξεις ἔχει στιχουργοῦμεν καὶ ἀκουσίως· τὸ δύσκολον εἶναι νὰ γράψωμεν εἰς τὸ πεζόν. Ἡ Μαγδαληνὴ εἰμπορεῖ ν' αὐτοσχεδιάσῃ ἂν θέλετε.

— Ὅ,τι θαυμάζω, ὑπέλαβον, εἶναι ἡ χάρις, δύναμαι σχεδὸν νὰ εἴπω ἡ εὐγένεια τῶν δημοτικῶν ποιημάτων σας. Οἱ ἐδικοί μας χωρικοὶ δὲν ὁμιλοῦσι πολλοῦ γε καὶ δεῖ γλῶσσαν τόσον καθαρὰν ἂν τὰ αἰσθήματά των δὲν εἶναι ἧττον ἀληθῆ, ἡ ἔκφρασις αὐτῶν δὲν εἶναι τόσον λεπτή.

— Ὅσον διὰ τὴν γλῶσσαν, ἀπεκρίθη ὁ φιλοξενῶν με, εἶναι προνόμιον τῆς Τοσκάνης. Οἱ γεωργοί μας ὁμιλοῦν τρυφερώτατα τὰ Ἰταλικὰ τοῦ trecento· ἐὰν ὁ Δάντης καὶ ὁ Μισὲρ Κίνος ἐπανήρχοντο εἰς τὴν γῆν ἠδύναντο κάλλιστα νὰ ὁμιλήσωσι μετ' αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ὁ κόσμος ἐγήρασε. Ὅταν ἔχω ἀμφιβολίας ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας λέξεώς τινος δὲν ἀποτείνομαι εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῆς Κρούσκας ἀλλ' εἰς τοὺς χωρικοὺς ἡμῶν. Ἡ λέξις εἶναι καλὴ ἂν τὴν παρέλαβον παρὰ τῶν πατέρων· ἡ παράδοσις δὲν τοὺς ἀπατᾷ ποτέ.

» Διὰ δὲ τὴν ὑφ' ὑμῶν ὀνομαζομένην εὐγένειαν μὴ θαυμάζετε. Ὁ ὀρεινὸς ἔχει χονδρὰ ὑποδήματα, λέγομεν, ἀλλ' ἔχει καὶ τὸ μυαλὸν λεπτόν, τὸ δὲ καλλίτερον, ἔχει τιμίαν καρδίαν. Εἶναι πρᾶγμα σπάνιον νὰ λησμονήσῃ εἴς ἐκ τῶν νέων μας τὴν αἰδῶ καὶ τὸ καθῆκον, καὶ ἐν ᾧ παραφέρεται ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ πάθους· ὁ ἔρως του τείνει πάντοτε πρὸς τὸν γάμον· πολλάκις μάλιστα τὸ ᾆσμα δίδει μαθήματα συμπεριφορᾶς εἰς τὴν ἐρωμένην. Ὅταν ὑπάρχῃ αὐτὴ ἡ ἁπλότης τῆς καρδίας, πῶς καὶ ἡ ποίησις νὰ μὴ ἦναι καθαρὰ καὶ ἀφελής; Ἀλλὰ παρατηρήσετε καλὰ, ἐὰν ἔχῃ ἄλλην τόσην χάριν δὲν εἶναι μόνον διότι οἱ χωρικοί μας ζῶσι εἰς συνεχῆ κοινωνίαν πρὸς τὴν φύσιν, οὔτε διότι μεταφέρουν τὰς ὡρακιοτέρας εἰκόνας ἀπὸ τὰ δένδρα, τὰ φυτὰ, τὰ πτηνὰ, τὸν οὐρανὸν, ὄχι· ἡ ἀθωότης τῆς καρδίας των ἐπιφέρει τὴν λεπτότητα καὶ τὴν καλλονὴν τῶν ᾀσμάτων των.

» Γνωρίζετε τὰ stornelli μας; Τί λέγετε π. χ. περὶ τοῦ ἑπομένου;

"Οταν σὲ ἠγάπων, ὅλα σὲ ἠγάπων ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ οὐρανὸς ἦτο καθαρώτερος, ἡ ἡμέρα γλυκυτέρα, πρὸς σὲ τὸ κῦμα ἐμειδία, ὁ δὲ ἄνεμος ἐφαίνετο σιωπῶν. Ἀλλὰ τώρα ἰδοὺ εἶσαι μόνη καὶ τίποτε δὲν σὲ ἀγαπᾷ ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ὁ ἔρως μου.

— Εἶναι ποίημα τοῦ Μαρίνου, ἀπεκρίθην, ἡ νέα romanza.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀρχαῖα καὶ κατ' ἐμὲ ὅλα τὰ ἔχομεν κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τοὺς ᾀοιδοὺς (troubadours), οἵτινες πολλάκις καὶ αὐτοὶ παλαιὰ ᾄσματα ἐπανελάμβανον. Οἱ νέοι μας ἔχουν ἕκαστος τὴν κυρίαν των, τὴν dama, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἱππόται, καὶ ὁ ἀῤῥαβωνιστικὸς ὀνομάζεται damo, ὡραίαν λέξιν, ὑπὸ μόνης τῆς ἀγροτικῆς γλώσσης διατηρηθεῖσαν. Ἐὰν ἐγνωρίζετε μὲ πόσον σέβας ὁμιλεῖ ὁ εἷς περὶ τοῦ ἄλλου, ποῖα χαριέστατα ἐπίθετα δίδουσιν εἰς ἀλλήλους! Ὁ ἀγαπώμενος εἶναι *κρίνος, ἄνθος ἀνθεμίδος* . . .

— Ἀ! προστάτα, ἀνέκραξεν ἡ Μαγδαληνὴ, ὅταν ἔζη ὁ κακόμοιρος ὁ ἄνδρας μου, μὲ ὠνόμαζε πάντοτε ἄνθος ᾀοιδιοῦ, καθὼς τὴν πρώτην ἡμέραν »

Παρετήρησα τὸ ὑπερωριμασμένον ᾀοίδιον (*)

« Καὶ ἡ Σάνδρα, ἠρώτησα, πῶς ὀνομάζεται;

— Ἰασμὴ τοῦ Φιγλίνου, κύριε, ἀπεκρίθη ἡ Μαγδαληνὴ φυσιῶσα, καὶ δὲν ὑπάρχει εἰς ὅλην τὴν πόλιν κόρη ἡ ὁποία ν' ἀξίζῃ περισσότερον αὐτῆς τὸ ὡραῖον ὄνομα.

— Ἀλλὰ ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ παιδί, τί ἔχει; εἶπεν ὁ ἐφημέριος ἀνησυχῶν περὶ τῆς κηδεμονευομένης του.

—Καὶ τοὺς πτωχούς σου, κύριε, διέκοψεν ἡ φρόνιμος Μαγδαληνὴ, τοὺς λησμονεῖς σήμερον;

— Συμπάθειον, ἀγαπητέ μου φίλε, εἶπεν ὁ ἐφημέριος· συγχωρήσατέ με νὰ σᾶς ἀφήσω· δὲν πρέπει διὰ τὸν φίλον μου τῶν Παρισίων νὰ λησμονήσω τοὺς καθημερινούς μου φίλους. Μαγδαληνὴ τὴν σύνοψιν καὶ τὸ ῥαβδίον μου. Ἔχομεν πτωχοὺς, γέροντας, ἀσθενεῖς. δὲν τοῖς δίδω χρήματα, τὰ χρήματα διαφθείρουν· ἄλλως τε δὲν ἔχω· ἀλλὰ δύναμαι νὰ τοὺς βοηθῶ δι'ὀλίγων φυσικῶν προϊόντων καὶ ἔχω πάντοτε δι' αὐτοὺς καλοὺς λόγους. Τοῖς διηγοῦμαι τὸν

(*) Ὅ,τι ἐπεχείρουν νὰ γράψω ἦτο στίχος.

(*) Εἰς τὸ γαλλικὸν ὁ εὐφυὴς συγγραφεὺς διτῶς παίζει λέγων Fleur de Gronade καὶ Je regardai cette gronade un peu mûre. Σ. Μ.

βίον τοῦ ἁγίου τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν σύνοψιν. Ὁ βίος οὗτος εἶναι πάντοτε ὡραῖος καὶ παρηγορητικός, διότι ὅλοι οἱ ἅγιοι ὑπῆρξαν πτωχοί, ἢ δυστυχεῖς, ἢ φιλελεήμονες· ἔπειτα ὁμιλοῦμεν καὶ προσευχόμεθα ὁμοῦ. Ὅταν δύο προσεύχωντσι, φαίνεται ἡ προσευχὴ γλυκυτέρα καὶ ἰσχυροτέρα· εἶναι τότε πτερόεις ὡς λέγει ὁ Ὅμηρος. Πετᾷ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν Θεόν.

— Μὲ δίδετε ὄρεξιν ν'ἀναγνώσω τὴν σύνοψιν μαζῆ σας· τίνος ἁγίου ἑορτὴ εἶναι σήμερον;

— Τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου d'Assise, μεγάλου ἁγίου. Σεῖς οἱ ἄπιστοι δὲν πιστεύετε εἰς τὰς ἀκάνθας αἱ ὁποῖαι μεταμορφοῦνται εἰς ῥόδα ὅταν ὁ πτωχὸς ἐρημίτης θέλῃ νὰ τυραννήσῃ δι' αὐτῶν τὸ σῶμά του· γελᾶτε διὰ τὸν καλὸν λύκον τοῦ Gubbio, ὁ ὁποῖος δίδει τιμιώτατα τὸν πόδα του ὑποσχόμενος νὰ μὴ φάγῃ πλέον κανένα· ἀλλὰ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς μύθους, φυσικὰ προϊόντα αἰῶνος ἀμαθείας καὶ πίστεως, ὑπάρχει θρεπτικὸς μυελός· ἤτοι ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ θυσία, ἡ θεία τοῦ Εὐαγγελίου μανία. Φίλεμου, ἀποῤῥίπτω τὸ ἐξώφλοιον ἀλλὰ κρατῶ τὸν καρπόν. Ἐπιστρέφω.

Σ.

(Ἕπεται συνέχεια.)

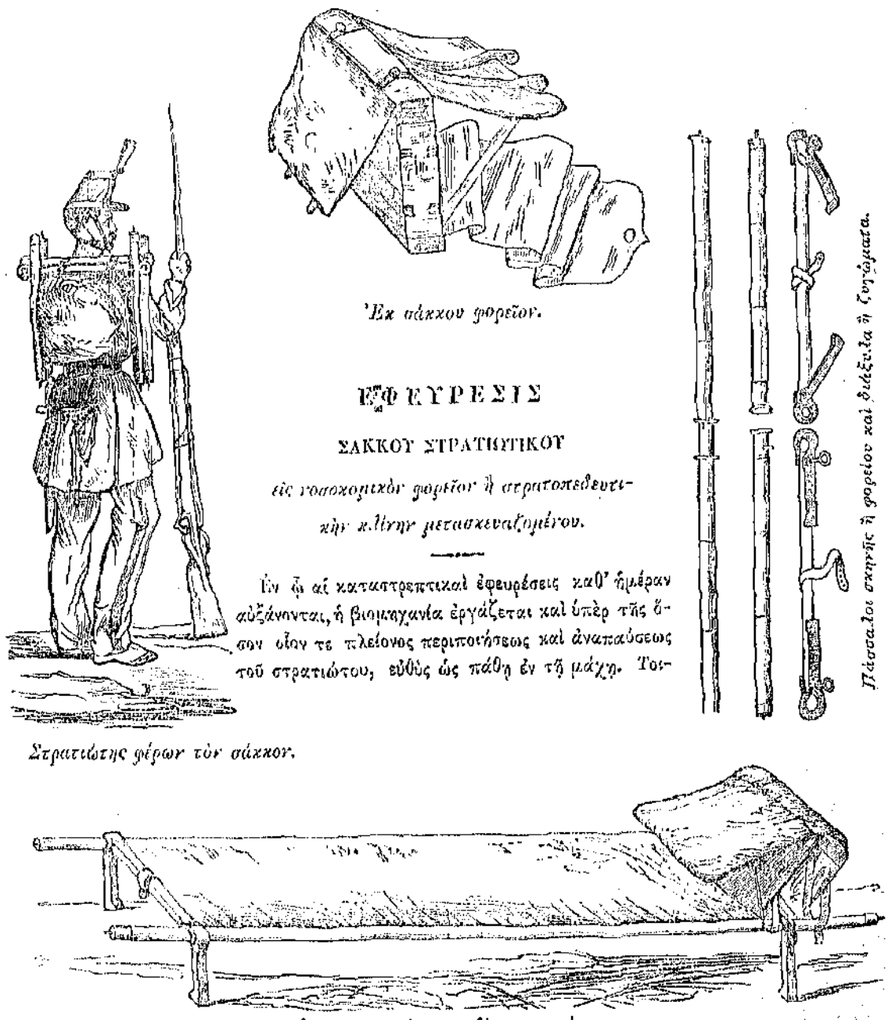

Ὅσον ἐντελὴς καὶ ἂν ᾖ ἡ τῶν ἀσθενῶν ἐν τῇ μάχῃ ὑπηρεσία καὶ ὅσον πολλαὶ αἱ προσωρινοὶ κλίναι ἐφ' ὧν κατακλίνουσι τοὺς τραυματίας, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αὗται μὲν σπανίως ἀρκοῦσιν, οἱ δὲ τραυματίαι βραδέως ἀποκομίζονται τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν διεσταυρωμένων ὅπλων τῶν ἰδίων συστρατιωτῶν, τοῦθ' ὅπερ καὶ τὸν πάσχοντα ἐνοχλεῖ καὶ πολλοὺς στρατιώτας ἀπασχολεῖ.

Ὁ Κύριος Ἰουβέρτος, μετὰ πολλὰς ἐρεύνας, εὗρε τέλος τρόπον δι' οὗ καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ στρατιώτου ἐπιτυγχάνεται, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν φορεαφόρων ἐλαττοῦται, καὶ οἱ πρόφασιν ζητοῦντες ὅπως, ἀπαλλαχθῶσι μακρὰν τοῦ πεδίου τῆς μάχης, δὲν δύνανται νὰ προφασισθῶσι τὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων συστρατιωτῶν. Τὸ καλὸν τῆς ἐφευρέσεως ταύτης εἶναι ὅτι συγκροτεῖται ἐκ προσθεμάτων (accessoires) ὑπαρχόντων ἤδη σχεδὸν ἁπάντων παρ' ἑκάστῳ στρατιώτῃ. Ὁ σάκκος χρησιμεύει ἀντὶ προσκεφαλαίου καὶ σκεπάζει ἐν ταὐτῷ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσθενοῦς· τὸ σκηνίδιον (demi-tente) χρησιμεύει ὡς ἀθόνη τοῦ φορείου· τὰ ξύλα τῆς σκηνῆς συνενούμενα κατὰ τὰ ἄκρα σχηματίζουσι τὸν ἕτερον τῶν βραχιόνων τῆς μηχανῆς· ἀρκοῦσι δ' ἕτεροι δύο πάσσαλοι σκηνῆς ὅπως ἔχωμεν τὸν ἄλλον βραχίονα, καὶ δύο διάξυλα ἢ ζυγώματα ἔχοντα διηρθρωμένους τοὺς πόδας τῆς κλίνης καὶ διατηροῦντα τὸ σχῆμα τοῦ φορείου. Τὸ ὅλον μόλις ἔχει βάρος 9 χιλιογράμμων, ὥστε ἕκαστος πεζὸς δύναται νὰ μεταχειρισθῇ εἰς πᾶσαν περίστασιν εἴτε τὸ συνήθες σκηνίδιον, εἴτε τὴν κλίνην ἢ φορεῖον, ὠφελιμωτέραν οὖσαν τὸ θέρος κατὰ τὰς χώρας ὅπου ἀρκεῖ τῆς κεφαλῆς μόνης ἡ στέγασις.

Τὰ ξύλα τῆς σκηνῆς εἰσέρχονται εἰς τὰ πλάγια τοῦ πακίου, τὰ δὲ διάξυλα καὶ ὁ σάκκος εἶναι δεδεμένα εἰς τοῦτο διὰ λωρίων. Τὸ ὅλον δύναται νὰ στηθῇ εἰς τρία λεπτὰ τῆς ὥρας. Ὁ σάκκος διαιρεῖται πάντοτε οὕτως, ὥστε νὰ περιέχῃ τὸ ἐφόδια τοῦ στρατιώτου· ἀλλ' ὅταν φέρηται ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν νοσοκόμων, διαιρεῖται εἰς τμήματα περιλαμβάνοντα ξαντὸν, ἐπιδέσμους, ἰατρικά. Τέλος τὰ σκευοφόρα ἅρματα δύνανται νὰ φέρωσι πολλὰ τοιαῦτα ἐντελῆ φορεῖα χρησιμεύοντα εἰς προσωρινὰς κλίνας.

Πολλοὶ Γάλλοι καὶ ξένοι στρατηγοὶ καὶ πολλοὶ στρατιωτικοὶ ἰατροὶ, ἐξετάσαντες τὸ μηχάνημα, ἐγνωμοδότησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἡ πεῖρα θέλει ἐπισφραγίσει τὰς κρίσεις αὐτῶν, διότι ἐστάλησαν τοιοῦτοι σάκκοι εἰς τοὺς ἐν πολέμῳ διακειμένους γαλλικοὺς στρατοὺς τῆς Κοχιγκίνης καὶ τῆς Μεξικῆς. Τότε δ' ἐλπίζομεν ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν θέλει εἰσαχθῇ ὁ σάκκος αὐτός.

Σ.

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΙΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

—ooo—

Εὐχερὲς μὲν τὸ ἀναγινώσκειν, δύσκολον δὲ τὸ σκέπτεσθαι· καὶ ὅμως τὰς τῶν ἄλλων ἰδέας δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδιοποιηθῶμεν ἢ διὰ τῆς σκέψεως, ἥτις εἰς ἡμᾶς μόνον ἀνήκει.

Τὴν ἰσχὺν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τὴν εὐκρίνειαν προκρίνω ἐπιπολαίων γνώσεων, ὅσον καὶ ἂν αὗται ὦσι εὐρεῖαι.

Πολλάκις μὲν συμβαίνει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἴμεθα ἐγκρατεῖς ἰδεῶν, ἐνῷ μόνον λέξεις γινώσκομεν, καὶ νὰ ἐκλαμβάνωμεν συνώνυμα ἀντὶ ὁρισμῶν· πολλάκις δὲ λέξεις τινὰς ἀναλύσας ἐξαιρέτως μεταφορικὰς, πολυτίμους ἀνεῦρον ἰδέας. Δὲν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα λέξεις πρὶν ἢ καλῶς ἐξακριβώσωμεν τὴν ἔννοιαν αὐτῶν.

Πρέπει ἐπίμονος καὶ ἀκάματος νὰ θηρεύῃς τὴν ἀλήθειαν. Ἐνίοτε ἵνα ἀποφύγω τὸν πόνον τῆς ἐρεύνης, περιῆλθον εἰς πλάνην.

Μηδὲν ἔργον φανταστικοπίας πρέπει νὰ ἀναγινώσκω, ἱκανὸν νὰ μοῦ ἐξασθενήσῃ τὸν νοῦν, ἀλλὰ ποιήσεως πονήματα καὶ φαντασίας, ὅτα τείνουν νὰ ἐνισχύσουν καὶ ἀνυψώσουν τὴν ψυχήν.

Ὁσάκις εἶναι συγκεχυμένος ὁ νοῦς μου, ὑπὸ μυρίων κατατρυχόμενος ἀορίστων ἰδεῶν, αἱρετώτερον νὰ διακόψω τῶν σκέψεών μου τὸ ἀντικείμενον καὶ ν' ἀποθέσω τὰ βιβλία· διότι εἶναι ὥραι καθ' ἃς ἀνίκανος φαίνεται ὁ νοῦς μου πρὸς σπουδαίαν μελέτην ἢ κατά τινα πρὸς τὸ κεκμηκὸς σῶμα συμπάθειαν ἐξαντλοῦνται αἱ δυνάμεις αὐτοῦ· τότε δὴ χρείαν ἔχει ἀναπαύσεως. Πλὴν ἡ φυσικὴ αὕτη ἀσθένεια διακριτέα τῆς ῥᾳθυμίας, ἥτις αὐξάνει θεραπευθεῖσα· μάλιστα δὲ εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ ὑπερνικήσῃ τις τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀδυναμίαν, ὅπερ πιστεύω εὐκατόρθωτον Μήπως δὲν δυνάμεθα νὰ προσοικειωθῶμεν τὴν ἕξιν τῆς προσοχῆς, τὴν ὁποίαν οὐδ' ἡ ἀλγηδὼν αὐτὴ δύναται νὰ διακόψῃ; Ποσάκις δὲν ἐσυγχώρησα εἰς ἐμαυτὸν τὴν ἀκηρίαν, λογισθεὶς αὐτὴν ἀσθένειαν!

Πρέπει ν'ἀποσκορακίσω τὴν ἕξιν τοῦ ἀναγινώσκειν πολλὰ μάταια πράγματα· διότι καταστρέφουσι τὰς δυνάμεις τοῦ νοὸς καὶ ἀπέχθειαν ἐμποιοῦσι πρὸς πᾶσαν σπουδαίαν μελέτην. Τὴν τάξιν καὶ τὴν μέθοδον περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, καὶ ὅταν σχέδιόν τι σπου-

δῆς συλλάβω, πρέπει πολλὰ νὰ πάθω πρὶν ἢ παραιτηθῶ αὐτοῦ. Ἐπιθυμῶ νὰ φθάσω εἰς τὴν εὐκρίνειαν τῶν ἰδεῶν. Ἔπρεπε νὰ μὴ ὀκνῶ ν'ἀποχωρίζω πάσης μελέτης πᾶν εἴτε ἀλλότριον, καὶ τὴν ἐπαισθητοτέραν περὶ τοῦ ἀντικειμένου ν'ἀποκτήσω σαφήνειαν. Ἀφοῦ δὲ τὰ βιβλία μου ἀποθέσω, πρέπει νὰ προσπαθήσω ν'ἀπαλλάξω τῶν μελετηθέντων τὸν νοῦν μου, ὅπως ἥσυχος καὶ μετὰ παῤῥησίας ἐπιληφθῇ τοῦ θεάματος τῶν ἐκτός.

Εἶναι πάντοτε καλήτερον νὰ σκέπτηταί τις περὶ τινος πραγματος, πρὶν ἢ προστρέξῃ εἰς ὅ,τι περὶ τούτου ἐσκέφθησαν οἱ ἄλλοι· οὕτω καταρθοῖ ν'ἀνεύρῃ ἀληθείας, αἵτινες θὰ τὸν διέφευγον, ἂν πρότερον παρ' ἄλλου ἐλάμβανεν ἰδιαίτερόν τινα τρόπον τοῦ θεωρεῖν τὸ πρᾶγμα. Αἱ ἡμέτεραι ἀρχαὶ οὔτε ἀπότης ἀνατοφῆς πρέπει νὰ ἐξαρτῶνται οὔτε ἀπὸ τῆς ἕξεως· Θέλω δὲ ἐγὼ αὐτὸς νὰ παρατηρῶ, πρὶν ἢ ἐρευνήσω τὰς παρατηρήσεις ὅσαι πρὸ ἐμοῦ ἐγένοντο· διότι πᾶσαν καταστρέφει τις πρωτότυπον ἰδέαν ὑπ'ἄλλων πάντοτε διδασκόμενος πῶς καὶ ὅπερ δεῖ διανοεῖσθαι. Ναὶ μὲν πρέπει νὰ βοηθῇ τὴν ἀδυναμίαν μας ἡ δύναμις τοῦ νοὸς ἐκείνων οἵτινες ὑπερέχουσιν ἡμῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ μᾶς ἐμποδίζῃ τοῦ ν' ἀσκῶμεν τὰς ἰδίας ἡμῶν δυνάμεις. Δι' αὐτὴν τὴν τυφλὴν εἰς τὰ βιβλία πίστιν μεταδίδονται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν καὶ τὰ σφάλματα καὶ αἱ ἀλήθειαι. Αἱ αὐτόματοι πηγαὶ τῆς διανοίας ἐξαντλοῦνται, καὶ καταπλημμυρεῖται ὁ νοῦς ὑπὸ ξένων ἰδεῶν.

Τὸ αὐτεξούσιον τοῦ νοὸς εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἄγουσα ὁδός. Ἐνδέχεται νὰ ἔχῃ τις μικρότερον ποσὸν γνώσεων, ἀλλὰ τὸ ποιὸν θὰ ἦνε ἀνώτερον. Πᾶσα ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ὑπ' ἐξουσίας ἐλάβομεν ἢ δὲν ἀπεκτήσαμεν διὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν κόπου, ἀσθενῆ προξενεῖ ἐντύπωσιν.

Πρὶν ἢ πλαστουργήσω ὑποθέσεις πρέπει νὰ σημειώσω ἐπιμελῶς καὶ νὰ κρίνω τὰ γεγονότα ἐφ' ὧν στηρίζονται. Ἔπρεπεν ἐν χωριστῷ τινι βιβλίῳ νὰ γράφω τὰς ἀληθείας ὅσας παραδέχομαι, ἵνα πάλιν τὰς σταθμίσω καὶ τὰς ἐκτιμήσω ἄνευ προλήψεως. Πρέπει δὲ νὰ φοβῶμαι μή, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ φανῶ παράδοξος, περιπέσω εἰς σφάλματα. Ὅσον ἡ πρόληψις τοσοῦτον καὶ ἡ φιλοδοξία εἶναι ὀλέθριος· ἡ φιλαλήθεια δὲ εἶναι ἡ μόνη ἀρχὴ ἥτις δέον νὰ μᾶς χειραγωγῇ· καὶ μόναι ἄξιαι ἀμέσου προσοχῆς ἀλήθειαι εἶναι ὅσαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ βίου.

Μᾶλλον σπουδαίας τινὰς ἀλήθειας ἐπιθυμῶ νὰ κατανοήσω ἢ νὰ παραφέρωμαι ὑπὸ παντοίων γνώσεων, αἵτινες μέχρι τοῦδε μὲ ἠπάτησαν. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἁπλοῦν μέσον καὶ δὲν πρέπει νὰ τὴν νομίζω τὸν πρὸς ὃν ὅρον. Ματαιοπονία δὲ εἶναι νὰ ἐνδιατρίβω εἰς ἀφῃρημένας περὶ ἀνωφελῶν πραγμάτων σκέψεις.

Πρέπει νὰ προσέχω τὸν νοῦν μήπως ἀνεξετάστως καὶ ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ τινος κινούμενος παραδεχθῶ ἀπάτας ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Ἡ περὶ τῶν θρησκευτικῶν συνδιάλεξις δύναται λίαν ὠφέλιμος νὰ μοὶ ἀποδῇ, ἂν πιστεύω εἰς τὴν ἐνάργειαν αὐτῶν, ἂν εἰλικρινῶς τὴν ἀλήθειαν διώκω, ἂν μεθ'ὑπομονῆς δύναμαι νὰ ἀκροάζωμαι χωρὶς νὰ διακόπτω τὸν ὁμιλοῦντα, καὶ ἂν μὴ κατέχωμαι ὑπὸ τῆς ὀρέξεως τοῦ νὰ διαπρέψω. Δέον πρὸς τούτοις ν'ἀπέχω τοῦ νὰ ἐπιδεικνύω τὰ θρησκευτικά μου αἰσθήματα ἢ περὶ τῆς ἐμῆς πείρας νὰ ποιῶ μνείαν.

Τέλος καλὸν εἶνε νὰ μὴ παρεμβάλλω εἰς τοὺς λόγους μου τὴν λέξιν ἐγώ. Τὴν θείαν δὲ εὐλογίαν ἤθελον ἐπικαλεσθῆ ἐπὶ πασῶν τῶν σπουδῶν μου.

Ψ.

ΘΗΜΑ ΚΑΙ ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΙ

ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

1. Ὅταν δηχθῇ τις ὑπὸ λυσσῶντος κυνὸς (ἄνθρωπος εἴτε ἄλογον) πρέπει κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τῆς δήξεως νύκτα νὰ ἀγρυπνήσῃ.

2. Ἣ λαβὼν διὰ τοῦ λεγομένου *κουτοῦζ τασσὴ* ὕδωρ ἀπὸ τεσσαράκοντα κύματα θαλάσσης λούεται·

3. Ἣ λαμβάνει ἀπὸ χεῖρας τεσσαράκοντα μονογάμων γυναικῶν ἄρτον καὶ σκόρδον καὶ τρώγει αὐτὰ ὁ πάσχων.

4. Ἤ, ἐὰν δηχθῇ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κυνὸς ἄνθρωπος καί τι ζῶον, ὁ μὲν διαβαίνει ὑπὸ τὸ δὲ, καὶ τ'ἀνάπαλιν.

5. Στεῖρα γυνὴ λαμβάνει ἀπὸ χεῖρας ἑπτὰ μονογάμων ἀνὰ παρᾶν καὶ κατασκευάζουσα διὰ τούτων σταυρὸν ἀναρτᾷ αὐτὸν εἰς τὸν λαιμόν.

6. Πιστεύουσιν ὕπαρξιν βουρκολάκων· ὅτι δηλαδὴ οἱ Τοῦρκοι καὶ ἄλλοι ὁμόθρησκοι τούτοις ἐμψυχούμενοι ἐξέρχονται τῶν τάφων.

7. Νομίζουσιν ὅτι ἡ πανώλης καὶ ἡ χολέρα καὶ ἄλλαι τοιαῦται τῆς ἀνθρωποτόνητος μάστιγες ἐκ Θεοῦ ἔρχονται, καὶ τὰς ὀνομάζουσιν *ὀργὴν Θεοῦ.*

8. Ὅταν βάλωσι θεμέλια οἴκου, θυσιάζουσιν εἰς τὸν Θεὸν ἀλέκτορα, ἢ πρόβατον εἴτε ἄλλό τι τῶν τοιούτων.

9. Τὸν πάσχοντα ὑπὸ ἱερᾶς νόσου (σελληνιασμοῦ) νομίζουσιν ὡς ὑπὸ μαγισσῶν κτεχόμενον, καὶ προστρέχουσιν εἰς γόητας.

10. Ὅταν ὁ τρίπους (πυροεστία) συμβῇ νὰ εὑρεθῇ ἀνάσκελα, νομίζουσι τοῦτο κακὸν οἰωνὸν, προμηνύοντα χρέη πολλὰ εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ.

11. Δὲν πατοῦσιν ἐπὶ προσκεφαλαίου, διότι ὁ τοῦτο κάμνων δὲν μεγαλύνει.

12. Ὅταν μετὰ τὸ ἑσπέρας ὠρύηται κύων, εἶναι κακὸς οἰωνὸς προμηνύων θάνατόν τινος.

13. Ἡμέρᾳ παρασκευῇ δὲν κόπτουσι τοὺς ὄνυχας.

14. Διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ κόκκυγος (βηχὸς) τοῦ κοινῶς κοκκύτσου ἢ κουκκουτσᾶ, διαβαίνουσιν ὑπὸ γέφυραν,

15. ἢ διὰ λαβῆς χαλκοῦ·

16. ἢ ἐλθόντες εἰς βαφέα στίζουσι τὸ πρόσωπον.

17. Ὁ φέρων περὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀγχύλωσιν (κοινῶς κριθαρίτσαν) γεννήσεταί ποτε πλοίαρχος.

18. Ὅταν ἴδωσι βάτραχον ἢ σαύραν κλείουσι τὸ στόμα, διότι μετρηθέντες ὑπ' αὐτῶν οἱ ὀδόντες πίπτουσιν.

19. Ὅταν συμβῇ σίφων (κοινῶς ζίφος) λαμβάνοντες μάχαιραν ποιοῦσι τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ λέγοντες· «ἀναστήτω ὁ Θεὸς κτλ.» ἢ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος», καὶ οὕτω νομίζουσιν ὅτι τὸν κόπτουσι.

20. Τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Τύρωνος ξηραίνουσι τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διανεμόμενα κόλλυβα, καὶ κατὰ καιρὸν τρικυμίας ῥίπτοντες αὐτὰ εἰς τὴν θάλασσαν καταπαύουσιν ἐκείνην.

Ι. Γ. ΒΛΑΑΒΑΝΗΣ.

ΣΥΛΛΟΓΗ

λέξεων φράσεων καὶ παροιμιῶν

(Συνέχ. Ἴδε φυλλάδ. 306.)

Α.

Ἀάβρα. (ἡ) ὁ σφοδρὸς καὶ ἀφόρητος καύσων. «τί κάψα καὶ λάβρα εἶναι»—«ἔχει λάβρα καὶ κάψα στὴν καρδιὰ ἢ μέσα του,» «καίεται καὶ λαβρίζεται.»

Ἀάβδα. «Αὐτὸς ἔχει τὴ λάβδα.» τουτ. εἶναι ὀλίγον μωρὸς, (ἐκ τῆς λέξ. *Λελὸς* ἀρχομένης ἀπὸ του *λ.* στοιχείου) ἢ λωλὸς, τρελούτσικος, μωρός.

Ἀαβωμένος, τὸ τραῦμα (ἐκ τοῦ *Ἀαβόνω*) καὶ *λαβωμένος* ὁ τραυματισθεὶς, καὶ λάβωμα.

Ἀαγαρὸς — ὁ ψαρὸς, ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦ λαγωοῦ. Λέγεται κυρίως ἐπὶ ζώων παρδαλῶν.

Ἀαγιάζει (ἐπὶ τρ. πρ.) καὶ *Καταλαγιάζει* «ὅτι κ'ἐλάγιασε.» τουτ. μόλις τὸν ἔπῆρεν ὁ ὕπνος καὶ ἡσυχάζει.

Ἀαγκὶ (τὸ) — ὁ παλμὸς τῶν καρωτίδων· «Λαγκεύει ἢ τρέμει τὸ λαγκί του.»

Ἀαγγούτι καὶ *λαγγούτια* (πληθ). αἱ λαγόνες τοῦ θώρακος καὶ *λαγγουτάδα* τὸ κοῖλον καὶ *λαγγουτέα* κτύπημα εἰς τὰς λαγόνας.

Ἀαγόρχι — εἶδος σταφυλῆς· ἴσως συντίθεται ἐκ τοῦ *Ἀαγὼς—ὄρχις*, ὡς ἐκ τοῦ ὁμοιομόρφου.

Ἀαγουδοκοιμᾶται (τρ. προσ.) — Κοιμᾶται πολὺ ἐλαφρὰ ὡς ὁ λαγωός.

Ἀαγωτίκα (ἡ) καὶ *Ἀαγωτικὸ* — ὁ λαγοθήρας κύων (levrier).

Ἀαδέα — ἡ ἐκ τοῦ ἐλαίου ἐπὶ τῶν ὑφασμάτων σχηματισθεῖσα κηλίς· «ξέρει τὴν λαδέα του.» τουτ. τὸ πταίσιμόν του ἢ τὸ λάθος του.

Ἀαδωμένος ποντικός. φρ. «εἶναι 'σὰν λαδωμένος ποντικός,» τουτ. φαίνεται ἔνοχος ἐκ τῆς ἐξωτερ. μορφῆς, ὡς ὁ λαδωμένος ποντικός.

Ἀαζούρι — Εἶδος νήματος βαμβακεροῦ κυανοῦ χρώματος (ἴσως ἐκ τοῦ Ἰταλ. azuro)· καὶ μεταφορ. ἐπὶ τοῦ κυανωθέντος ἢ πελιδνοῦ μέρους τοῦ κτυπηθέντος σώματος· «ἔγινεν ἕνα λαζούρι»=ἐμελάνιασε.

Ἀαθρακιάζουνε ἢ *Ἀαθρακιοῦνε* τὰ ξύλα. Λέγεται καὶ *Σουφριαίνουν* — τουτ. φθείρονται ἢ διαβιβρώσκονται ἐσωτερικῶς (ἢ λαθραίως) ὑπὸ τῶν ἐντόμων.

Ἀαθύρι — ὁ λάθυρος τῶν ἀρχαίων — εἶδος ὀσπρίου — παρ' ἄλλοις λαθούρι.

Ἀαήνα (ἡ) καὶ *Ἀαήνι* (τὸ) — ἡ λάγηνος τῶν ἀρχαίων. *Βυτίνα* ἐν Ῥόδῳ, πλατύστομον κεράμειον ἀγγεῖον.

Ἀαλέα — ἐκ τοῦ ἀρχαίου *Λαλάζω* καὶ *Λάλη.* ὁ ἦχος, ἡ βοὴ τῶν κωδώνων. «Ἡ καμπάνα ἔχει καλὴ λαλέα.»

Ἀαλῶ ἀντὶ τοῦ ἐλαύνω τὰ ζῶα· καὶ λαλητὴς=ὁ ἐλαύνων, ὁ ὁδηγὸς, ὁ ἀγωγιάτης.

Ἀαμάσσα—ἀνδρογυναῖκα, γαῦρος καὶ αὐθάδης.

Ἀάμνεται καὶ *λάσσεται* (ἴσως ἐκ τοῦ λάω=θέλω, ἐπιθυμῶ). Λέγεται ἐπὶ θήλεος ζώου ἔχοντος σαρκικὰς ὀρέξεις μετὰ τοῦ ἄῤῥενος· *ἐλάστη* σημ. τὸ ἔπαυσεν ὁ πρὸς ὀχείαν ὀργασμός.

Ἀαμπαρόνω. Στέκομαι ἀκίνητος καὶ σιωπηλός· *Λαμπαρόνει*· λέγεται ἐπὶ τῶν βοῶν ὅταν στέκωνται καὶ δὲν βόσκωσι.

Ἀάμπασμα καὶ *λάμπαστρο*—τὸ φάσμα τῶν νεκρῶν τὸ ἐμφανιζόμενον ὡς φόβητρον· ἐξ οὗ καὶ τὸ ῥῆμα *λαμπάσσω* ἢ *λαμπάζω*, ὅπερ σημαίνει καὶ φοβίζω τινὰ διὰ λάμψεως καταπληκτικῆς. «Τὸν ἐλάμπαξαν ἢ εἶναι λαμπασμένος» =ἔκθαμβος ἢ ἠλίθιος ἐκ τοῦ φοβήτρου.

Ἀαμπούδα. Ἡ φλὸξ τοῦ πυρὸς, ἡ λάμψις· καὶ ῥῆμα «*Λαμπουδίζει* (τρ. πρ.) ἡ φωτιά»· τουτ. ἔχει λάμψιν ἢ *λαμπαδίζει* καὶ *λαμπουδοκοπᾷ.* τουτ. προξενεῖ ἀναλαμπὴν ἢ διαδίδει μακρόθεν λάμψιν, λαμπυρίζει.

Ἀανάτος — Δέρμα κατειργασμένον εἰς λανάραν πρὸς χρῆσιν οἰκιακήν.

Ἀανὸς— ὁ ληνὸς τῶν ἀρχαίων. Τόπος ὅπου πατοῦν τὰς σταφυλάς· τὰ ἄλλα τοῦ πατητήρια.

Ἀαντουρῶ— ῥαντίζω, περιχύνω ὕδωρ ἢ ἄλλο ὑ-

γρόν. « ἐλαντούρησε τὴν αὐλή » τουτ. ἐπερίβρεξεν αὐτήν.

Λάπα (ἡ) καὶ *λαπάρι*— ἡ λαπάρα τῶν ἀρχαίων τὸ μεταξὺ τῶν πλευρῶν καὶ τοῦ ἰσχίου ἁπαλὸν καὶ μεμβρανῶδες μέρος τῶν ζώων.

Λάπαθα (τὰ)—ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ. Εἶδος φυτοῦ ὑποξύνου χρησίμου πρὸς τροφὴν καὶ τὸ δίστιχον'

ἐγὼ 'φαγα τὰ λάπαθα
κ' ἐγὼ κατέχω 'ντάπαθα.

Λαπαθάρος— ἐπίθ. χλευαστικὸν — ὁ κεχαυνωμένος καὶ νωθρός.

Λαρουγγέα. Ἡ μέχρι τοῦ λάρυγγος κατάποσις ὑγροῦ τινος' « ἔπιε μία λαρουγγέα ».

Λάσκαρα— τὰ ξύγγια, κυρίως τὸ ἄλειμμα ἢ λίπος τῶν ἀρνίθων κτλ.

Λαταριασμένο. Τὸ χαῦνον καὶ μαλθακὸν κρέας ἢ ἄλλο τι ἐκ στερεοῦ ἢ εὐτραφοῦς εἰς μαλακὸν μεταβληθὲν (Πασχα).

Λατζί (ἐπίῤ). γυμνὸς — καὶ *λατζωμένος*, ὁ ἐξαπλωμένος ἡμίγυμνος ἢ ὁλόγυμνος. καὶ ῥῆμα *λατζώνομαι* τουτ. ξεγυμνώνομαι.

Λαφάνω—ἀσθμαίνω ἐκ τοῦ δρόμου κουρασθεὶς — λαγκανάζω. παράγ. ἐκ τοῦ λαπάω λαπάζω — λαφάζω καὶ λαφάσσω. « Ἐλάφαζε ἢ εἶναι λαφασμένος », « ἔχει λαφατό. »

Λαφτακιάζω καὶ *λάφτω* (ἐκ τοῦ ἀρχ. *λάπτω*) χάφτω' ὅταν ὁ κύων ἢ ἄλλο ζῶον βοφῷ ἢ τρώγῃ μὲ λαιμαργίαν.

Λαχτάρα—ἡ ἀνυπόμονος προσδοκία, ἢ πόθος μετὰ φόβου ἢ ἐλπίδος. *Λαχταρίζω* ἢ *λαχταρῶ* (ῥῆμα), ἐπιθυμῶ τι μετὰ πόθου. « Λαχταρίζω νὰ τὸν ἰδῶ » ἢ « πονῶ καὶ λαχταρίζω »— Λαχταριστὸ ψάρι= τὸ ἤδη ἀσπάρον ἢ σπαρίζον.

Λαχτέα (ἡ) τὸ λάκτισμα ἢ κλωτσιὰ καθὼς *Γροθέα* ἢ *μπουνέα*, τὸ γροθοκόπημα, *βαθέα*, τὸ ῥάβδισμα, *πετρέα* κτλ.

Λεβαντίζω— κλονίζομαι, παρακίπτω, μόλις σηκώνομαι εἰς τοὺς πόδας.

Λειξάω καὶ *λειξουρεύω*, *λειχτόνομαι*—ἐπιθυμῶ πολὺ νὰ φάγω τὸ παρατιθέμενον φαγητὸν= *λείχω* (γλείφω), *ἔλειξε* καὶ *ἀναλείχομαι*—*λειχούδης*= ὁ λίχνος ἢ λαίμαργος καὶ *λειχουδεύομαι*, καὶ *λειχοπατᾶς* ὁ γλείφων τὰ πινάκια.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΙΣΛΑΜΙΚΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ (*).

—ooo—

Πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ οἱ Ἄραβες μετεχειρίζοντο πρὸς τὰς ἐμπορικὰς των συναλλαγὰς Περσικὰ καὶ Βυζαντινὰ νομίσματα. Ἡ συναλλαγὴ ἐγίνετο διὰ σταθμῶν (κατὰ τὸ βάρος). Ὁ περίφημος *Ἀλ-Μακριζί*, ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, τῷ ἐπιγραφομένῳ « Φύλλα χρυσοῦ, ἐγκεκολαμμένα εἰς περιδέραια, ἀφορῶντα τὴν περιγραφὴν τῶν νομισμάτων » λέγει, ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὅτι δύο εἰδῶν νομίσματα εἶχον πέρασιν εἰς τοὺς Ἄραβας (πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ), δηλονότι τὰ δηνάρια καὶ δηρχέμια (δραχμαί). Τὰ μὲν πρῶτα ἦσαν χρυσᾶ καὶ εἰσήγοντο εἰς τὴν Ἀραβίαν ἐκ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας, τὰ δὲ δεύτερα, ἀργυρᾶ, εἰσήγοντο ἐκ τῆς Περσίας. Αἱ δὲ ἀνταλλαγαὶ ἐγίνοντο κατὰ τὸ βάρος. Τὰ δὲ ἀργυρᾶ ἦσαν πάλιν δύο εἰδῶν. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ βάρους ἐκαλοῦντο προσέτι ἢ δηνάρια ἢ δηρχέμια. Τὰ πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἐν χρήσει ὄντα παρὰ τοῖς Ἄραψι δηνάρια, ἐξακολουθεῖ ὁ αὐτὸς συγγραφεύς, ἐζύγιζον δικπλάσιον τῶν Ἰσλαμικῶν δηναρίων. Τὸ αὐτὸ δὲ συνέβαινε καὶ ἐπὶ τῶν δηρχεμίων.

Αἱ ὀνομασίαι δηνάρια καὶ δηρχέμια εἶναι λέξεις ἑλληνικαί, ἐξαραβισθεῖσαι, καὶ ἐξηγούμεναι ἐπαρκῶς εἰς τὰ περὶ νομισματικῆς συγγράμματα, ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ ἐμφιλοχωρήσωμεν ἐνταῦθα εἰς τὸν περὶ αὐτῶν λόγον. Ἀλλ' αἱ εἰδήσεις, τὰς ὁποίας οἱ Ἄραβες συγγραφεῖς μᾶς παρέδωκαν περὶ τῶν ἀρχαίων τούτων νομισμάτων, εἶναι ἐν μέρει ἀτελεῖς, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν μᾶς ἀπαλλάττει τοῦ καθήκοντος εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, οἵτινες πρῶτοι σχεδὸν συνέγραψαν περὶ νομισμάτων, καὶ ἑπομένως δὲν ἠδύναντο νὰ προσφέρωσιν ἡμῖν ἀκριβεστάτας καὶ ἀνελλιπεῖς γνώσεις. Περὶ δὲ τοῦ βάρους τῶν ἀρχαίων τούτων Βυζαντινῶν καὶ Ἑλληνικῶν νομισμάτων, θέλει γείνει λόγος κατωτέρω ὅταν θέλω διαλάβει περὶ τῶν Μουσουλμανικῶν δηναρίων καὶ δηρχεμίων, ὥστε ἕκαστος νὰ κρίνῃ περὶ τῆς μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων διαφορᾶς.

Μωάμεθ Μουσταφᾶς, ὁ τοῦ Θεοῦ ἀπόστολος, (ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Ἀλ-Μακριζὶ ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι συγγράματι) ἐνόμισε πρέπον νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν κατάστασιν τῶν νομισμάτων οἵα ὑπῆρχεν αὕτη εἰς τοὺς καιροὺς τῆς ἀμαθείας (δηλ. πρὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ), περιορισθεὶς εἰς τὸ νὰ προσδιορίσῃ εἰς ἓν τῶν τεσσαράκοντα τὸν φόρον, ὃν ἐπέταξε νὰ καταβάλλωσιν οἱ Μουσουλμάνοι ὡς ἐλεημοσύνην εὐάρεστον τῷ Θεῷ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ νομικὰ βιβλία ἀναπτύσσονται πάντα τὰ ἀφορῶντα τὸν φόρον τοῦτον, αὐτὸς (ὁ Ἀλ-Μακριζὶ) ἐνόμισε περιττὸν νὰ ἐκταθῇ πλειότερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Καὶ ὁ

(*) Τὴν ἀνωτέρω πραγματείαν συνέγραψεν ὁ πρώην ὑπουργὸς τοῦ Σουλτάνου Σουηχίβεης ἐκ Τριπόλεως τῆς Πελοποννήσου, υἱὸς τοῦ πρώην ἐπὶ τῆς Δ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ Σαμὴ Πασᾶ, ἐγκρατὴς τῆς Ἀραβικῆς, τῆς Περσικῆς, τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ ἐπιστήμων, κατὰ τὴν Ὁμόνοιαν, ἐξ ἧς μεταφέρομεν τὴν πραγματείαν περιεργείας χάριν. Σημ. Πανδ.

Ἀβουβέκερος δὲ, (ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς) οὐδεμίαν ἐπέφερε μεταβολὴν, τὰ πάντα ἐγκαταλιπὼν εἰς ἣν εὗρεν αὐτὰ κατάστασιν. Πρῶτος ὁ Ὀμάρος τὸ 18 τῆς Ἐγείρας καὶ τὸ 8 τῆς Καλιφείας αὐτοῦ ἔτος, ἐχάραξε νομίσματα μὲ τὸν χοσροϊκὸν τύπον καὶ βάρους ἀναλόγου πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καθιερωθείσας διατάξεις ὡς πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην, ἐπιγράψας εἰς μὲν τὸν γῦρον καὶ Κουφικοῖς γράμμασι τὰ ῥητὰ « Αἶνος τῷ Θεῷ », ἢ « Μωάμεθ ἔστιν ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ » ἢ « Οὐκ ἔστιν ἄλλος θεὸς πλὴν τοῦ μόνου θεοῦ » ἢ καὶ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα « Ὀμάρ ». Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ δὲ διετηρήθη ἀμετάβλητος ὁ χοσροϊκὸς τύπος.

Τὰ ἐπὶ τῆς Καλιφείας Ὀμάρου χαραχθέντα νομίσματα ἔφερον τὸ ῥητὸν « Μέγιστος ὁ Θεός ». Ὅταν ὁ Μοαβίας ἀνέβη τὸν θρόνον τῶν Καλιφῶν, ἠλάττωσε τὸ βάρος τῶν νομισμάτων κατὰ ἕνα ἢ δύο σίτους, καὶ ἐξεικόνισεν ἑαυτὸν ἐπ' αὐτῶν περιεζωσμένον ξίφος, πρᾶγμα ὅπερ δηλήγειρε μομφήν. Μετέπειτα δὲ ὁ Ἀβδ-ουλ-λὰχ, υἱὸς τοῦ Ζοβεὶρ, ἡγεμὼν τῶν Μουσουλμάνων, ἐπὶ τῆς ἐν Μέκκᾳ διατριβῆς του, μετεποίησε τὸν τύπον τοῦ νομίσματος, δοὺς αὐτῷ κομψότερον τύπον, καὶ ἐγγράψας ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους « Μωάμεθ ἔστιν ὁ ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ » ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου « Ὁ Θεὸς ἐπιτάσσει τὴν εὐθυφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην ». Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μουσάβ, υἱὸς τοῦ Ζοβεὶρ, ἐχάραξε καὶ αὐτὸς νόμισμα, συμμορφούμενος μὲ τὰς ἔκπαλαι παραδόσεις περὶ τῶν ἀφορώντων τὸ βάρος. Ὅταν δὲ ὁ Χεδζατζῆς, υἱὸς τοῦ Ἰουσοὺφ, τῇ διαταγῇ τοῦ Ἀβδουλμαλὴκ Βεν-Μερβὰν, εἰσῆλθεν ἀρχηγὸν στρατοῦ εἰς Χεδζαζ ὅπως καταπολεμήσῃ τὸν Ἴβν Ζοβεὶρ, μετήλλαξε καὶ αὐτὸς τὸν τύπον τοῦ νομίσματος, διότι, λέγει, οὐδὲν ἴχνος πρέπει νὰ μείνῃ τοῦ ἀνοσίου ἐκείνου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Ἀβδ-ουλ-λὰχ, ὁ υἱὸς τοῦ Ζοβεὶρ, ἐτελεύτησεν, ὁ Ἀβδ-ουλ-μαλὴκ Βεν-Μερβὰν θριαμβεύσας κατὰ πάντων τῶν ἀντιζήλων καὶ αἰσθανθεὶς ἑκυτὸν ἱκανῶς ἰσχυρὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Καλιφῶν, κατέβαλεν ἰδιάζουσαν ὅλως φροντίδα πρὸς τὸ νὰ κανονίσῃ τὸ βάρος, τὴν ἀξίαν, τὸ κρᾶμα καὶ τὴν χάραξιν τοῦ νομίσματος. Οὕτω λοιπὸν, τὸ 76 τοῦ Χιδζρὲτ, οὐχὶ μόνον αὐτὸς ἐχάραξε δηνάρια καὶ δηρχέμια ἰδιάζοντος τύπου, ἀλλὰ παρήγγειλε καὶ τῷ Χεδζαζῆ, διατρίβοντι τότε ἐν τῷ Ἰράκ, νὰ πράξῃ καὶ αὐτὸς τὸ αὐτὸ διὰ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ Χεδζαζῆς συνεμορφώθη πρὸς τὴν παραγγελίαν ταύτην, καὶ ὅτε τὸ νέον νόμισμα ἔφθασεν εἰς Μεδίνην, οἱ συνεταῖροι τοῦ προφήτου, οἵτινες ἔζων εἰσέτι, ἔστερξαν νὰ μεταχειρίζωνται τὰ νομίσματα ταῦτα καὶ τοι σκανδαλιζόμενοι ἐκ τοῦ ὅτι ἔφερον ἐπ' αὐτῶν τὴν εἰκόνα τοῦ χαράξαντος αὐτά. Ὁ δὲ Χαλὶδ Βεν-Υεζὶδ Βεν-Μοαβίας ἔπεισε τὸν Ἀβδ-ουλ-μαλὴκ Βεν-Μερβὰν, νὰ διατάξῃ νὰ χαραχθῶσι νομίσματα καθαρῶς καὶ κυρίως Μουσουλμανικά (δηλονότι ἄνευ εἰκόνος καὶ μετὰ ῥητῶν Ἀραβικῶν).

Ἐκεῖνο δὲ, τὸ ὁποῖον κατὰ παράδοσίν τινα προεκάλεσε τὸ μέτρον τοῦτο, εἶναι ὅτι, ὡς διισχυρίζονται, ὁ εἰρημένος Καλίφης, εἶχεν ἀπευθύνει πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ἐπιστολὴν, ἐμπεριέχουσαν τὸ ἐκ τοῦ Κορανίου εἰλημμένον ῥητὸν « Ὁμολόγησον ὅτι οὐκ ἔστιν εἰμὴ εἷς μόνος Θεὸς » καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μωάμεθ, ὅπερ λίαν παρώργισε τὸν Αὐτοκράτορα, ὥστε ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἀβδ-ουλ-μαλὴκ ὅτι, ἐὰν αἱ προκλήσεις αὗται ἐξακολουθῶσι, θέλει ἀποκαλέσει ἐπὶ τῶν νομισμάτων (τῶν Βυζαντινῶν) τὴν Μωάμεθ δι' ἐπωνυμιῶν, αἵτινες οὐδόλως ἔσονται αὐτῷ ἀρεσταί. Τότε ὁ Ἀβδ-ουλ-μαλὴκ, συγκαλέσας τοὺς πρωτίστους τῶν Μουσουλμάνων ἀνέγνωσεν εἰς ἐπήκοον αὐτῶν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Αὐτοκράτορος, μεθ' ὃ ὁ Χαλὶδ Βεν-Υεζὶδ ἐπρότεινε νὰ χαραχθῇ Ἀραβικὸν νόμισμα ἀπαγορευομένης τῆς κυκλοφορίας τῶν Βυζαντινῶν νομισμάτων.

. . . . Ἀπολείπεται ἤδη νὰ ἐξηγήσωμεν πῶς οἱ ὀρθόδοξοι Καλίφαι καὶ διάσημοι διοικηταὶ, ἀκόλουθοι τοῦ Προφήτου χρηματίσαντες, ἐναντίον τῶν διατάξεων τοῦ ἱεροῦ Νόμου ἐξέδοσαν νομίσματα ἐπ' ὀνόματί των. Ἐν ταῖς νομισματικαῖς ἐν τούτοις συλλογαῖς περιλαμβάνονται νομίσματα φέροντα ἐπιγραφὰς κουφιστὶ γεγραμμένας, ἐκτυπωθέντα καὶ ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων Καλιφῶν Ὀμὰρ, Ὀθμὰν καὶ Ἀλὶ καὶ ἐπὶ τῶν Ὀμαϊαδῶν καὶ Ἀββασιδῶν. Ἐν τῇ συλλογῇ μου ὑπάρχουσι πραγματικῶς πλεῖστα τοιαῦτα, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ ἐκλάβῃ ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἔτη ἐσυγχωρεῖτο ἡ ἐκτύπωσις τοιούτων νομισμάτων. Αἱ ἑπόμεναι παρατηρήσεις θέλουσιν ἀποδείξει κατὰ πόσον ἡ ὑπόθεσις αὕτη εἶναι ἀληθής.

Πρὸ πάντων πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὰ πρῶτα κυρίως μουσουλμανικὰ νομίσματα τὰ κατὰ τὸν γνωστὸν τύπον ἐκτυπωθέντα (ἄνευ ὀνόματος ἡγεμόνος, τουτέστι καὶ μετ' ἐπιγραφῶν καθαρῶς ἀραβικῶν) ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Καλίφου Ἀλὶ υἱοῦ Ἀβοῦ-Ταλὲβ, ὡς ἀναμφισβητήτως ἀποδεικνύεται ἐκ νεωτάτης καὶ ἀξιολογωτάτης τινὸς ἀνακαλύψεως. Κατὰ τὸ ἔτος τουτέστι 1277 (1862) περιέπεσεν εἰς χεῖράς μας ἐν *Σιρχὲμ*, ἐν Ἀραβίᾳ εὑρεθὲν, καὶ ἐκτυπωθὲν ἐν Βασσόρᾳ περὶ τὸ τέλος τῆς καλιφείας τοῦ Ἀλὶ, κατὰ τὸ 40 δηλαδὴ τῆς Ἐγείρας ἔτος. Ἐπισυνάπτω δὲ ἀκριβὲς ἀπεικόνισμα πρὸς πληροφορίαν τῶν περὶ τὴν παλαιογραφίαν σοφῶν.

Ἕπεται τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ νομίσματος.

Ἐπιγραφαί.

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μετώπου ἐν τέσσαρσιν εὐθυγράμμοις στίχοις.—« Μόνος εἶναι ὁ Θεός' αἰώνιος

» εἶναι ὁ Θεός· δὲν ἐγεννήθη, οὔτε γεννᾷ, καὶ οὐδεὶς » ἴσος αὐτῷ. »

Ἐν τῷ περιθωρίῳ μεταξὺ δύω κύκλων. — « Ὁ » Μωάμεθ εἶναι ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐξαποστεί- » λαντος αὐτὸν ἐπ' ἐντολῇ καὶ μετὰ τῆς ἀληθινοῦς » πίστεως, ὅπως θριαμβεύσῃ αὕτη ἀπὸ πάσης ἑτέρας » θρησκείας εἰς τὸ πεῖσμα τῶν πολυθεϊστῶν. »

Ἐπὶ τοῦ ἑτέρου μετώπου ἐν τρισὶν εὐθυγράμμοις στοίχοις.—« Οὐδεὶς ἕτερος τοῦ Ὑψίστου Θεὸς » ὑπάρχει, τοῦ μόνου, τοῦ μὴ ἔχοντος συγκοινωνόν.»

Ἐν τῷ περιθωρίῳ, ἐκτὸς τριῶν κύκλων. —

« Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ· τὸ *διρχὲμ* τοῦτο ἐξετυ- » πώθη ἐν Βασσόρᾳ τῷ 40 ἔτει »

Ἰδοὺ λοιπὸν νόμισμα ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ἀναμφισβητήτως ὅτι τὰ πρῶτα κυρίως μουσουλμανικὰ νομίσματα δὲν ἐξεδόθησαν τῷ 75 ἔτει, ὅπερ μέχρι τοῦδε ὑποστήριξαν αἱ αὐθεντικώτεραι πηγαί, ἀλλὰ κατὰ τὴν τετάρτην δεκάδα τῆς Ἐγείρας ἐπὶ τῆς καλιφείας τοῦ Ἀλλ, υἱοῦ Ἀβοῦ-Ταλέβ. Ἡ μεταξὺ τῶν δύω φατριῶν πάλη, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας ἡ καλιφεία ἐδόθη τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Ὀμμαϊαδῶν, καὶ αἱ τὸν ἰσλαμισμὸν διαταράξασαι ταραχαὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβδ-ουλ-μαλὶκ Βὲν-Δερβὰν, καὶ τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν ἀναβαλοῦσαι, διέκοψαν προσωρινῶς καὶ τὴν ἐκτύπωσιν νομισμάτων, ἥτις, καὶ ἐπανελήφθη τῷ 75 ἔτει ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος Καλίφου, ὅταν ἡ παῦσις τοῦ πολέμου ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἐπιστήσῃ τὸν προσοχήν του εἰς τὸν ἐσωτερικὸν διοργανισμὸν τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐξετύπωσε τότε νέον νόμισμα μηδαμῶς παραλάσσον τοῦ παρὰ τοῦ Καλίφου υἱοῦ Ἀβοῦ-Ταλὲβ εἰσαχθέντος τύπου. Τὸ ῥηθὲν νόμισμα ὠνομάσθη *Σομαϊρὶ*, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἰουδαίου Ταϊμὰ, ὅστις, κατὰ τὸν Ἀλ-Μακριζὶ, ἐξεπλήρου χρέη ἀρχινομισματοποιοῦ.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐπ' ὀνόματι ἡγεμόνων ἐκτυπωθέντα νομίσματα κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἔτη, ἰδοὺ τί φρονῶ. Ὡς δὲν ἀγνοοῦσιν οἱ τῆς ἱστορίας εἰδήμονες, ἐπὶ τοῦ Καλίφου Ὀμὰρ ὁ ἰσλαμισμὸς μεγάλως ἐξετάθη. Αἱ κατακτήσεις τότε ὡρίζοντο πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ὄξου, πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῶν Κασπιανῶν Πυλῶν, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῶν κλεισωρειῶν τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Ἐπὶ τῆς καλιφείας αὐτοῦ μόνου, κατὰ τοὺς ἱστοριογράφους, ἀνηγέρθησαν 900 μεγάλα καὶ 4000 μικρὰ τεμένη καθιερωμένα τῇ μωαμεθανικῇ λατρείᾳ. Πρὸς εὐκολίαν τῶν δοσοληψιῶν ἐσυγχωρήθη ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις, ἐνόπλως κατακτηθείσαις, νὰ διατηρηθῇ τὸ ἀρχαῖον νόμισμα ὅπερ μέχρις ἐκείνου τοῦ καιροῦ ὑπῆρχε. Τὰ ἀρχαῖα νομισματοκοπεῖα τὰ ἱδρυθέντα ἐν ταῖς ῥηθείσαις ἐπαρχίαις ἐξηκολούθουν λοιπὸν νὰ ἐκδίδωσι νομίσματα, ὡς καὶ πρότερον. Τὰ ἐν ταῖς περσικαῖς λοιπὸν ἐπαρχίαις νομισματοκοπεῖα ἐξετύπουν ὡς καὶ πρὶν νόμισμα κατὰ τὸν χοσροϊκὸν τύπον, ἐν οἷς, ἵνα σημάνωσιν ὅτι ἐξεδόθησαν ἐν ἐποχῇ ἰσλαμικῇ, προσέθεσαν ἀραβιστὶ ἢ πεχλιβιστὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπάρχοντος διοικητοῦ τῆς ἐπαρχίας, ἢ ἐν τῷ περιθωρίῳ εἰδικάς τινας τῷ ἰσλαμισμῷ φράσεις, ὡς π. χ. τὸ περὶ τῆς ἑνότητος τοῦ θεοῦ (τωχλὶδ), τὸ δοξάζει τὸν Θεὸν (ταχλὶλ) ἢ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ θεοῦ (βισμαλλὰχ), καὶ ἕτερα παρόμοια.

Οὕτω λοιπὸν καὶ τὰ ἀρχαῖα ἐν Συρίᾳ νομισματοκοπεῖα ἐξηκολούθουν νὰ ἐκδίδωσι νομίσματα κατὰ τὸν βυζαντινὸν τύπον, ἐφ' ὧν ἐσημείουν ἀραβιστὶ τὸ ἔτος καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ εὑρίσκετο τὸ νομισματοκοπεῖον. Πολλάκις δὲ τὰ νομίσματα ταῦτα ἔφερον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος Καλίφου. Τὸ 78 ὅμως ἔτει ἔπαυσαν ὁλοσχερῶς τὴν κατὰ τὸν ἀρχαῖον τύπον ἐκτύπωσιν ἔν τε Συρίᾳ, Ἀραβίᾳ καὶ Φαρσιστάνῃ, ἀντικαταστήσαντες ταῦτα δι' ἀργυρῶν νομισμάτων φερόντων ἐπιγραφὴν πανομοίαν τῆς ἀνωτέρω μνησθείσης καὶ ὑπὸ τοῦ Καλίφου Ἀλλ εἰσαχθείσης. Καθ' ὅσαν δ' ἀφορᾷ τὰ νέα χρυσᾶ νομίσματα, ἐπειδὴ ταῦτα ἦσαν μικρότερα τῶν ἀργυρῶν, ἀπέκοψαν τῆς ἐν τῷ περιθωρίῳ ἐπιγραφῆς τοῦ πρώτου μετώπου τὴν τελευταίας λέξεως « εἰς τὸ πεῖσμα τῶν πολυθεϊστῶν»· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μετώπῳ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐχαράχθη τὸ νόμισμα, διατηρήσαντες ἀκέραιον τὸ λοιπὸν τῆς ἐπιγραφῆς. Ἐν Ταβριστάνῃ μόνον, καί τοι πλεῖστα κυρίως ἰσλαμικὰ νομίσματα ὑπῆρχον ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τότε κυκλοφοροῦντα, ὁ ἀρχαῖος τύπος ἔμεινεν ἐν χρήσει μέχρι τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἡγεμονείας τῶν Ἀβασσιδῶν.

Καὶ ἑτέρα δὲ περίστασις ἐπιστηρίζει τὰ προλεχθέντα ἀποδεικνύουσα ἐπίσης ὅτι τὸ ἐπ' ὀνόματι ἄρχοντός τινος ἐκδοθὲν νόμισμα ἔχει τὴν ἀρχήν του ἐκ τοῦ μνημονευθέντος περιστατικοῦ, διότι τουτέστιν ἐσυγχώρησαν νὰ ἐνεργῶσι τὰ πρὸ τῆς ἰσλαμικῆς ἐποχῆς ὑπάρχοντα νομισματοκοπεῖα, καὶ ἕνεκα τούτου διετηρήθη ὁ ἀρχαῖος τύπος αὐτῶν· ἐν τοῖς ῥηθεῖσι νομίσμασιν ἐπιγέγραπται κουθικοῖς χαρακτῆρσιν ἢ ἐν γλώσσῃ πεχλιβικῇ τὰ ὀνόματα διοικητῶν ἢ ἀκολούθων τοῦ προφήτου ὡς καὶ ἐπὶ τῶν σασσανιδῶν βασιλέων.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Καλίφην Ἀλλὴν, ὅταν εἰσῆξεν οὗτος τὸ νέον νόμισμα, τὸ κυρίως ἰσλαμικὸν, ἀπέσχε νὰ χαράξῃ τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἐπ' αὐτοῦ· τοῦθ' ὅπερ ἐμιμήθησαν καὶ οἱ Ὀμμαϊάδαι, οἱ ἀκριβῶς παραδεχθέντες τὰς παρ' ἐκείνου εἰσαχθείσας ἐπιγραφάς, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ προηγουμένως ἐπιγραφέντος νομίσματος, τοῦ ἐν Βασσόρᾳ ἐκτυπωθέντος τῷ 40 ἔτει, ἐπὶ τῆς ἡγεμονείας Ἀλλὴ υἱοῦ Ἀβᾶ-Ταλὲβ, μετὰ τοῦ κατωτέρω περιγραφθησομένου, ἐκτυπωθέντος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐπὶ τοῦ

Καλίφου Ἀβδ-ουλ-μαλὶκ, τῷ 78 τῆς ἐγείρας ἔτει.

Ἕπεται τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ τελευταίου νομίσματος τοῦ κατὰ πάντα ὁμοίου τῷ πρώτῳ.

Ὁ πρῶτος ὅστις δὲν συνεμορφώθη μὲ τὸν εἰρημένον τύπον, τῶν παρὰ τὸν Ὀμμαϊαδῶν καθιερωθέντα, ἦτο ὁ Ἀλ-Μαχδὶ, τρίτος Ἀββασίδης Καλίφης, ὅστις κατὰ τὸ 146 τῆς Ἐγείρας ἔτος ἐνδημῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Φάρσῃ, ἣν διῴκει ἐπ' ὀνόματι τοῦ πατρός του Μανσοὺρ, ἐξετύπωσε νόμισμα φέρων τὸ ὄνομά του ὡς ἐν Περσίᾳ εἴθιστο. Ἐν τῇ συλλογῇ μου ὑπάρχουσι τέσσαρα ἀργυρᾶ τοιαῦτα νομίσματα ἐκτυπωθέντα ἐν Ῥέῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἐξ ὧν ἐπισυνάπτω τοῦ ἑνὸς τὸ ἀπεικόνισμα.

Ἕπεται τὸ σχεδιογράφημα.

Περιγραφή.

Ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μετώπου ὁριζοντείως ἐν τρισὶ στοίχοις. — « Οὐδεὶς ἕτερος τοῦ Ὑψίστου ὑπάρχει » Θεὸς, τοῦ μόνου καὶ μὴ ἔχοντος συγκοινωνόν».

Ἐν περιθωρίῳ. Ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, τὸ παρὸν διρχὲμ ἐξετυπώθη ἐν Ῥέῃ τῷ 146 ἔτος».

Ἐπὶ τοῦ δευτέρου μετώπου, ὁριζοντείως ἐν τρισὶ στοίχοις. — « Κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλλὴ Μαχδὶ Μωχαμὲτ υἱοῦ τοῦ ἡγεμόνος τῶν πιστῶν ».

Ἐν τῷ περιθωρίῳ.— « Ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπό- » στολος τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐπ' ἐντολῇ ἀποστείλαντος » αὐτὸν, καὶ μετὰ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὅπως » θριαμβεύσῃ κτλ. ».

Ἐκ τῆς ἐλλείψεως δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν Καλιφῶν ἐπὶ τῶν κυρίως μουσουλμανικῶν νομισμάτων μέχρι τῆς προῤῥηθείσης ἐποχῆς τοῦ Ἀλ-Μαχδὶ, καὶ ταφαίνεται προσέτι ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν πρώτων ὀμμαϊαδῶν Καλιφῶν ἐκτυπωθέντα κατὰ τὸν χοσροϊκὸν τύπον νομίσματα δὲν διετήρησαν τὸν ἀρχαῖον αὐτὸν τύπον, τοῦτέστι τὸ ὄνομα τοῦ ἄρχοντος, εἰμὴ διότι πρὸς εὐκολίαν τῶν συναλλαγῶν ἐπέτρεψαν τοῖς ἀρχαίοις νομισματοκοπείοις νὰ ἐνεργῶσι. Καὶ ἑτέρα δὲ ἀπόδειξις τῆς γνώμης ταύτης εἶναι ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ χοσροϊκὸν ἢ βυζάντινον τύπον μουσουλμανικὰ νομίσματα ἀνεξαιρέτως φέρουσι τὰ μὲν πρῶτα τὸ ὄνομα Χοσρόου Περβίζ, τὰ δὲ δεύτερα τὸ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῶν διαδόχων του. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ χαλκινά τινα μετάλλια, ἐφ' ὧν ὡς ὑποτίθεται, ἐνεγράφη ἡ εἰκὼν τοῦ Μωαβία ἐζωσμένου σπάθην, εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ταῦτα ἐξετυπώθησαν ἐν Ἐμέσσῃ ἢ ἐν Χαμᾷ καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν ἐχαράχθησαν εἰς παρόμοια ἀρχαῖα βυζαντινὰ νομισματοκοπεῖα.

Ὁ ἴδιος Ἀλ-Μαχδὶ, ὅστις, ὡς ἀνεφέραμεν, πρῶτος ἐνέγραψε τὸ ὄνομά του ἐπὶ τοῦ νέου κυρίως μουσουλμανικοῦ νομίσματος, καθ' ὃν καιρὸν διῴκει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φάρσης, ἐγενίκευσε τὴν συνήθειαν ταύτην ἅμα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Καλιφῶν, ἐπιγράψας τότε τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα ἐφ' ὅλων τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν ἐν ταῖς διαφόροις ἐπαρχίαις ἐκτυπωθέντων, καὶ εἰς τὰς ἀρχαίας ἀββασιτικὰς ἐπιγραφὰς προσέθεσε τὰς ἑξῆς ἐν τρισὶ στοίχοις· « Ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ ἀπόστο- » λος τοῦ Θεοῦ· ὁ Θεὸς εὐλογήσαι αὐτόν· ὁ Καλί- » φης Ἄλ-Μαχδί. » διατηρήσας ἀμεταβλήτους τὰς λοιπὰς ἐπιγραφάς. Ἐπὶ δηναρίων δὲ νομισματοκοπείων τινῶν ἐπέγραψε « Ὁ Ἀββᾶς εἶναι ἅγιος τοῦ Θεοῦ. »

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

τοῦ Λόρδου

ΒΥΡΩΝΟΣ

κατὰ τὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ λεκτικὴν μετάφρασιν

τῆς ἐλλογίμου Κ. Ῥαλλοῦς Ζ. Στρούμπη.

Στιχουργηθέντες

ὑπὸ

Η. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ.

—ooo—

Σήμερον συνεπλήρωσα τὸ 36 ἔτος τῆς ἡλικίας μου (α)

Μεσολόγγιον. Ἰανουαρίου 22, 1824.

—

Ἦλθ' ἡ ὥρ' ἀκινητοῦσα ἡ καρδία μου νὰ μένῃ,
Ἀφ' οὗ ἔπαυσε τοὺς ἄλλους συγκινοῦσα· ἀλλὰ καί τοι
Τοῦ λοιποῦ τὸ ν' ἀγαπῶμαι εἶν' ἀδύνατον ἐν γένει,
Κἂν ἄς ἀγαπῶ εἰσέτι.

—

Φθινοπώρου εἶν' ἡμέραι αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς μου,
Ἄνθη καὶ καρπούς ἐράντων αἴχονται μοι ὁλοκλήρως,
Σκώληξ, γάγγραινα, καὶ λύπη τρεῖς διῶκται ἀπηνεῖς μου
Εἷν' ὁ μόνος ἐμοῦ κλῆρος.

—

Ἡ τὰ ἔγκατά μου ἤδη κατατρώγουσα φλὺξ αὕτη,
Ὡς ἠφαίστειός τις νῆσος ἔστηκε μεμονωμένη,
Τὴν λαμπάδ' αὐτοῦ ἐκ ταύτης τῆς φλογὸς οὐδεὶς ἀνάπτει.
Στήλη τάφου ἱσταμένη.

—

Τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ φόβου τῆς σφριγώσης ἀλγηδόνος
Τῶν ἐν τῇ ζηλοτυπίᾳ μεριμνῶν καθὼς ἐπίσης,
Καὶ τοῦ ἔρωτος οὐκ ἔχω μετοχὴν ἀλλ' ἐπιπόνως
Τούτων φέρω τὰς ἀλύσεις.

—

Ἀλλ' οὐχ οὕτως, οὐδ' ἐνταῦθα, οὐδὲ νῦν τοιαῦται σκέψεις,
Ἔδει ἅλως τὴν ψυχήν μου νὰ ταράττωσιν, εἰς τόπον,
Ὅπου λάρνακας ἡρώων στέφ' ἡ δόξα ἡ τὰς στέψεις
Πλέκει ἐπὶ τῶν μετώπων.

—

Τὴν ῥομφαίαν, τὴν σημαίαν, καὶ τοῦ Ἄρεως τὸν σάλον,
Τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν δόξαν πέριξ ἴδετε κ' ἐμπρός μου,
Σπαρτιάτης ἐπ' ἀσπίδος κοιμιζόμενος οὐ μᾶλλον
ἦν ἐλευθερώτερός μου.

—

Ἔγειρε (ἡ Ἑλλὰς ὄχι—αὕτη εἶν' ἐγηγερμένη!)
Σὺ, ὦ πνεῦμά μου ἐγείρου, ἐνθυμήθητι ὁποία
Ἡ πηγὴ τοῦ τῆς ζωῆς σου αἵματος, παντὶ σθένει
Στράφηθι εἰς τὰ οἰκεῖα.

—

Τ' ἀναξέοντά σοι πάθη καταπάτησον, ὡς ὄντα
Φαῦλα, ὥστε τὸ γενναῖον τῆς ψυχῆς σου ν' ἀσχολῶσι·
Διὰ σὲ τὰ κάλλη πρέπει, σκυθρωπὰ ἢ μειδιῶντα,
Ἀδιάφορα νὰ ὦσι.

—

Τὴν νεότητ' ἂν λυπῆται δικαί νὰ ζήσῃς γέρων;
Ζητεῖ; ἔδαφος θανάτου ἀριζήλου καὶ ἀντίμου;
Ἰδὲ! ἐστὶν ἢ εἰς τῆς μάχης τὸ πεδίον κ' ἐκεῖ χαίρων,
Τελευτὴν εὗρε τοῦ βίου.

—

Ζήτει (ζητηθὲν σπανίως, εὑρεθὲν συχνάκις ἅμως)
Τάφον στρατιώτου, τοῦτο κάλλιστόν σοι προνοήσας,
Περιβλέψας δὲ κ' ἐκλέξας ταφὴς ἔδαφος ἀτρόμως
Ἀναπαύου τελευτήσας (6).

—

(Ἕπεται συνέχεια.)

(α) Τὸ κύκνειον τοῦτο μελῴδημα τοῦ ἐπιθανατίου ποιητοῦ, ἐνδόξου θύματος τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐγράφη ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ συμβάντος τῇ ἕκτῃ πρὸς τὴν ἑβδόμην Ἀπριλίου κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα τοῦ ἡμετέρου Πάσχα. Ἰδοὺ δὲ τί περὶ τοῦ ποιήματος τούτου γράφει εἷς τῶν ἀκολουθητόντων αὐτὸν εἰς Ἑλλάδα, ὁ Κόμης Γάμβας. « Τὴν πρωΐαν ταύτην ὁ Λόρδος Βύρων ἐξῆλθε τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸ οἴκημα, ὅπου ὁ ταγματάρχης Στάνοπ καὶ τινες φίλοι ἦσαν συνηγμένοι, εἶπεν αὐτοῖς ὑπομειδιῶν· «Μὴ ἐμάρτεσθε τὴν προτεραίαν ὡς μὴ ποιοῦντα πλέον στίχους· σήμερον εἶναι ἡ ἡμέρα τῶν γενεθλίων μου· καὶ ἐτελείωσά τι, ὅπερ νομίζω, ὅτι εἶναι τὸ καλλίτερον τῶν ὑπ' ἐμοῦ συνήθως γραφέντων. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀνέγνω ἡμῖν τότε τούτους τοὺς τοσοῦτον ὡραίους καὶ θελκτικοὺς στίχους.»

(β) Ἐὰν θεωρήσωμεν, λέγει ὁ Κ. Μῶρος, ἓλα τῶν στίχων τούτων τὰ θέλγητρα, τοὺς τρυφεροὺς στεναγμοὺς καρδίας ἐρώσης, τὴν πρὸς τόσον εὐγενῆ ὑπόθεσιν οὕτως εὐγενῶς ἐκφρασθεῖσαν ἀφοσίωσιν, καὶ τὸ προαίσθημα προσεγγίζοντος θανάτου, δὲν εὑρίσκομεν ἀνθρωπίνην ποίησιν περιποιησαμένην ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ἐγράφη, καὶ τῶν αἰσθημάτων, ἅπερ ἐκφράζεται, διάφορον τοσοῦτῳ συγκινητικόν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 15, 1863.

Πᾶσα περὶ ἡγεμόνος φωνὴ καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐκόπασε· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ περὶ Φερδινάνδου ἀμυδρὰ ἐλπὶς ἐσβέσθη. Ποῖος ἔσεται τῆς Ἑλλάδος ὁ βασιλεύς; πότε θὰ ἐκλεχθῇ; καὶ ἐκλεχθησόμενος θὰ ἔλθῃ, καὶ πότε καὶ πῶς θὰ ἔλθῃ; Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃς, ὅθεν καὶ ἂν διέλθῃς εἰς Ἀθήνας, ταῦτα ἀκούεις ἐπαναλαμβανόμενα καὶ συζητούμενα μετὰ θερμότητος. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐξίστανται διὰ τί ἀφοῦ τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, μετ' ὀλίγον δὲ βασίλειον τῆς Ἀνατολῆς, εἶναι ἕτοιμον, δὲν ὁρμῶσι πρὸς αὐτὸ ἀνάκτων παῖδες.

« Πάτερ, ἔλεγεν ὁ Ἰσαὰκ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, πάτερ, ἰδοὺ τὰ ξύλα καὶ τὸ πῦρ καὶ ἡ μάχαιρα· ποῦ τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκαύτωσιν; » Καὶ ὁ πατὴρ ἀπεκρίνατο· « Ὁ Θεὸς, ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκαύτωσιν, τέκνον. » Ὁ Θεὸς, λέγουσι καὶ νῦν οἱ πλείονες, ἀναμασσῶντες τὸ τετριμμένον λόγιον ὡς ἀληθεῖς τῶν Βυζαντινῶν ἀπόγονοι, ὁ Θεὸς ὅστις οὐδέποτε κατέλιπε τὴν Ἑλλάδα, δὲν θέλει οὔτε σήμερον καταλείψει αὐτήν. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ὁμολογοῦμεν τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι πολλάκις ἐθαυματώθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· ἀλλ' ἔχομεν καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰς τοὺς θνητοὺς ἡμᾶς ἀπόκειται ἡ συγκατάθεσις καὶ ἡ ταχεῖα ἔλευσις τοῦ ἀναγορευθησομένου ἡγεμόνος. Ἐὰν δείξωμεν ὅτι καὶ μόνοι, ἄνευ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ, σεβόμεθα τὸν νόμον, ἐργαζόμεθα ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῆς δικαιοσύνης, τιμωροῦμεν τὴν κακίαν, ἀμείβομεν τὴν ἀρετὴν, φειδόμεθα τῶν δημοσίων, ὁ ἡγεμὼν θὰ σπεύσῃ βεβαίως ν' ἀκούσῃ τὴν πρόσκλησιν τοιούτου λαοῦ.

*
* *

Ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ ἐρρέθη ὅτι ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας ἐδήλωσε πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι παραχωροῦνται εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ ἑπτὰ Ἰόνιοι νῆσοι. Ἰδοὺ καὶ τὸ περὶ τούτου ὑπόμνημα, δημοσιευθὲν διὰ τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν ἐφημερίδων·

« *Ἐγκαρδίως ἐπιθυμεῖ ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ εὖ εἶναι καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς Ἑλλάδος.*

» *Ἡ προσωρινὴ κυβέρνησις τῆς Ἑλλάδος ἐκήρυξε κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ βασιλέως Ὄθωνος ἐξ Ἑλλάδος, ὅτι ἐντολὴ αὐτῆς ἦτο νὰ διατηρήσῃ τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν, καὶ εἰρηνικὰς σχέσεις μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν.*

» *Ἂν ἡ νέα συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐμμείνῃ πιστὴ εἰς τὴν διακήρυξιν ταύτην, διατηρήσῃ τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν, καὶ ἐμποδίσῃ πᾶσαν προσβολὴν κατὰ γειτόνων ἐπικρατειῶν, ἂν τέλος ἐκλέξῃ βασιλέα καθ' οὗ οὐδεμία βάσιμος ἐνστασις ἤθελε γίνει, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης θέλει ἴδει εἰς τὴν τοιαύτην διαγωγὴν ἐχέγγυα μελλούσης ἐλευθερίας καὶ εὐτυχίας διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης, ὅπως ἐνισχύσῃ τὴν ἑλληνικὴν μοναρχίαν, θέλει προθύμως ἀναγγείλει εἰς τὴν Γερουσίαν καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν Ἰονίων νήσων τὴν ἐπιθυμίαν Αὐτῆς τοῦ νὰ ἴδῃ ταύτας ἡνωμένας μετὰ τῆς ἑλληνικῆς μοναρχίας, ὅπως ἀποτελέσωσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἓν κράτος συνηνωμένον. Εἰ δὲ καὶ αἱ Ἰόνιοι βουλαὶ ἐκφράσωσι τὴν αὐτὴν ἐπιθυμίαν, ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης θέλει φροντίσει ὅπως ἐπιτύχῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν Δυνάμεων ὅσαι συνυπέγραψαν τὴν συνθήκην, δι' ἧς αἱ ἑπτὰ Ἰόνιοι νῆσοι καὶ αἱ ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτώμεναι εἶχον τεθῇ, ὡς ἰδιαίτερον κράτος, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βρεταννικοῦ στέμματος.*

» *Ὀφείλω δὲ κατὰ τὰς ὁδηγίας μου νὰ καταστήσω ἀριδήλως γνωστὸν ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἡγεμόνος, ὅστις ἤθελεν εἶναι σύμβολον καὶ προάγγελος ἐπαναστατικῶν ταραχῶν, ἢ παραδοχῆς ἐπιθετικῆς πολιτικῆς κατὰ τῆς Τουρκίας, θέλει κωλύσει τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς προστασίας τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος ἐπὶ τῶν νήσων.*

» *Ἡ κυβέρνησις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος πέποιθεν ὅτι ἐν τῇ ἐκλογῇ ἡγεμόνος μέλλοντος νὰ κυβερνήσῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἑλληνικὴ συνέλευσις θέλει ἀποβλέψει πρὸς βασιλέα, παρ' οὗ νὰ δικαιοῦται νὰ περιμένῃ μέγα σέβας πρὸς τὴν ἀντεξαρτησίαν καὶ πρὸς τὴν συνταγματικὴν ἐλευθερίαν, ἅμα δὲ καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην πρὸς τὴν εἰρήνην. Ἡγεμὼν ἔχων τὰς ἰδιότητας ταύτας ἔσται κατάλληλος ἵνα προαγάγῃ τῆς Ἑλλάδος τὴν εὐημερίαν, καὶ θέλει τιμηθῇ διὰ τῆς φιλίας καὶ ἐμπιστοσύνης τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος τῆς βασιλίσσης.* »

Πολλοὺς ἐθορύβησαν οἱ ἐν τῷ ὑπομνήματι ἀλλεπάλληλοι δυνητικοὶ σύνδεσμοι· ἀλλ' οἱ πολλοὶ οὗτοι ἀείποτε ἐλανθάσθησαν περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν πρὸς ἄλληλα σχέσεων τῶν ἐθνῶν. Τὰ ἔθνη πρῶτον ὀφείλουσι νὰ ἐκπληρῶσι τὰ πρὸς ἑαυτὰ καθήκοντα καὶ συμφέροντα, καὶ ὕστερον νὰ σκέπτωνται τί ὀφείλεται ἢ τί συμφέρει εἰς τὰ ἄλλα. Εἰς ταῦτα δὲ ἀνήκει νὰ ἐξετάζωσι πότε καὶ κατὰ πόσον πρέπει νὰ ἐλπίζωσιν ἐπὶ τὰς ὑποσχέσεις τῶν πρώτων. Οὗτος εἶναι ὁ αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος κανὼν τῆς διαγωγῆς τῶν ἐθνῶν, καὶ κατ' αὐτὸν πολιτεύονται, ὡς καθ' ἑκάστην βλέπομεν, νῦν μὲν συμμαχοῦντα ἢ συνεννοούμενα μετὰ τούτου, ἄλλοτε δὲ μετὰ τοῦ ἄλλου ἔθνους. Κακῶς λοιπὸν λέγεται παράτινων σήμερον, ὡς καὶ ἄλλοτε κακῶς ἐρρέθη, ὅτι ἡ Ἀγγλία ἐπιβουλεύει τὴν Ἑλλάδα. Οὔτε ἡ Ἀγγλία οὔτε οὐδεμία ἄλλη Δύναμις ἐπεβούλευσάν ποτε τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ὡς εἰκὸς ἐβουλεύθησαν κατὰ προτίμησιν περὶ τῶν ἰδίων συμφερόντων. Ὅπως μὴ ἀπατώμεθα ἃ ἔχομεν ἀείποτε κατὰ νοῦν ὅτι, « πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ οὐδὲν ἄλογον ὅ τι ξυμφέρον, οὐδ' οἰκεῖον ὅ τι μὴ πιστόν· πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖν ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίγνεσθαι. »

*
* *

Τινὲς θορυβοῦνται καὶ θορυβοῦσι καὶ τοὺς ἄλλους λέγοντες ὅτι λῃστεῖαι, φόνοι, ἁρπαγαὶ καὶ ἄλλαι παρεκτροπαὶ συμβαίνουσι μετὰ τὴν ἐπανάστασιν· ἀλλὰ καὶ ἄκαιρος καὶ ἄξιος ψόγου ὁ τόσος φόβος· διότι τὰς βιαίας πολιτικὰς μεταβολὰς, οὐ μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ, παρακολουθοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀταξίαι. Τὸ καθ' ἡμᾶς κατακρίνομεν καὶ τὸν φόβον καὶ τὴν μεμψιμοιρίαν καὶ τὴν χαιρεκακίαν. Ἐὰν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Ὀκτωβρίου ἐγένετο χάριν βελτιώσεως τῶν πραγμάτων, ἐννοεῖται ὅτι καὶ θὰ πάθωμεν καὶ θὰ κινδυνεύσωμεν ὅπως φθάσωμεν εἰς αὐτήν· « τὰ καλὰ κόπῳ καὶ κινδύνοις κτῶνται. » Ἡ φρόνησις μόνον ἀπαιτεῖ νὰ συντρέξωμεν ἅπαντες εἰς τὴν ἐπιτομὴν τοῦ χρόνου τῶν δοκιμασιῶν. Θὰ συντρέξωμεν δὲ λίαν ἐπιτυχῶς, ἐὰν τὰ τῶν ἄλλων παθήματα ἐκλαμβάνωμεν ὡς ἴδια. Θὰ συντελέσωμεν πρὸς τούτοις οὐ μόνον προκαλοῦντες τὸν χρηματικὸν ἔρκνον τῶν ὁμογενῶν, ἀλλὰ καὶ καταιγάζοντες τὰς φιλεκδίκους διαθέσεις, τὰς προλήψεις, τὸ μῖσος, τὸν φθόνον καὶ τὰ ἄλλα πάθη, τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδίκως ἐμφωλεύοντα εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

« *Εἰ γὰρ λαθὼν ἕκαστος ὅ τι δύναιτό τις χρηστὸν, διέλθοι τοῦτο κ' εἰς κοινὸν φέροι πατρίδι, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόων πειρώμεναι τὸ λοιπὸν εὐτυχοῖεν ἄν.* »

*
* *

Καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Λαμίαν καὶ εἰς Τρίπολιν καὶ εἰς Σύραν καὶ ἀλλαχοῦ μαθηταὶ σχολείων στασιάσαντες ἀπεδίωξαν διδασκάλους, καὶ τούτου ἕνεκα ἔπαυσεν ἡ διδασκαλία. Κάκιστον τὸ γεγονός. Μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιωμάτων ὅσα χαράσσονται εἰς τοὺς τοίχους τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν Σχολείων ἀνάγκη νὰ ταχθῇ καὶ ὁ ἑπόμενος στίχος τοῦ Σοφοκλέους, τὸν ὁποῖον ὅμως νὰ ἑρμηνεύωσιν οἱ διδάσκαλοι καθ' ἑκάστην, ὅπως βαθύτατα ἐγκολάπτεται εἰς τὰς ἁπαλὰς ψυχὰς τῶν παιδίων.

« *Ὅπου γὰρ οἱ φύσαντες ἠσσῶνται τέκνων, οὐκ ἔστιν αὕτη σωφρόνων ἀνδρῶν πόλις.* »

Οἱ γονεῖς ἡμῶν ἢ ἡ ἐπέχουσα τόπον αὐτῶν κυβέρνησις, μεριμνῶντες περὶ τῶν συμφερόντων τῶν παιδίων, ἔδωκαν εἰς αὐτὰ διδασκάλους ἐκλέξαντες

τοὺς καταλληλοτέρους· τὰ παιδία ἄρα ὀφείλουσιν ὑποταγήν. Πρέπει δὲ νὰ διδαχθῶσι καὶ τοῦτο, ὅτι μὴ τιμῶντα διὰ τῆς ὑπακοῆς τοὺς ἰδίους γονεῖς, δὲν παραβαίνουσι μόνον τὰς ἐντολὰς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν προγόνων ἡμῶν, τῶν ὁποίων τὰ μὲν ὀνόματα ἀείποτε διὰ στόματος ἔχομεν σεμνυνόμενοι ὅτι εἴμεθα υἱοὶ αὐτῶν, τὰ σοφὰ ὅμως παραγγέλματα ἀθετοῦμεν ἀδιακόπως.

* * *

Αἱ ἐφημερίδες ἐδημοσίευσαν πρὸ ἡμερῶν τὴν ὑπὸ ληστῶν παρὰ τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος ἀπαγωγὴν Ἀθηναίου πολίτου καὶ τὴν ἀπαίτησιν ὑπερόγκων λύτρων· ἀλλ' ἀγνοοῦσαι δὲν ἐδημοσίευσαν καὶ τὴν προηγηθεῖσαν τῆς ἁρπαγῆς εὐσεβῆ πρᾶξιν τῶν λῃστῶν. Ἡμεῖς δὲ διηγούμεθα αὐτὴν ὅπως ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ συντελέσαντος εἰς ταύτην ἱερέως. Οἱ δύω τῶν λῃστῶν τούτων, ὑπαξιωματικοὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, προσελθόντες πρό τινων μηνῶν εἰς τὸν ἱερέα εἶπον ὅτι, βαρυνθέντες τὸν πενιχρὸν καὶ ἄβιωτον τοῦ στρατιώτου βίον, σκοπὸν εἶχον νὰ ἐναγκαλισθῶσι τὸν ληστρικόν, καὶ ἀπαγαγόντες πλούσιόν τινα πορισθῶσι βεβαιότερον καὶ ἀνετώτερον ἐφόδιον ἀπὸ νεότητος εἰς γῆρας τὸν θησαυρὸν τοῦ ἁρπαχθέντος. Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς ἐπεχείρησε νὰ μεταπείσῃ, ὡς καὶ μετέπεισεν, αὐτούς, εἰπὼν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι νέοι ὄντες θέλουσι βεβαίως προβιβασθῆ μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν. Εὐχαριστήσαντες τὸν ἱερέα ἀπῆλθον· καὶ ὅτε ἐσχάτως ἔτυχον προβιβασμοῦ εὐχαρίστησαν ἐκ νέου τὸν ἱερὸν σύμβουλον καὶ ἐνεχείρισαν αὐτῷ δύο ἐγκόλπια ἢ *φυλακτά*, ὅπως θεὶς ὑπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν ἁγιάσῃ ἢ *λειτουργήσῃ* αὐτά. Τούτου γενομένου ἐπὶ ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμέρας, παρέλαβον τὰ ἐγκόλπια, καὶ μετὰ μικρὸν ἠκούσθη ὅτι ἀπήγαγον τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον.

Ὁμολογητέον ὅτι οἱ εὐσεβεῖς οὗτοι λῃσταὶ εἶναι καὶ τοῦ Εὐαγγελίου εὐαγγελικώτεροι· διότι τοῦτο μὲν διδάσκει μετάνοιαν μετὰ τὴν πρᾶξιν, ἐκεῖνοι δὲ ἀντὶ τῆς βραδείας μετανοίας ἠσπάσθησαν τὴν πρὸ τῆς πράξεως πρόνοιαν, φροντίσαντες νὰ ὀχυρωθῶσι διὰ τῶν εὐλογιῶν τῆς ἐκκλησίας κατὰ τῶν μελλόντων διωκτῶν. Ἀλλὰ μὴ καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν δὲν ἠξίουν τοὺς ἀνθρώπους ἀγκυλομήτας μᾶλλον Προμηθεῖς ἢ ὀφίνοας Ἐπιμηθεῖς;

* * *

Τὴν 31 Δεκεμβρίου (12 Ἰαννουαρίου 1863) συνελθόντων ἐν Παρισίοις τῶν βουλευτικῶν σωμάτων, ὁ αὐτοκράτωρ ἀπήγγειλε, κατὰ τὸ ἔθος, ἐναρκτήριον λόγον. Ὁμιλῶν δὲ περὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν τῆς Γαλλίας, καθιέρωσεν ἰδίας παραγράφους εἰς τὰ τῆς Δακίας τῆς Σερβίας, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Ἰταλίας, τῆς Κίνας, τῆς Μεξικῆς καὶ τοῦ Ἀναμιτικοῦ κράτους, τῆς δὲ Ἑλλάδος τὸ ὄνομα λεληθότως πως ἀνέφερεν εἰπὼν τὰ ἑξῆς· « Κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη ἐνέτυχον τοῖς πλείστοις τῶν ἡγεμόνων, ἐπὶ δὲ τῶν συνεντεύξεων ἐγεννήθησαν φιλικαὶ σχέσεις, ἐγγυώμεναι τὴν εἰρήνην τῆς Εὐρώπης· τὴν εἰρήνην ταύτην δὲν θέλουσι διαταράξει τὰ ἐσχάτως ἐν Ἑλλάδι συμβάντα. »

* * *

Ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερὶς Times ἀναγγέλλει τὴν 2 (14) Ἰανουαρίου τὰ δύο ταῦτα· α'— ὅτι ὁ βασιλεὺς Φερδινάνδος ἀπέρριψεν ὁριστικῶς καὶ τὴν διὰ τοῦ Λεοπόλδου γενομένην αὐτῷ πρότασιν νὰ ἀναγορευθῇ ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος· β'— ὅτι οἱ πρόκριτοι τῆς Κερκύρας δὲν συγκατατίθενται εἰς τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσιν τῆς Ἑπτανήσου.— Τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἡμεῖς νομίζομεν βέβαιον· τὸ δεύτερον ὅμως φαίνεται ἀδέσποτον.

* * *

Ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις ἐξακολουθεῖ ἐξελέγχουσα τὰς ἐκλογάς. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι τὴν ἑβδομάδα ταύτην θέλει ἐκλέξει τὸν Πρόεδρον, τοὺς Ἀντιπροέδρους καὶ τοὺς Γραμματεῖς, καὶ ποιήσει σὺν Θεῷ ἔναρξιν τῶν τακτικῶν αὐτῆς ἐργασιῶν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ. Ὅτε ὁ Ναπολέων ἐπολέμει ἐν Ἰταλίᾳ ἐτόλμησαν νὰ εἴπωσι κατ' αὐτοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ τὰ ἑξῆς· ὁ μὲν *Μαρφούριος* ἔλεγεν· « Si dice che tutti inemici sono Ladroni· λέγεται ὅτι ὅλοι οἱ ἐχθροὶ εἶναι κλέπται. » Ὁ δὲ Πασκοῦνος ἀπεκρίνετο « tutti no; ma Bonaparte (buona parte, μέγα μέρος)· ὅλοι ὄχι, ἀλλ' ὁ Βοναπάρτης. »

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Μὲ χάνεις καὶ εὑρίσκομαι, ὁ χοῦς βαθαὶ μὲ σύρει
Μεσῶ τὸν Δία, τοῦ Χριστοῦ πλὴν εἶμαι πρῶτος φίλος.
Ἂν ἔλειπα τὰ χείλη σου δὲν ἦσαν, φίλε, πλήρη,
Κ' αἱ χεῖρές σου ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκκάπτοντ' ἀριθλως
Ἀχ! λέγεις, κ' εἰς τὸν δεύτερον μὲ ὀνομάζεις φθόγγον,
Πᾶσα χαρά σου τὴν πηγὴν ἀπὸ ἐμὲ λαμβάνει.
Ἀλλ' ἄνευ μου μήπως χρυσοῦ θὰ εἶχες τάχα ὄγκον;
Εἶμαι γνωστὸν, καὶ ἄγνωστον μ' ἀποκαλοῦν ὦ! πλάνη;
Εὐθὺς ὁὶς τρέχεις νὰ κ' ἐγὼ εὐθὺς 'ς τὸ μέσον τρέχω,
Εἰς τοὺς ἐχθροὺς σ' εὑρίσκομαι, μεσάζω εἰς τὴν μάχην,
Τὸν χείμαρρον ἐγὼ κινῶ καὶ τὴν βροχὴν συνέχω,
Καὶ ἂν χαθῶ δὲν θὰ ἴδῃς σ' τοὺς ὀφθαλμούς σου στάχυν.
Εὐκόλως θὰ μὲ λύσῃς
Εἰς ἄκρον ἂν τὴν προσοχὴν, ὦ φίλτατε, τηρήσῃς.

Ι. Γ. Μ.